

KŘEŠŤANSTVÍ opium, nebo pravda?

DAVID GOODING JOHN LENNOX

David W. Gooding

John C. Lennox

Křesťanství – opium, nebo pravda?

2020

David W. Gooding

John C. Lennox

Křesťanství – opium, nebo pravda?

2020

ALEF Křesťanské sbory
ve spolupráci
s MYRTLEFIELD HOUSE

David W. Gooding & John C. Lennox
Křesťanství – opium, nebo pravda?
Copyright © českého vydání: The Myrtlefield Trust 2020

Překlad z anglického originálu
Christianity: Opium or Truth?
© The Myrtlefield Trust 2014
Vydal: The Myrtlefield Trust,
P. O. Box 2216, Belfast, N. Ireland BT1 9YR
www.myrtlefieldhouse.com

Překlad: Jan Vopalecký
Biblické citáty dle Českého ekumenického překladu

První české vydání
2020 ALEF Křesťanské sbory, s. r. o.
Šámalova 3915/15a, Brno, 615 00
info@krestanskesbory.cz
vydáno ve spolupráci (co-publication)
s © 2020 Myrtlefield House
P. O. Box 2216, Belfast, N. Ireland BT1 9YR

Korektury: Lenka Látalová
Typografická úprava: Jan Vopalecký
Obálka: Ben Bredeweg, foto na obálce: © Alan Lesheim
Tisk: TISKSERVIS Jiří Pustina, Ostrava
Distribuce: www.alef-knihy.cz, www.ethos.cz

ISBN 978-80-906732-7-4 (ALEF Křesťanské sbory)
ISBN 978-1-874584-92-6 (Myrtlefield House)

Obsah

O autorech	7
Křesťanství: Opium lidstva?	9
Křesťanství: Mýtus, nebo pravda?	15
Díky vědě se přece víra v Boha stala nemožnou? . .	41
Copak nevedou všechna náboženství k Bohu?	53
Jestliže existuje Bůh, proč tolik lidí trpí?	67
Problém bolesti	83
Důkazy Kristova vzkříšení.	109
Hledání duchovního uspokojení	139
Použitá literatura	158

O autorech

David W. Gooding byl profesor starozákonní řečtiny na Královské univerzitě v Belfastu a člen Královské irské akademie. Vyučoval Bibli v mnoha zemích světa a přednášel o její autenticitě a vztahu k filozofii, světovým náboženstvím i všednímu životu. Publikoval odborné články o narrativech Septuaginty a Starého zákona, napsal výklad Lukášova a Janova evangelia, knihy Skutků, listu Židům, je autorem pojednání o novozákonním způsobu používání Starého zákona a několika knih zabývajících se argumenty proti Bibli a křesťanské víře. Jeho analýza Bible a chápání našeho světa utváří myšlení mnoha odborníků, učitelů a studentů.

John C. Lennox je emeritní profesor matematiky na Univerzitě v Oxfordu a emeritní člen katedry matematiky a filozofie vědy na Green Templeton College. Dále přednáší v Oxfordském centru pro křesťanskou apologetiku a je členem Trinity Forum. Vedle svých akademických děl publikuje knihy zabývajících se vztahem vědy a křesťanství, píše o biblických knihách Genesis a Daniel, o učení o Boží svrchovanosti a lidské svobodné vůli. Přednáší po celém světě a účastní se řady televizních debat s významnými ateistickými mysliteli.

Křesťanství: Opium lidstva?

Karel Marx byl určitě veden skutečným soucitem s chudými, když prohlásil: „Náboženství je sténání utlačovaného stvoření, srdcem bezcitného světa, tak jako je duchem bezduchých poměrů. Náboženství je opium lidstva.“¹⁾ Těmito slovy Marx nekritizoval jen falešné náboženství. Sama Bible není o nic mírnější než Marx, když odsuzuje falešné náboženství, které mhouří oči nad bezcitnými kapitalisty utlačujícími své dělníky (viz například Jakub 2,6-7; 5,1-6). Marx obviňoval náboženství jako celek kvůli tomu, že pro dělníky bylo jako opium, který otupuje jejich bolest klamnými sliby nebe, a tak je vedlo k tomu, aby pasivně tolerovali nespravedlnost, místo aby proti ní aktivně bojovali. I když mezi teoretiky ekonomického myšlení a ještě více v ekonomické praxi vyšel marxismus do značné míry z módy, stojí za to vzít v úvahu jeho kritiku náboženství. Vždyť mnoho lidí by i dnes souhlasilo s jeho základní diagnózou, že náboženství²⁾ je druh nemoci, okolnost oslabující člověka, která mu brání plně rozvinout jeho potenciál.

Marxistická náprava spočívala v tom, že se napřed zavrhnou celé náboženství a potom se začne formovat člověk v duchu skutečného humanismu, „nový člověk“. V roce 1961 komunistická strana Sovětského svazu konstatovala:

Utváření nového člověka je dlouhý a komplikovaný proces... Komunistická výchova předpokládá vymanění mysli z náboženských předsudků a pověr, které dosud brání některým sovětským lidem v tom, aby naplno projevili své tvůrčí schopnosti. Je potřeba efektivnějšího systému vědecké ateistické propagandy, takové, která zahrne všechny vrstvy a skupiny obyvatelstva a zabráni rozšívání náboženských názorů, a to zejména mezi dětmi a mládeží. Také se nesmí zapomínat, že je třeba překonávat přežitky kapitalismu v myslích lidí a vychovávat nového člověka v podmínkách urputného ideologického boje.³⁾

Je docela zajímavé, že Nový zákon se shoduje s marxismem, přinejmenším v tom, že náboženské obřady, sebekázeň a morální úsilí nestačí: nepomůže nic než stvořit „nového člověka“ (viz 2. Korintským 5,17; Efezským 2,8-10; 4,22-24). Marxismus a křesťanství se neshodnou v tom, co je na „starém člověku“ špatné, v tom, jaký má být „nový člověk“ a dále na prostředcích, jak představit „nového člověka“. O tom však později. Pro tuto chvíli se vraťme k otázce opia.

Jestliže je pravda, že v některých dobách a v některých zemích působí náboženství jako sedativum, je také pravda, že v tomto století působí nejnovější humanistické filozofie, jak zprava, tak zleva, jako mocné stimulanty. Slibování nějaké budoucí utopie podněcuje vrozený smysl lidí pro to, co je správné a nesprávné, do heroických výkonů a obětí, aby pomohli dosáhnout slibované utopie. Kvůli tomu v minulém století zahynuly

milióny lidí. Ale slíbené utopie dosaženo nebylo. Zdá se, že je vzdálenější než dřív. Naděje, které humanistické filozofie vyvolaly v těchto milíonech lidí, kteří pro ně obětovali život nebo o něj byli připraveni, se ukázaly jako klam.

Co tedy říct o tomto instinktivním smyslu pro správné a nesprávné, který v sobě všichni máme, který v nás vyvolává pocit, že máme právo na spravedlnost, a který žene mnoho lidí do boje, aby ji získalo? Zřejmě to není náboženství, co tento smysl člověku vštěpuje, protože ateisté jej mají stejně intenzivní jako lidé věřící v Boha. Odkud tedy pochází? A nakolik je spolehlivý průvodce v našem očekávání, že spravedlnost bude jednoho dne triumfovat?

Bible říká, že tento smysl pro spravedlnost do nás vštípil Stvořitel, Bůh. Stojí za tím veškerá jeho božská autorita. I když je v nás a v tomto světě v důsledku lidského hříchu a vzpoury proti Bohu často potlačený, překroucený, zklamaný a podvedený, jednoho dne mu bude dáno za pravdu. Bůh bude tento svět spravedlivě soudit skrze Ježíše Krista a nastane poslední soud. Spravedlnosti se dostane všem, kdo kdy žili na této zemi (Skutky 17,31; Zjevení 20,11-15). V tom je tedy obrovská posila. Stojí za to usilovat o spravedlnost a stavět se proti hříchu, zlu a jakékoli zkaženosti. Náš smysl pro to, co je správné a nesprávné, má své opodstatnění: není to klam.

„Ne,“ ozývá se však humanismus, „náš smysl pro správné a nesprávné není zase tak důležitý: je to prostě produkt evolučního vývoje.“ Pak tedy nemůže existovat záruka, že smysl pro spravedlnost bude v případě

konkrétního jednotlivce nebo konkrétní generace uspokojen! A jelikož Bůh neexistuje a jelikož žádný poslední soud nebude, pak se milionům lidí, kteří v minulosti na zemi nespravedlivě trpěli, nedostane spravedlnosti ani v budoucím životě, protože žádný budoucí život neexistuje. Navíc se pro miliony žijících lidí naděje na spravedlnost v tomto nebo příštím životě stejně tak ukáže jen jako klam a výsměch. Jaký to je motiv, abychom teď bojovali za spravedlnost nebo za nějakou budoucí utopii, která se stejně jako všechny slibované utopie v historii zřejmě nikdy nenaplní? To není motivující, není to ani sedativum. Deprimuje to.

Ale podívejme se teď na tvrzení, že nepomůže nic jiného než zformování „nového člověka“. Zde se Bible z celého srdce staví spolu Marxem proti mnoha formám lidového náboženství. Bible učí, že člověk je v podstatě zlý. Jeho srdce je lstivé nade vše, je nevléčitelné (Jeremjáš 17,9). Nic, ani nejlepší náboženské obřady nebo sebekázeň, ani nejpoctivější lidské úsilí nedokáže vyléčit zlé srdce člověka a udělat ho pro Boha přijatelným nebo schopným stát se součástí jakékoliv utopie. Nic, tedy kromě toho, že se odstraní zlé srdce člověka a nahradí se novým srdcem, novým duchem. Jinými slovy nic než stvoření nového člověka cestou osobního pokání a víry v ukřižovaného a vzkříšeného Božího Syna, což vede ke smíření s Bohem, k odpuštění a novému životu (Ezechiel 36,26; Titovi 3,1-7; 2. Korintským 5,17; Efezským 2,8-10).

Naopak marxismus učí, že člověk není v podstatě zlý, pouze nedokonalý, deformovaný a odcizený v důsledku kapitalistického útlaku. Jakmile se člověk zbaví

útlaku, zachrání sebe i společnost svou vlastní prací. Ale i zde hořká zkušenost dokazuje, že tato naděje je klam. Nejlepší politické a ekonomické programy ve všech staletích až dodnes byly a stále jsou ničeny trvalým lidským sobectvím, závistí, žárlivostí, chamtivostí, chtíčem, opilostí, krádeží, lží, krutostí a vražděním. Dějiny ukazují, že člověk je – jak to o něm říká Bible – svou podstatou hříšný a zlý.

Jak je tedy možné ho zachránit? Zcela jistě ne tím, že bude nezávislý na Bohu, to je příčinou jeho problému, ne lék. Nezachrání ho náboženské obřady ani dobré skutky. Když Kristus mluvil s člověkem, který byl velmi náboženský, vyjadřuje to takto: „Co se narodilo z těla, je tělo, co se narodilo z Ducha, je duch. Nediv se, že jsem ti řekl: Musíte se narodit znovu“ (Jan 3,6-7).

Psa můžete krmit, krášlit a cvičit, ale takovým způsobem z něho nikdy neuděláte lidskou bytost. Aby se stal člověkem, musel by se narodit znovu. Jediným způsobem, jak proměnit padlého hříšného člověka v Boží dítě, je znovuzrození Božím Duchem. Naděje, že toho lze dosáhnout jiným způsobem, jsou klamné.

Poznámky:

- 1) Marx, K., Engels, B., O náboženství, Státní nakladatelství politické literatury, Praha 1957, s. 40, pozn. překl.
- 2) V této knize používáme pojmy lidství a člověk jako synonyma, abychom vyjádřili lidské pokolení jako komplex.
- 3) Dokumenty XXII. sjezdu KSSS, 1:176-178.

Křesťanství: Mýtus, nebo pravda?

Někteří čtenáři budou možná překvapeni, že naše obrana křesťanství vychází přímo z Bible. Pro některé je Bible sama problémem, když přijde na to, abychom brali vážně kterékoliv z křesťanských tvrzení. Proč se vůbec obtěžovat křesťanstvím, když vychází z knihy, o které mají inteligentní lidé vážné pochybnosti? Podívejme se na tuto otázku.

Podle našich zkušeností jsou různé důvody, proč si lidé myslí, že Bibli věřit nemůžeme a ani bychom neměli. Jedním z uváděných důvodů bývá to, že se Nový zákon během prvních patnácti staletí své existence musel opisovat ručně, což znamenalo možnost chyb a změn; když ho dnes čteme, nemůžeme si tedy – podle těchto argumentů – být jisti, že čteme to, co napsali původní autoři.

Tuto námitku obecně vznášejí lidé, kteří si neuvědomují, jak ohromně silné jsou důkazy původnosti textů Nového zákona. Především je to už pouhý počet rukopisů obsahujících Nový zákon nebo jeho část. Je jich přes pět tisíc. Třebaže ve všech těchto rukopisech jsou samozřejmě chyby opisovačů – skutečně není možné opsat ručně dlouhý dokument bezchybně, žádné dva ru-

kopisy neobsahují přesně stejné chyby. Při srovnávání těchto rukopisů navzájem je tedy možné rekonstruovat původní text do té míry, že nejistých textů zůstává méně než dvě procenta, přičemž velká část těchto dvou procent představuje drobné jazykové odstíny, které nepředstavují žádné rozdíly v celkovém obsahu. Navíc žádné novozákonní učení nevisí na jediném verši nebo jediném úseku, proto tyto drobné nejasnosti nezpochybňují žádnou novozákonní doktrínu.

A potom nastává významné období některých novozákonních rukopisů. Podstatná část Nového zákona je k dispozici v rukopisech napsaných kolem roku 200 n. l., nejstarší dochovaný rukopis celého Nového zákona pochází z doby těsně po roce 360, ne-li dříve. Podívejme se, co z toho vyplývá. Vezměme si rukopis napsaný kolem roku 200 n. l. Vznikl tedy před více než 1800 lety. Jak starý byl rukopis, ze kterého byl opsán? To samozřejmě nevíme, ale klidně mohl být starý 140 let. V tom případě byl napsán v době, kdy mnoho autorů spisů Nového zákona ještě žilo.

Pomůže nám srovnání – a zde já, David Gooding, mluvím jako někdo, kdo se celý život zabýval starověkou klasickou literaturou. Některé z děl velmi slavných starověkých řeckých a latinských autorů se dochovala pouze v několika daleko mladších rukopisech (ze sedmého až devátého století). Přesto by žádného odborníka na klasickou literaturu nenapadlo zpochybňovat, že se jedná o spolehlivé podání toho, co napsali původní autoři. Ve srovnání s tím jsou důkazy pro text Nového zákona přímo ohromující. Můžeme si být jisti, že když dnes čteme Nový zákon, ze všech praktických

důvodů máme před sebou to, co původní autoři chtěli, abychom četli.¹⁾

Ano, daleko největší potíž, kterou lidé mají s tím, aby věřili Bibli, spočívá v tom, co Bible tvrdí, zejména to, že Ježíš je Boží Syn, že je vtělený Stvořitel, který navštívil naši zemi, aby s námi komunikoval a zjevil nám Boha. Mnozí lidé si myslí, že by nedokázali věřit knize, které přináší taková tvrzení. Nevěří v existenci Stvořitele jako takového, a tak už předem, aniž by sami Nový zákon četli nebo studovali, předpokládají, že nemůže popisovat historickou skutečnost, když tvrdí, že Ježíš byl člověk i Bůh zároveň. Ztroskotávají na představě, že postava Ježíše Krista, jak je v Novém zákoně popsána, je vynález těch, kdo napsali evangelia.

Postava Ježíše není vymyšlená

Předpokládejme teď na chvíli – kvůli argumentaci – že autoři evangelií nepopisovali Ježíše prostě tak, jak ve skutečnosti žil, ale že si jeho postavu vymysleli. Jako podklad vzali třeba nějakého venkovského „moudrého muže“, ale volně ho zpracovali, něco přidali, nějak ho utvářeli, tu a tam něco přehnali, a výsledek byl ideál, někdo lepší než člověk, ale fiktivní postava, která jako taková nikdy neexistovala. Předpokládejme, že to tak bylo a pak zpracujme, jaké dopady má naše teorie.

Jako první bychom řekli, že pokud je postava Ježíše literární fikcí, pak tu máme téměř zázrak. O postavách fiktivní literatury toho víme mnoho, víme, jak je těžké vytvořit někoho skutečně přesvědčivého. Světová literatura je plná takových postav, některé jsou podány

dobře, jiné hůř. Nikdo nepopírá, že pokud je Ježíš literární fikcí, pak je to postava, která si získala celosvětový věhlas. Pokud by autoři evangelií dokázali vytvořit tak slavnou fiktivní postavu, museli být literární géniové nejvyššího řádu. Literární géniové takové kvality jsou však docela vzácní, nenarazíme na ně na každém rohu. Ale tady máme najednou výkvět hned čtyř takových. Co to bylo za lidi? Dva z nich byli rybáři, jeden nižší úředník vybírající daně a poslední neurčitý mladík. Dá se věřit, že všichni čtyři byli náhodou literární géniové světové třídy?

A to není všechno. I ty nejskvělejší, nejrealističtější podané fiktivní osobnosti zůstávají pro své čtenáře fiktivními postavami. Nevystupují ze stránky, abychom tak řekli, nezačnou nezávisle existovat, nestanou se pro své čtenáře skutečnými živými lidmi, které je možné znát tak, jak známe živé lidi, a se kterými můžeme mít osobní vztah. To je pochopitelné! Ale právě to se děje s touto domněle fiktivní postavou, s Ježíšem Kristem. Pro miliony lidí během více než dvaceti století se stal někým skutečným, živým, osobou, se kterou mají – podle svého tvrzení – osobní vztah. Stal se někým, koho milují do té míry, že jsou pro něho ochotni umřít – a tisíce lidí pro něho skutečně umřelo. Můžete je považovat za blázny, že Ježíše vnímali takovým způsobem. V této fázi po vás nechci, abyste souhlasili. Pouze konstatuji nezvratný fakt. Jde mi o toto: Jestliže byl Ježíš ve skutečnosti fiktivní postavou vymyšlenou autory evangelií, potom vytvořením takové postavy, která se pro miliony lidí stala živým člověkem hodným lásky, oddanosti a oběti, dosáhli tito autoři výkonu,

který v celé světové literatuře nemá obdoby. Označit to jako zázrak by nebyla nadsázka. Neměli bychom je začít uctívat?

V literatuře jsou samozřejmě některé postavy (i když je jich pozoruhodně málo), které vynikají tím, že vypadají jako skuteční lidé, které můžeme poznat a rozeznat. Jedním z nich je Platonův Sokrates. Platonovy rozhovory nejsou jen filozofická díla, jsou to díla vrcholné světové literatury. Sokrates, který v nich vystupuje, přesto hluboce oslovuje jednu generaci čtenářů za druhou jako skutečná postava, jejíž charakterové rysy bychom všude rozeznali. Kdyby někdo vyličil Sokrata v nějakém apokryfním, průměrném díle, hned by všichni řekli: „Ne, takhle by skutečný Sokrates nereagoval, takhle by nemluvil.“²⁾

Důvod, proč nás Sokrates v Platonových rozhovorech tak udivuje, je v tom, že Platon si ho nevymyslel. Sokrates byl skutečná historická osoba, někdo, kdo opravdu žil. Platonův obraz Sokrata je možná velmi uhlazený, ale osoba a postava Sokrata nebyly Platonovým vynálezem. Bylo to naopak: Právě dopad Sokratova charakteru pomohl „vytvořit“ filozofa a literárního umělce – Platona.

Stejně tak je to s Ježíšem Kristem. A to není všechno. I když celý svět uznává, že Sokrates v Platonových rozhovorech je historická postava, snad jen blázen by tvrdil, že ho zná jako skutečnou žijící osobu, nebo že s ním má osobní vztah. Lidé dnes neumírají pro Sokrata. Zato umírají pro Ježíše Nového zákona! On není literární nebo náboženská fikce vymyšlená autory evangelií. Evangelia popisují skutečnou historickou postavu, kte-

rá žila v Palestině za vlády císaře Tiberia, popisují Ježíše, který zemřel a který – jak by řekli křesťané – zase vstal z mrtvých a žije stále.

Ježíš: Takhle si hrdinu nepředstavoval nikdo

Ale příliš nespěchejme. Zůstaňme chvíli u hypotézy, že někdo Ježíšovu postavu vymyslel, představil tuto fikci světu, což se lidem širokého spektra všech kultur okamžitě zalíbilo a převzali ji jako svůj náboženský ideál.

Takto hypotéza ztroskotá ovšem na první překážce. Čím více toho víme o převládající kultuře dané doby, tím je jasnější, že kdyby Ježíšova postava nebyla historická realita, nikdo by ji nevymyslel, ani kdyby mohl. Ježíš vylíčený v evangeliích neodpovídal žádné představě hrdiny. Všichni Řekové, Římané i Židé ho považovali za pravý opak svého ideálu.

Začněme u Židů, a to nejen u Židů, kteří byli k Ježíši nepřátelští, vezměme i těch poměrně málo z nich, kteří byli zpočátku jeho přáteli. Oni sami nám říkají – a to si určitě nevymysleli – že nastal okamžik, kdy ho opustili. Tolik se lišil od toho, co hledali u hrdiny (Matouš 26,47-56)! Jejich představa hrdiny byla mesiášská postava jako Makabejci. Silný, vojenský typ, oddaný náboženským ideálům a připravený bojovat (za pomoci andělů, jak se tomu nadšeně věřilo) proti dobyvatelům, kteří si podrobili jejich zemi a potlačovali národní náboženství.

Když však spor mezi Ježíšem a židovskou vrchností vyvrcholil a oni ho přišli zatknout, Ježíš se odmítl pustit do boje, nenechal bojovat ani své učedníky, ale dobro-

volně se nechal zatkout. V tom okamžiku ho všichni následovníci s nevolí opustili: tohle nebyl jejich hrdina! A mnoho Židů dodnes, zejména ti, kteří žijí v Izraeli, to vidí podobně. Jeden židovský přítel, který tak tak unikl Hitlerovým plynovým komorám, otevřeně říká: „Tento váš Ježíš je slaboch. Pro mě mesiáš není. Moje filozofie je taková, že když tě někdo praští do nosu, tak mu to vrátíš!“ Tak na začátku uvažovali Ježíšovi první učedníci. Teprve Ježíšovo vzkříšení je naučilo něco jiného a radikálně změnilo jejich představy o tom, jaký by měl být Mesiáš.

Nebo vezměme tehdejší Řeky. Přinejmenším pro ty přemýšlivé z nich byl ideálem Epikurejec, který se pečlivě vyhýbal, nakolik to bylo možné, všem bolestem a slastem, které by ho mohly vyrušit z jeho klidu. Nebo ideální stoik, který díky přísné racionalitě utlumil své emoce a k utrpení a smrti přistupoval s nenarušenou sebevládou. Také si vzpomeňme, jak neochvějně a s veselou myslí a vyrovnaností vypil Platonův Sokrates číši jedu.

Ježíš z evangelií je tak jiný! Svírala ho úzkost a agónie v Getsemane, že se mu pot kutálel jako velké kapky krve, když úpěnlivě prosil Boha, aby nemusel pít kalich, který měl před sebou. Veřejně volal na kříži: „Můj Bože, proč jsi mě opustil?“ To určitě nebyl typ, který by nějaký Řek považoval za hrdinu, který by nějaký řecký filozof vymyslel jako ideál, ke kterému by všichni vzhlíželi.

A pokud jde o Římany, mezi filozoficky zaměřenými lidmi byl obecně v oblibě stoicismus, zatímco politici a vojáci, kteří přišli s Ježíšem do styku, ho považova-

li za nepraktický nesmysl. Mluvil o sobě jako o králi, který přišel na svět, aby svědčil o pravdě. „Pravda? Co je to?“ říká Pilát. Pilátův nejvyšší bůh byla moc (Jan 18,33-38; 19,1-12). Herodes považoval Ježíšova tvrzení za směšná a jeho vojáci si z „krále“ Ježíše udělali předmět surových žertů (Lukáš 23,8-12).

Je prostě realitou, že Ježíš nakonec odporoval jakékoli představě hrdiny, ať politického, filozofického nebo náboženského. Nikdo ho nevymyslel a nikdo, dokonce i kdyby ho vymyslel, by ho ani na chvíli nepovažoval za ideál, který by se okamžitě zalíbil veřejnosti. Pavel, největší křesťanský kazatel a misionář, ve svých spisích přiznává, že kázání o ukřižovaném Ježíši neustále uráží Židy, pro které je pohoršení, i Řeky, pro které je čirý blázen. Nebýt toho, že Ježíš vstal z mrtvých, první učedníci by v něho úplně přestali věřit. Evangelia by nikdy nikdo nenapsal.

Jistě, když se teď díváme zpět na dva tisíce let historie, vypadá to jinak. Římané, kteří se Ježíši posmívali, o svou velkou říši přišli a císař Tiberius je pro dnešní Západ zapomenutý stín kdesi v minulosti. Ale Ježíše dnes miliony považují za největšího krále, který kdy žil, a vedou život v oddané poslušnosti.

Dále, princip neodplácení zlu, čehož byl sám příkladem, když se vzdal svým nepřátelům, aniž by se bránil, a když se modlil za ty, kdo ho ukřižovali, se stal světu imperativem, aby měl úctu (ne-li poslušnost), která je dodnes výzvou pro naši chorobnou lidskou agresivitu a násilí. Zvrátil význam kříže, už to není ostudná šibenice, ale symbol nejvznešenějšího postoje, jaký může člověk zaujmout.

Znovu ke kontrastu mezi Sokratovou chladnokrevností a Ježíšovým zoufalým zápasem tváří v tvář smrti a vyznáním na kříži, že ho Bůh na chvíli opustil: určitě to ukazuje, že Ježíš nebyl řecký filozof. Dále to ukazuje, že na Ježíšově kříži se stalo něco nekonečně významnějšího než smrt řeckého filozofa. Jazykem Nového zákona: zde Boží Beránek nesl hřích světa a díky jeho utrpení bylo umožněno, abychom se my zbavili své viny.

Ještě se k tomu vrátíme. Teď můj první hlavní argument: Jestliže předpokládáte, že Ježíš Kristus je vymyšlená postava, máte v rukou nepřekonatelný problém: Jak ho dokázali autoři evangelií vymyslet a co víc, proč by vůbec měli vymyslet právě takovou postavu.

Největší potíž ze všech

Největší potíž, kterou mnozí lidé vidí už jen při představě možnosti, že by Nový zákon mohl mít pravdu, je tvrzení, že Ježíš je víc než člověk, že je vtělený Bůh. To je podle nich určitě pověra, která vznikla proto, že lidé ve starověku věřili v mnoho bohů a představovali si, že bohové často navštěvují zemi v podobě mimořádných lidských bytostí.

Dobrá, můžete si to myslet, ale fakta jsou úplně jiná. Je samozřejmě pravda, že všechny národy starověku věřily, že je mnoho bohů a že občas navštěvují zemi – všechny národy, kromě jednoho. A tou jedinou výjimkou byli Židé jako národ, k němuž patřili téměř všichni pisatelé Nového zákona. Byli přísní monoteisté. Pohrdali ostatními národy pro jejich absurdní polyteismus

a proto, že si dělali bohy ze svých králů a hrdinů. Přisuzovat božské počty někomu jinému než Bohu Stvořiteli pro ně znamenalo tak závažné rouhání, že se podle jejich zákona trestalo smrtí. V jejich domácích náboženských obřadech se v každé rodině po staletí denně opakovala základní zásada jejich víry: „Slyš, Izraeli, Hospodin je náš Bůh, Hospodin jediný“ (5. Mojžíšova 6,4). Tyto lidi by nikdy ani na okamžik nenapadlo si myslet, že Ježíš z Nazareta by byl někdo víc než člověk, pokud nebyli donuceni uvěřit váhou skutečných důkazů.

Hlavním z těchto důkazů byla skutečnost, že sám Ježíš Kristus svými činy a jejich dopady, a také výslovnými vyjádřeními tvrdil, že je roven Bohu. To mě vede k tomu, abych vám vyznal, že jeden z nejsilnějších důvodů, které mám k tomu, abych věřil, že Ježíš je Boží Syn, spočívá v tom, že to řekl on sám! Víím, že to zní zoufale naivně, ale než mě odepišete jako lehkověrného prostáčka, dopřejte mi chvilku, abych vysvětlil, jak to myslím.

Předpokládejme, že se jednoho dne rozhodnu získat názor na nějakou otázku, která souvisí s hudbou. Nebudu se ptát jen tak někoho. Nebudu se ptát svého souseda, co bydlí hned vedle – je to dobrý lékař, ale není hudebník. Rozhodnu se zeptat nejlepšího učitele hudby, kterého dokážu najít. Kdyby se mi podařilo vzkřísit Bacha nebo Beethovena, tak bych se zeptal jich. Rozumíte?

Dejme tomu, že bych chtěl zjistit něco ne o hudbě, ale o morálce. Zase bych se ptal nejlepších světových odborníků, které bych dokázal najít. To by mě samo-

zřejmě přivedlo k Ježíši Kristu. Nikdo neučil vyšší, čistší morálku. Jeho kázání na hoře zůstává nepřekonatelnou normou. Přečtěte si ho sami. Zkuste žít týden podle kázání na hoře!

Tak se dostávám k tomu, co chci vyjádřit. Když procházím Nový zákon spolu s Ježíšem, jeho učení o morálce a jeho svatý život mi ukazují, jaký jsem hříšník. Nepotřebuji nějaký vnější důkaz, že má pravdu, cítím to instinktivně ve svém nitru. Potom však přichází zarážející skutečnost: Tento Ježíš, který učil bezúhonnosti a jehož život odpovídal tomu, co učil, tvrdil, že je roven Bohu.

Jak se postavím k tomuto tvrzení nebo spíš skutečnosti, že to říkal? Mám říct, že autor kázání na hoře úmyslně lhal? Pokud lhal, pak to byl největší pokrytec, nejhorší podvodník, který kdy chodil po zemi. Ale není možné číst evangelia pozorně a udělat si závěr, že Ježíš byl úmyslný lhář. Pokud o tom pochybujete, přečtěte si znovu sami evangelia s touto otázkou na paměti. Určitě umíte dobře posuzovat charakter, musíte to umět, abyste prošli bezpečně tímto světem. Uplatněte na Ježíši svou schopnost posuzovat. Ohodnoťte jeho charakter, jak je popsán v evangeliích. Tvrdím, že ať ho nakonec vyhodnotíte jakkoli, nedojdete k závěru, že byl úmyslný podvodník.

Mohl se taky mýlit, namítnete, nemusel být úmyslný podvodník. Pokud se mýlil, domysleme, co to znamená. Člověk, který se mylně domnívá, že je bůh, je megalomanský šílenec! Že by Ježíš Kristus byl takový šílenec? Pokud ano, pak by jen velmi málo lidí bylo duševně zdravých! Jestliže byl megaloman, není možné se za-

bývat Kristem, jeho chováním a slovy, jak to popisuje Nový zákon, a dojít k takovému závěru. Ten Ježíš, který mohl s přesvědčením říct „Pojďte ke mně všichni, kdo se namáháte a jste obtíženi břemeny, a já vám dám odpočinout. Vezměte na sebe mé jho a učte se ode mne, neboť jsem tichý a pokorného srdce: a naleznete odpočinutí svým duším“ (Matouš 11,28-29), nebyl Hitler ani Mussolini! Kdyby skutečně byl megaloman, Bůh nám dej víc takových megalomanů! Je to prostě fakt, že Ježíši Kristu vděčíme za daleko více duševního zdraví a stability než komukoli jinému na světě. Miliony lidí získaly pokoj tím, že četli jeho slova. Víra v něho a v jeho oběť dala milionům úlevu od muk obviňujícího svědomí. Každodenní vztah s ním zbavil miliony lidí ničujících zlovyků a dal jim novou úctu k sobě samým, smysl života a vysvobození od strachu ze smrti.

Byl to Ježíš, kdo učil, že Bůh je láska. Pokud věříte v Boha, pravděpodobně berete jako samozřejmost, že je láska. Můžete dokonce předpokládat, že kdokoli v kterémkoli století chápal, že Bůh je láska. Ale při všem svém rozsáhlém čtení starověkých řeckých a latinských autorů jsem nenašel žádného spisovatele nebo filozofa, který tvrdil, že Bůh je láska. Všemocný – to ano. Nebo že byl dobrý s odstupem, v absolutním smyslu, že schvaluje dobré chování člověka a odmítá jeho zlé skutky – to ano. Ale že by byl láska? Vlídny, vřelý, zúčastněný, který se stará a z lásky se za lidstvo obětuje? To nikdy nikoho nenapadlo, nikdo to neučil jako Ježíš Kristus a vůbec ne takovými přímými dojemnými výrazy jako například: „Což neprodávají pět vrabců za dva haléře? A přece ani jeden z nich není zapomenut před

Bohem. Ano i vlasy na vaší hlavě jsou spočteny. Nebojte se, máte větší cenu než mnoho vrabců“ (Lukáš 12,6-7). To nejsou slova šílence!

Nikdo nikdy také osobně nevyjádřil lásku Boha k lidstvu, jak to udělal Ježíš svým sebeobětováním na Golgotě. Tisíce ušlechtilých a odvážných mužů a žen snášelo mučení a utrpení a nakonec položilo životy za své přátele, za svou zemi nebo jako protest proti zlému režimu. Právem je prohlašujeme za hrdiny. Ale to hlavní by nám uniklo, kdybychom si mysleli, že Nový zákon neříká nic víc, než že Ježíš Kristus byl hrdina. Tvrdí o něm to, co hlásal sám o sobě, a to je jedinečné jak v historii literatury, tak v historii náboženství. Na samotném začátku jeho veřejného působení (ne až po ukřižování) ohlásil jeho oficiální uvaděč, Jan Křtitel, že Ježíš přišel jako Boží Beránek, aby snal hříchy světa (Jan 1,29). Použitý výraz „Boží Beránek“ naznačoval, že Ježíš přišel proto, aby umřel jako oběť s cílem odstranit hřích. Apoštol Petr to později vyjádřil takto:

Byli jste vykoupeni... převzácnou krví Kristovou. On jako beránek bez vady a bez poskvrnny... na svém těle vzal naše hříchy na kříž, abychom zemřeli hříchům a byli živi spravedlnosti... Kristus dal svůj život jednou provždy za hříchy, spravedlivý za nespravedlivé, aby nás přivedl k Bohu. (1. Petrův 1,18-19; 2,24; 3,18)

Právě toto považoval Ježíš Kristus jako hlavní poslání svého příchodu na svět. Ukazuje to skutečnost, že v noci před svým ukřižováním ustanovil obřad, kterým si ho jeho následovníci mají v budoucnosti připomínat. Je

velmi poučné sledovat, jakou má tento obřad povahu. Od svých následovníků nežádal, aby se sešli a připomínali příběh některého z jeho senzačních zázraků. To by znamenalo, že to nejdůležitější na jeho službě bylo dělat zázraky. Ani nežádal, aby vybrali nějaké úseky z jeho učení o morálce a odříkávali je. To by znamenalo, že hlavním posláním jeho života bylo filozofické vyučování. Žádal je, aby brali chleba a víno, které znázorňují jeho tělo a krev, aby je jedli a pili na památku toho, že na kříži dal své tělo a prolil svou krev, a to proto, aby jim přinesl odpuštění hříchů (Matouš 26,26-28).

První křesťané pochopili, že hlavní poslání Krista bylo obětovat se pro jejich hříchy. Je to vidět na tom, že od samého začátku – což plyne ze záznamů – se scházeli právě k tomuto obřadu. To je samotné jádro všeho, co Kristus učil a co hájil. Tato sebeobětující Kristova láska zlomila odpor lidí proti němu a dobyla mu vděčnost a osobní oddanost milionů následovníků. Všichni říkají spolu s křesťanským apoštolem Pavlem: „Život, který zde nyní žiji, žiji ve víře v Syna Božího, který si mne zamiloval a vydal sebe samého za mne“ (Galatským 2,20).

Tak se ovšem dostáváme k jádru věci. Je to velmi dobrý a zřejmý důvod, proč nikdo nikdy netvrdil, že přišel na svět proto, aby umřel jako oběť za hříchy světa. Toto tvrzení znamená, že takový člověk není hrdina, není ani mučedník, ale že je něco víc než člověk – že je vtělený Bůh. Dostatečnou oběť za hřích celého světa mohl přinést pouze ten, kdo je sám nekonečný Bůh.

To pochopíte z jednoduché skutečnosti: když bude někdo z vašich přátel s vážnou myslí tvrdit, že se narodil na tento svět proto, aby umřel za hříchy světa, asi

k němu zavoláte psychiatra. Jeho tvrzení budete považovat za příznak šílenství. Když to však o sobě tvrdí Ježíš Kristus – a on to tvrdí, viděli jsme přece, že si to nevymysleli ti, kdo napsali Nový zákon – nenese to sebemenší náznak, že by byl megalomanský šílenec.

Toto jeho tvrzení je jednou z věcí, které mě přesvědčují, že je opravdu Boží Syn, protože to je diagnóza mého základního problému jako lidské bytosti a zároveň přináší jediné přijatelné řešení tohoto problému. Vysvětlím to.

Všechna ostatní náboženství a filozofie mě stále nabádají, vždy nějak svým vlastním způsobem, že bych měl být dobrý. To je užitečné, předpokládám. Ale to se nedotýká mého skutečného problému. Já vím, že mám být dobrý. Nepotřebuji pomoc náboženství nebo filozofie, abych se to dověděl! Můj problém není, že nevím, že mám být dobrý, ale že jsem nesčetněkrát nebyl dobrý. (Pozoruji, že moji bližní jsou na tom stejně.) A to je obrovský problém. Co s mými hříchy v minulosti? Porušil jsem dokonce i své vlastní normy, natož Boží. Já sám jsem dělal kompromisy a špinil vlastní hodnoty. Jak získat odpuštění? Jestliže se rozhodnu, že na mých hříších v minulosti nezáleží, pak říkám, že nezáleží ani na mých hodnotách. A jestliže nezáleží na tom, co dělám, potom – protože za to nesu zodpovědnost – nezáleží ani na mě samém. Ale dejme tomu, že na mých hodnotách záleží. A dejme tomu, že záleží na Božích normách, on je kvůli mně ani kvůli nikomu jinému nesníží. Pak není pravda, že nezáleží na tom, jestli hřeším. Jak tedy získat odpuštění pro svou minulost, aby neničila moje hodnoty a můj význam, natož druhých? A to platí o vás stejně jako o mně.

A právě sem za námi přichází Kristus a říká, že má právo nám odpustit. Ne ovšem tak, že by nad našimi hříchy přimhouřil oči nebo že by snižoval Boží normy. Neříká, že nevádí, když jsme udělali to, co jsme udělali. Stále platí, že musí být vykonán trest. A dále vysvětluje, že ústředním důvodem, proč přišel na naši zemi je toto: Je Bůh, který stanovil trest za hřích a trvá na jeho vykonání. Je Bůh, jehož zákony jsme porušili, a tak si zasloužíme trest. Je Stvořitel, který nás stvořil a s láskou a oddaností k nám vzal tíži našeho hříchu sám na sebe, snesl trest tím, že trpěl na Golgotě, a tak prosadil svůj zákon i naše hodnoty, a přece jen umožnil, aby nám bylo odpuštěno, pokud to připustíme.

To tedy potřebuji. A vy také. Kristus porozuměl, co potřebujeme, a naši potřebu uspokojil jako nikdo jiný. V tom je jedinečný. Když vidíte, co tvrdí, můžete si být jisti, že si jednou v životě musíte tuto otázku rozhodnout. Nikdo jiný k vám nepřišel a nikdy nepřijde, aby vám řekl, že je Stvořitel, který vás udělal, který vás miluje a který jako vtělený Bůh přišel za vás umřít, aby vám mohlo být odpuštěno. Ježíš Kristus je jediný, kdo to kdy mohl tvrdit. Jeho tvrzení je tak přímé a tak osobní: říká, že za vás umřel, což znamená, že na něho a jeho tvrzení musíte osobně reagovat.

Konečná platnost Kristových tvrzení

Platnost Kristova tvrzení spočívá konec konců na dvou věcech: na objektivním důkazu jeho vzkříšení a na našem subjektivním prožitku Ducha Svatého v našich srdcích, když jsme byli usvědčeni objektivním důkazem.

Tehdy otvíráme srdce Kristu a přijímáme ho jako osobního Zachránce.

Nejdříve tedy k jeho vzkříšení: Všichni, kdo psali Nový zákon, tvrdí, že třetí den poté, co Ježíš Kristus zemřel a byl pohřben, vstal z mrtvých, a to doslovně, v těle, fyzicky.

Možná si teď řeknete, že pokud někdo věří v Kristovo vzkříšení, tak páchá intelektuální sebevraždu. Vždyť dnes víme, že zázraky jako vzkříšení se nedějí, věda ukázala, že to není možné.

Skutečně něco takového neznáme a ani věda něco takového neprokázala. A pokud si myslíte, že ano, tak asi nejste tak dobří vědci, jak si možná myslíte.

Asi namítnete, že zákony vědy ukazují, že není možné, aby mrtvé tělo zase ožilo.

Neukazují. Ve skutečnosti nemohou. Zákony vědy nejsou absolutní zákony, které bychom našli napsané někde na obloze. Zákony vědy jsou popisem, který vypracovali vědci – patří jim všechna pocta, tleskám jejich úsilí. Popsali způsob, jak vesmír normálně funguje, nebo spíše část vesmíru, kterou byli schopni se dosud zabývat a pochopit ji.

V té souvislosti musíme zvážit dvě okolnosti. Za prvé, asi víte, možná lépe než já, že dnes existují kosmologové, kteří vážně argumentují, že ve vesmíru jsou tak zvané černé díry a že v těchto černých dírách se zákony fyziky hroutí. Jestliže půjdete podle zákonů fyziky, dostanete se zpátky do bodu, kde už nedokážete zjistit, co bylo předtím, protože zákony fyziky už neplatí. Dosáhli jste toho, čemu se říká singularita ve vesmíru.

Ano, vím, že ne všichni kosmologové zastávají tuto teorii. Jde mi o to, že tyto vědce, kteří říkají, že ve vesmíru jsou takové singularity, nikdo neobviňuje, že spáchali intelektuální sebevraždu. Opravdoví vědci nezaujmají postoj, že zákony fyziky jsou předem dokázané, dříve než se prozkoumají důkazy, že už podle definice takové singularity nemohou ve vesmíru existovat. Aby věda mohla a priori předpovědět, že ve vesmíru nemohou nikdy být nějaké singularity, musela by napřed porozumět, jak fungují všechny části celého vesmíru ve své celistvosti. Tohle věda sotva dokázala!

A za druhé musíme mít vždy na paměti, že zákony vědy nám umí říct pouze to, co se děje normálně, tedy *pokud v tom není nějaká interference z vnějšího světa*. Avšak věda jako taková nám nedokáže říct, zda v minulosti byla nějaká taková interference, nebo zda nastane v budoucnosti. Musíme jít do historie, ne do vědy, abychom zjistili, zda takové interference nastaly v minulosti. Všichni se samozřejmě shodneme, křesťané i nekřesťané, že takové interference byly mimořádně vzácné: zázraky jsou už z definice vzácné. Avšak přistupovat k historii už s hotovým rozhodnutím, že zázraky se nikdy nemohly stát a odmítnout vyšetřit důkazy, zda se někdy nějaké zázraky staly, není poctivě vědecký přístup, to je zpátečnictví.

V jedné z dalších kapitol se budeme více zabývat důkazy týkajícími se vzkříšení. Zatím se na to podívejme takto: Jestliže se rozhodnete nevěřit ve vzkříšení, ocitnete se před hromadou historických problémů, jeden z nich je zvláště velký. Nikdo nemůže popřít existenci křesťanské církve. A nikdo nemůže tvrdit, že tu je odjakživa, ne, ona má svůj začátek. Otázka zní: Jak vznikla?

Jaký byl její záměr? Pokud se podíváte do Nového zákona, zjistíte, že všichni první křesťané jedním hlasem říkali, že to, co dalo vznik církvi, bylo Kristovo vzkříšení. Celý záměr, proč církev vznikla, spočívá v tom, aby byla svědectvím o Kristově vzkříšení. Všechna první kázání jsou ho plná (viz Skutky apoštolů).

Všichni první křesťané byli Židé, jako Židé se narodili a byli tak vychováni. Jejich svatý den v týdnu byla sobota, tedy poslední, sedmý den židovského týdne. Podle dokladů se potom najednou začali kromě soboty scházet ještě navíc v první den jejich týdne, aby na Ježíšovu památku jedli chleba a pili víno. Proč tato změna? Proč první den jejich týdne? Protože první křesťané nám říkají, že Ježíš Kristus vstal z mrtvých právě první den týdne, tedy v neděli.

Za kázání o Ježíšově vzkříšení byli první křesťané krutě pronásledováni, někteří mučeni, házeni lvům nebo jinak popravováni. Kdyby se byli spokojili jen s kázáním křesťanské etiky, že lidé by měli milovat jeden druhého, nikdo by je nepronásledoval. Oni však vytrvale dosvědčovali, že Ježíš – popravený vrchností – vstal z mrtvých. A mnozí z nich kvůli tomu zemřeli. Myslíte si, že umírali kvůli příběhu, který si první křesťané sami vymysleli a věděli, že není pravdivý?

At' si o křesťanské církvi myslíte cokoli, ona zde existuje. A pokud nebudeme zavírat oči před historií, musíme najít nějaký dost velký důvod, proč vznikla. Něco takového, jako je křesťanská církev, nevzniká samo bez nějaké příčiny. Odstřihněte vzkříšení a v historii vám zůstane zející díra: křesťanská církev a absence uspokojivého vysvětlení jejího vzniku a její existence.³⁾

Co s tím mám společného já?

Možná někteří z vás začínají pod vousy protestovat: „Co s tím mám společného? Já jsem biochemik, inženýr, architekt, matka. Po mě přece nemůže nikdo chtít, abych se rýpal ve starodávné historii! Stačí mi moje studium, moje práce.“

Snažil jsem se odpovědět na otázku: „Je třeba spáchat intelektuální sebevraždu, abych věřil Bibli?“ Jestli opravdu nemáte čas zabývat se důkazy potřebnými pro zodpovězení této otázky, pak je to velmi špatné. Ale přesto doufám, že jsem řekl dost, abych vás odradil od toho, že byste podlehli pokušení říkat, že tvrzení Nového zákona jsou jasné nesmysly. Kdybyste to dělali, aniž byste se zabývali důkazy, mohlo by se stát, že právě vy spácháte intelektuální sebevraždu!

To samozřejmě není všechno. Jestliže má Nový zákon pravdu, Ježíš Kristus je Boží Syn, je náš Stvořitel – a to už má s vámi, se mnou a kýmkoli dalším hodně společného. Je-li Boží Syn a my ho at' už z jakéhokoli důvodu ignorujeme, je to tisíckrát horší než intelektuální sebevražda. Je to trestuhodná lhostejnost k tomu, kdo nás stvořil. Proto nás Nový zákon vybízí, abychom se vážně zabývali všemi dostupnými důkazy. Sotva můžeme doufat, že pochopíme fyziku vesmíru, když si neprostudujeme pečlivě důkazy, které nám vesmír podává. Jak potom můžeme poznat Stvořitele vesmíru a porozumět mu, když se nezabýváme důkazy, které nám se vší vážností o sobě dal?

Nepovažuji za zvláštní, když jinak velmi inteligentní akademici, fyzikové, chemici, biologové a tak dále jsou ochotni odmítnout Bibli jako nesmysl. Když je jemně

tlačím, aby řekli, jestli Bibli četli, odseknou: „Samozřejmě!“ Když se jich pak zeptám, co si myslí o důkazech, které Bible podává o tom, že Kristus je Bůh, obvykle řeknou: „Jakých důkazech?“

Odpovídám: „Vezměme si například evangelium Jana. Autor v něm vysvětluje, proč ho píše: ‚Tato [znamení] jsou napsána,‘ píše jako důkaz, který vás má přesvědčit, ‚že Ježíš je Kristus, Syn Boží, a abyste věřice měli život v jeho jménu‘ “ (Jan 20,31). O takovém důkazu mluvím. A ptám se: „Co si o tom myslíte?“

Na to mi často odpovídají (zvláště v Británii): „Aha, evangelium Jana? No, to jsem nečetl, my jsme četli ve škole Marka.“

Tak jsou na tom studování profesori na univerzitě – nikdy nečetli Bibli, nikdy nečetli evangelium Jana očima dospělého člověka a s vážností, s jakou studují akademické předměty. Nevím, odkud vědí, že jeho důkazy jsou bezcenné, když je nečetli. Daleko důležitější je však to, že evangelium Jana nám zprostředkovává autoritu Ježíše Krista. Jestliže je pravda, co ono říká, pak se zde Bůh Stvořitel pokouší komunikovat s námi, snaží se s námi mluvit osobně, ukázat nám sebe, abychom s ním skrze Ježíše Krista mohli navázat osobní vztah víry a lásky. Nezajímat se o to, zda má evangelium pravdu, nebo ne, nezajímat se o možnost slyšet, jak s námi mluví náš Stvořitel, naznačuje podivnou, iracionální tendenci na naší straně.

„Ale podívej,“ říkají mi moji kolegové, „nemá cenu nám říkat, abychom četli Bibli, protože ji nevěříme. Kdybychom jí věřili, tak bychom ji samozřejmě četli.“

Chceš po nás, abychom začali věřit a četli ji. Jistě, kdybychom ještě předtím, než ji začneme číst, věřili, že má pravdu, budeme věřit všemu, co říká. Ale my jí nevěříme, nemá cenu ji číst.“

Nechci samozřejmě, abyste (vy i oni) v Bibli věřili dříve, než ji začnete číst. Ale chci po nich – i po vás – abyste ji četli, a pak se sami rozhodnete, zda má pravdu, nebo ne. A vůbec, tak je to i s novinami, nemyslíte? Než je začnete číst, víte, že některé věci v nich jsou pravda, jiné ne. Samozřejmě se nerozhodujete, že budete věřit všemu, co v nich je, dříve, než je začnete číst. To vám však nezabrání v tom, abyste je četli. Spoléháte na vlastní úsudek natolik, že je čtete, přemýšlíte o tom a rozhodnete se, zda je to pravda, nebo není. A teď vás vyzývám, abyste stejně přistupovali k Novému zákonu.

A pokud chcete, sám Ježíš Kristus zaručuje, že když jste ochotni splnit jednu podmínku, Bůh vám osobně ukáže, zda jsou jeho tvrzení pravdivá, nebo ne. Ta podmínka zní: „Je-li někdo ochoten dělat Boží vůli“ – tedy když objeví, jaká je – „zjistí, zda mé učení pochází od Boha nebo zda mluvím sám od sebe (Jan 7,17, dle angl.). Když bude číst, studovat a přemýšlet o tom, co Ježíš učil, Bůh bude mluvit k jeho srdci a ukáže mu nad jakýkoli stín pochybnosti, že to, co Ježíš říká, je pravda.

Domnívám se, že potíže spočívá v podmínce „je-li někdo ochoten dělat Boží vůli“. Na samém začátku cítíme, že kdyby nám ji Bůh ukázal, mělo by to hluboké dopady na náš způsob života, na což bychom nemuseli chtít přistoupit. Tak se na celou věc díváme raději neosobně, podobně jako na pokusy ve fyzice, kde se nemusíme předem vystavovat jakýmkoli praktickým dopadům.

S Bohem ovšem takto jednat nemůžeme. Nemůžeme přijít k Všemocnému a říct: „No, rád bych věděl, jestli existuješ, nebo ne, a jestli je Ježíš Kristus tvůj Syn. Ukaž mi to prosím. Ale rád bych, kdybys pochopil, že pokud se mi ukážeš, tak já nezaručuji, že budu ochoten dělat cokoli z toho, co mi řekneš.“ Bůh nemá čas na duchovní diletanty.

Jestliže to však vezmete vážně a jste ochotni konat Boží vůli, jakmile ji poznáte, tak udělejte experiment: čtěte Janovo evangelium vážně a s otevřenou myslí. Ježíš Kristus zaručuje, že Bůh vám ukáže, co je pravda.

Někdo možná řekne: „Můj problém spočívá v tom, že nevím, jestli Bůh vůbec existuje. Kdybych udělal navrhovaný experiment, neocitl bych se v nebezpečí, že si budu představovat, že jsem slyšel Boha, jak se mnou mluví, i když by to byla jen autosugesce? Jak bych poznal Boha, i kdyby se mnou mluvil?“

Dobrá, nakonec příběh o zázraku, který – jak je popsán v Janově evangeliu, v 9. kapitole – Ježíš udělal. Možná odmítnete všechny příběhy o zázracích jako nesmysly. To teď neřešme. Používám to jen jako ilustraci.

Příběh říká, že Ježíš narazil na člověka, který se narodil slepý a zeptal se ho, jestli chce vidět.

Nevím, jestli jste se někomu slepému od narození pokoušeli vysvětlovat, co to znamená vidět, jak vypadají barvy nebo ho vůbec přesvědčovat, že světlo nebo barvy existují. To je velmi těžké! Dovedli bychom tedy pochopit, kdyby slepý Ježíši odpověděl, že neví, co je to vidět, a všechna tvrzení o zraku považuje za nesmysl. Právě tak reaguje dnes mnoho lidí, když

slyší, že Ježíš Kristus říká, že jim může dát duchovní zrak a věčný život, což je schopnost znát Boha osobně (Jan 17,3).

Slepý našťestí řekl, že pokud existuje něco takového jako zrak, tak by ho rád získal. Ježíš tedy muži řekl, aby udělal jeden experiment, který zvládne, pokud bude chtít. A zaručil mu, že pokud ho tento slepý podstoupí, uvidí.

Tento Ježíšův experiment byl poněkud zvláštní, což zjistíte, když budete příběh číst. Ten slepý nebyl hloupý. Uvažoval, jestli Ježíš není šarlatán nebo šílenec. Pokud řekl, že existuje něco takového jako zrak a že mu ho může dát, komu chce, pak stojí za to experiment podstoupit. Neměl co ztratit, mohl jen získat. A tak experiment podstoupil, sám se přesvědčil, že funguje, a z experimentu se vrátil už jako člověk, který vidí.

Podobný experiment doporučuji i vám. Přečtěte si evangelium Jana. Při čtení řekněte: „Bože, nejsem si jist, jestli existuješ. Ale pokud ano a pokud je Ježíš tvůj Syn a může mi dát věčný život, jak tvrdí, tak ke mně mluv, ať řekneš cokoli. Zjev se mi, ukaž mi, že Ježíš je tvůj Syn. A jestliže se mi ukážeš, jsem ochoten udělat, co si přeješ, ať je to nakonec cokoliv.“

Kristus zaručuje, že Bůh ti to ukáže.

Poznámky

- 1) K dalšímu studiu důkazů doporučuji knihu F. F. Bruce, *The New Testament Documents: Are They Reliable [Dokumenty Nového zákona: Jsou spolehlivé?]*. Stejně užitečná publikace ke Starému zákonu je K. A. Kitchen's book: *On*

the Reliability of the Old Testament [*Spolehlivost Starého zákona*].

- 2) Srovnej C. S. Lewis, Fern-Seed and Elephants [*Sloni a Kapradi*], str. 110.
- 3) Pro další četbu viz William Lane Craig: Reasonable Faith [*Rozumná víra*], Gary Habermas: The Case for the Resurrection of Jesus [*Případ Ježíšova vzkříšení*] a Phenomenon of the New Testament [*Fenomén Nový zákon*] od C. F. D. Moule.

Díky vědě se přece víra v Boha stala nemožnou?

Jedním z nejhluběji zakořeněných mýtů, který utváří myšlení lidí v moderním světě, je představa, že pro přemýšlejícího člověka učinila věda víru v Boha a v nadpřirozeno jednak nepotřebnou a jednak nemožnou. Je to velmi rozšířený, mylný mýtus, který si naneštěstí mnoho lidí plete s poctivou vědou. Podívejme se, jak tento mýtus vznikl.

Moderní mýtus

Je rozšířená představa, že víra v Boha a v nadpřirozeno vzniklo v primitivní fázi lidského vývoje. Starověký člověk se setkával s nejrůznějšími procesy a jevy, kterým nerozuměl. Na některých z nich, například na pěstování obilí nebo na plodnosti dobytka závisel jeho život. Jiné úkazy jako hrom, blesk, bouře nebo nemoci jeho existenci přímo ohrožovaly. Když těmto procesům nerozuměl a měl před nimi respekt, udělal něco, co dělá dítě: zosobní si je. Při zatmění Měsíce si představoval, že ho nějaký démon chce zardousit a ve snaze démona

zahnat využíval nejrůznější náboženská kouzla. Když hřmělo, myslel si, že mluví bůh, když udeřil blesk, myslel si, že to je nějaký škodolibý duch, který ho chce zničit. Dokonce měl za to, že pozorováním nezvyklých jevů v přírodě dokáže předpovědět, co hodlají bohové udělat.

Když jsme později, tedy před několika staletími, vyvinuli sofistikovanější vědecké metody, procesům v přírodě rozumíme stále lépe. Chápeme, že zatmění nezpůsobuje démon, nejsou to nějakí škodolibí duchové, kteří vyvolávají blesky či nemoci. Objevili jsme, že přírodní procesy jsou neosobní a na klasické úrovni (tj. ne kvantové) zcela předpověditelné. Ateisté tedy argumentují, že už není třeba vnášet představu Boha ani nadpřirozena, abychom vysvětlili dění v přírodě. Už dokonce není potřeba volat Boha do mezer v našem poznání, jak říká Isaac Newton: „Neznám jinou sílu kromě Boží ruky, která by planetě udělila pohyb kolmý ke gravitační síle.“¹⁾ Ateista tedy vyvozuje, že Bůh se stal nerelevantním, říká, že už nepotřebujeme tuto hypotézu. A v důsledku toho veřejnost dospěla k tomu, aby si myslela, že věda učinila víru ve Stvořitele zbytečnou a nemožnou.

Zjevný omyl

V tom je však zjevný omyl. Vezměte si auto značky Ford. Snadno pochopíme, že primitivní člověk, který ho uvidí poprvé a nezná principy spalovacího motoru, si bude představovat, že pod kapotou je nějaký bůh (pan Ford), díky kterému auto jezdí. Dále si může představovat

vat, že pokud motor běží hladce, je to díky tomu, že pan Ford v motoru ho má rád, a naopak, když nefunguje, je to proto, že ho pan Ford nemá rád.

Jednou se tento primitivní člověk zcivilizuje, naučí se rozumět strojům, rozebere motor na kousky a zjistí, že v motoru žádný pan Ford není, že pana Forda nepotřebuje, aby mu vysvětloval, jak motor funguje. Jeho pojetí neosobního principu spalovacího motoru mu bude naprosto stačit, aby sám vysvětlil, jak motor funguje. Až dosud je to jasné.

Kdyby se však potom rozhodl, že rozumí spalovacímu motoru, a proto není možné věřit v existenci pana Forda, který motor vymyslel, by bylo to zjevně mylné. Je to podobná záměna kategorií, jako když si myslíme, že když porozumíme neosobním principům, podle kterých funguje vesmír, že není třeba nebo je nemožné věřit v existenci osobního Stvořitele, který vymyslel, stvořil a udržuje velký stroj zvaný vesmír. Jinými slovy neměli bychom zaměňovat mechanismy, na jejichž základě vesmír funguje, s jeho příčinou. Každý z nás umí rozlišovat mezi uvědomělým záměrným pohybem ruky za určitým účelem a bezděčným křečovitým pohybem ruky způsobeným náhodným kontaktem s elektrickým proudem.

Kdo věří mýtům, bude mít nyní tendenci odpovědět: „Dobrá, dovedu pochopit, že Bůh je mimo vesmír, který předtím dal do pohybu. Ale v současnosti o něm nic nevíme a není úkolem vědy spekulovat, zda možná existuje. Na druhé straně, na základě toho, co víme o fungování vesmíru, můžeme spolehlivě tvrdit, že dokonce i když Bůh mimo vesmír existuje, nezasahuje, nemůže

a nikdy do jeho fungování zasahovat nebude. Věda tedy zejména znemožňuje věřit křesťanskému tvrzení, že Bůh vtrhl do přírody v osobě Ježíše Krista.“ Podívejme se nyní, jak vzniká tato stránka mýtu.

Moderní mýtus ještě jednou

Mezi úžasné úspěchy vědy patří nejen popis toho, co se ve vesmíru děje, ale také objevy neměnných zákonů, které řídí jeho fungování. Je důležité porozumět tomu, co vědci tvrdí o povaze těchto zákonů a uznat je. Není to jen popis toho, co se děje. Zákony vyplývají z našeho vnímání základních procesů. Říkají nám, podle toho, jak se věci mají, že příroda nejen určitým způsobem funguje, ale musí tak fungovat, a nemůže fungovat jinak. Zákony popisují nejen to, co se dělo v minulosti. Pokud nepracujeme na kvantové úrovni, můžeme úspěšně předpovědět, co se stane v budoucnu, a to s takovou přesností, že lze například vypočítat dráhu orbitální stanice Mir, a přistávat na Marsu. Je tedy pochopitelné, že mnoho vědců odmítá představu, že by nějaký bůh mohl svévolně zasáhnout a změnit, zastavit nebo obrátit děje v přírodě. To by odporovalo neměnným zákonům a převrátilo by základy vědeckého chápání vesmíru.

Právě zde však číhá jiný omyl, který C. S. Lewis ilustroval touto analogií: Jestliže tento týden dám do šuplíku ve svém stole tisíc liber, příští týden přidám další dva tisíce a následující týden ještě jeden tisíc, neměnné zákony aritmetiky mi dovolují předpovědět, že až potom přijdu ke svému šuplíku, najdu tam čtyři tisíce

liber. Dejme tomu, že otevřu šuplík a najdu tam pouze jeden tisíc liber. Co z toho vyvodím? Že zákony aritmetiky neplatí? To určitě ne! Je rozumné dojít k závěru, že nějaký zloděj porušil zákony státu a ukradl mi ze stolu tři tisíce liber. Bylo by absurdní tvrdit, že zákony aritmetiky znemožňují věřit v existenci takového zloděje nebo v možnost jeho zásahu. Naopak, je to normální působení zákonů, které odhalují existenci a činnost zloděje.

Přírodní zákony tedy předpovídají, co se musí dít, pokud nezasáhne Bůh – a samozřejmě to není krádež, když Stvořitel zasáhne do svého vlastního stvoření. Argumentovat tím, že přírodní zákony nám znemožňují věřit v existenci Boha a v možnost jeho zásahů do vesmíru, je prostě mylné. Jako bychom tvrdili, že pochopení zákonů spalovacího motoru znemožňují věřit, že pan Ford nebo někdo z jeho techniků by mohli zasáhnout a vyndat z auta hlavu válce. Samozřejmě to mohou udělat. Tento zásah by neporušoval přírodní zákony. Zákony, které vysvětlují, proč motor funguje s hlavou válce, by nyní vysvětlovaly, proč nefunguje bez ní.

Přitom bychom si měli všimnout, že víra v Boha jakožto Stvořitele nebrání objevování přírodních zákonů, naopak, historicky to byla jedna z prvních motivací pro jejich hledání. Sir Alfred North Whitehead, uznávaný jako jeden z nejvýznamnějších historiků vědy, řekl: „Moderní věda musí vyjít ze středověkého důrazu na racionalitu Boha.“²⁾ Stojí za zmínku shrnutí tohoto pohledu, jak jej vyjádřil C. S. Lewis: „Lidé se stali vědeckými, protože očekávali v přírodě zákon. Očekávali zákon, protože věří v Zákonodárce.“³⁾ Existuje mnoho

příkladů takových lidí, můžeme si vzpomenout třeba jen na Newtona, Keplera, Faradaye nebo Clerka Maxwella. Všichni by souhlasili s Einsteinem, že náboženství bez vědy je slepé, zatímco věda bez náboženství je chromá.

Stoupenci mýtu, kterým se teď zabýváme, mohou nyní opáčit: „Dejme tomu, kvůli této argumentaci, že není nevědecké připustit teoretickou možnost, že nějaký Bůh nebo něco jiného možná zasáhlo do našeho světa: Jaký je skutečný důkaz, že se taková nadpřirozená událost kdy odehrála?“ Křesťané samozřejmě odpoví, že dostatečný důkaz je Ježíšovo zázračné početí, jeho zázraky a vzkříšení. Na to lze namítnout: „Co je to za důkaz? Jak můžete čekat, že to akceptujeme? Jsou to důkazy z Nového zákona, který byl napsán v předvědecké době, kdy lidé nerozuměli zákonům přírody a všichni měli všechny důvody pro to, aby uvěřili, že se stal zázrak, i když to žádný zázrak nebyl.“ A tady vězí další omyl.

Další omyl

Vezměme například novozákonní příběh, že Ježíš se narodil z panny bez lidského otce. Říct, že první křesťané věřili tomuto zázraku proto, že neznali zákony přírody, které řídí početí a rození dětí, je upřímně řečeno nesmysl. Kdyby tyto zákony neznali, mohli si představovat, že děti se mnohou narodit bez otce nebo bez matky, ale v tom případě by příběh o Ježíšově početí z panny vůbec nepovažovali za zázrak. Samotná skutečnost, že o tom psali jako o zázraku, ukazuje, že dokonale rozuměli běžným zákonům souvisejícím s rozením dětí.

Pokud někdo napřed nepochopí, že určité zákony normálně řídí události, jak potom může vyvodit, že se stal zázrak?

Nebo vezměme jiný případ. Lukáš, který byl lékař znalý tehdejší lékařské vědy, začíná svůj životopis Krista tím, že mluví právě této záležitosti (Lukáš 1,5-25). Vypravuje příběh o Zachariáši a jeho ženě Alžbětě, kteří se dlouhé roky modlili za syna, protože neměli děti. Když se mu ve vysokém věku zjevil anděl a řekl mu, že jeho dosavadní modlitby mají být vyslyšeny a že jeho manželka počne a porodí syna, Zachariáš tomu velmi zdvořile, ale pevně odmítl uvěřit. Uvádí důvod, že je už starý a tělo jeho manželky sešlé věkem. Kdyby v tomto období měli se ženou dítě, bylo by to proti všemu jeho poznání o zákonech přírody. Na tom je zajímavé toto: nebyl ateista, byl to kněz, který věřil v Boha a v existenci andělů a smysl modlitby. Když teď slíbené vyslyšení jeho modlitby mělo jít proti přírodním zákonům, nedokázal domu uvěřit.

V tom příběhu Zachariáš oněměl kvůli tomu, že proti vší logice neuvěřil. To nám ukazuje přinejmenším to, že první křesťané nebyli lidé, kteří čemukoli snadno uvěřili, kteří neznali zákony přírody a byli připraveni uvěřit kdejakému příběhu o zázraku, jakkoli absurdnímu. Stejně jako kdokoli jiný vnímali, jak je těžké uvěřit příběhu takového zázraku. Pokud nakonec uvěřili, bylo to proto, že k tomu byli donuceni čistě vahou důkazů, které měli před očima, a které dokazovaly, že se zázrak stal.

Podobně ukazuje Lukáš ve své zprávě o rozmachu křesťanství (v knize Skutky apoštolů), že první odpor

proti křesťanské zprávě o vzkříšení Ježíše Krista se zvedl ne ze strany ateistů, ale židovských saducejských nejvyšších kněží. Byli to velmi náboženští lidé. Věřili v Boha. Modlili se. To však neznamená, že jakmile uslyšeli, že Ježíš vstal z mrtvých, hned tomu uvěřili. Nevěřili tomu, protože zaujímali světový názor, který nepřipouštěl možnost takového zázraku, jako je fyzické vzkříšení Ježíše Krista (Skutky 23,8).

Předpoklad, že křesťanství se zrodilo v předvědeckém světě, kde každý čemukoli snadno uvěřil, prostě neodpovídá skutečnosti. Svět starověku znal stejně jako my zákon přírody, že mrtvá těla nevstávají z hrobů. Křesťanství se prosadilo čistě vahou důkazů, že někdo navzdory zákonům přírody opravdu vstal z mrtvých.

Je pravda, že dnes se někteří lidé, kteří zaujímají světový názor podobný starověkým saduceům, mylně pokoušeli učinit křesťanskou zprávu věrohodnější pro vědecké smýšlení tím, že z Nového zákona úplně vystříhali element zázraků a předkládají pouze Ježíšovo etické učení. Takový nápad však nebude fungovat. Především sám Nový zákon prohlašuje, že Kristovo vzkříšení není nepodstatnou povrchní ozdůbkou na křesťanské zprávě, naopak, je to její jádro. Vyřízněte srdce a zničíte celou zprávu. A když sám Nový zákon prohlašuje, že to tak je, je marné, aby lidé po dvou tisících letech argumentovali, že lze vypreparovat vše zázračné a přitom uchovat křesťanství jako života schopné (1. Korintským 15).

Za druhé je celý tento pokus nepochopení. Vždyť pokrok ve vědeckém chápání zákonů přírody usnadňuje, nikoliv ztěžuje, věřit v Kristovo vzkříšení.

Věda na straně víry

Jedním ze základních zákonů přírody, který věda objevila a neustále jej hlásá, je druhý zákon termodynamiky, který říká, že vesmír jako celek se rozpiná, entropie stoupá. Jestliže však vesmír jako hodiny dochází, sotva si můžeme myslet, že se tak děje po nekonečně dlouhou dobu. Sama věda skutečně říká, že musel existovat bod, kdy to bylo naopak, kdy byl vesmír jako hodiny natažený. Jestliže v jednom okamžiku v minulosti byl vesmír natažený, pak není nemožné ani nevědecké věřit, že při Kristově vzkříšení se procesy přírody obrátily a jeho mrtvé tělo se vrátilo k životu, vyšlo z hrobu. Věda dále říká, že entropie vesmíru jako celku stoupá, i když mohou nastat situace, kdy se entropie lokálně snižuje. Ze semen vyrůstají stromy, které nesou plody – víme, že je to možné díky tomu, že v daném místě půda přijímá obrovské množství energie ze slunce. V souladu s tím Nový zákon ukazuje, že Kristovo vzkříšení umožnil nepředstavitelně velký přísun energie od samého Stvořitele: „Nesmírná je velikost jeho moci... Tu uplatnil v Kristu, když jej vzkřísil z mrtvých a posadil po své pravici v nebesích“ (Efezským 1,19-20, ČSP).

Někteří lidé mohou přesto stále vnímat určitou potíž, kterou by vyjádřili takto: „Důkazy Nového zákona jsou pro nás dnes hodně vzdálené. Nemohli bychom k tomu mít nějaký přímý přístup? A vůbec, zázraky obecně a zvláště Kristovo vzkříšení není něco, co se děje každý den nebo jednou za týden. Nemáme žádné moderní zkušenosti, které by fungovaly jako základ pro srovnání a jako kritérium, jehož prostřednictvím bychom měřili jejich věrohodnost. To se od nás prostě

čeká, že budeme věřit všemu, co napsali novozákonní autoři, jenom proto, že to napsali?“

Charakter Kristových zázraků

Odpověď spočívá v tom, že existuje mnoho faktorů, které můžeme uvést při posuzování věrohodnosti těchto zázraků. Můžeme začít zmínkou o rozdílu mezi Ježíšovými zázraky, jak o nich píše Nový zákon, a přihlouplými příběhy o zázracích vymyšlených důvěřivými lidmi během pozdějších staletí degenerovaného křesťanstva. V pozdějších příbězích mají kamenné sochy krvavé slzy, vlci se mění v lidi a ptáci vyskakují z kusu hlíny. To zdaleka není nic takového jako zázraky popsané v Novém zákoně. Kristovy zázraky zapadaly do normálního přírodního dění. Když Ježíš zázračně vytvořil víno, nevyčaroval ho ze vzduchu. Nechal donést vodu a proměnil ji ve víno. To se děje v přírodě každý rok tak, že do procesu zasahují prostředky jako vinná réva, půda, slunce a déšť. Kdyby Kristus neadekvátním způsobem vytvořil víno jen ze vzduchu, mohli bychom si myslet, že v tom působila nějaká cizí magická síla bez jakéhokoli ohledu na přírodu a její zákony. Kristovy zázraky ukazují úctu k přírodě, jak bychom to od Stvořitele přírody mohli očekávat. A zároveň ho ukazují jako toho, který je srozumitelný a nadřazený přírodě.

Můžeme vzít v úvahu také morální kvalitu jeho zázraků. Žádný z nich neměl za cíl někomu ublížit nebo dokonce porazit jeho nepřátele.

Poučné jsou také výrazy, které pro Ježíšovy zázraky používá Nový zákon. Někdy jsou zázraky popsány

slovem, které popisuje mocný čin. V jiných případech je použito slovo, které znamená „div“ nebo „znamení“. Celkově tato slova ukazují, že Kristus záměrně konal nadpřirozené činy, aby na sebe upozornil. Ale nad to měly zázraky sloužit jako signály, které ukazovaly na velké duchovní zdroje, které může Kristus dát kdykoli, kdekoli a komukoliv z lidí.

Tento aspekt Kristových zázraků zdůrazňuje zvláště pisatel čtvrtého evangelia, který pro zázrak běžně používá slovo „znamení“. Když tedy Jan mluví například o tom, že Kristus zázračně rozmnožil chleba, neudělal to pouze proto, aby naplnil žaludky lidí, ale aby upozornil na to, že on sám je Chléb života, který umí uspokojit duchovní hlad mužů a žen všech dob, kteří mu uvěří a přijmou ho jako svého Zachránce a Pána (Jan 6). Na této rovině je otevřený každému z nás, abychom si praktickou zkušeností ověřili, zda to je pravda, nebo ne.

Experiment

A následuje poslední ověření. Jestliže Kristus skutečně vstal třetí den z mrtvých – a to vstal – znamená to, že dnes žije a je připraven svým duchem vstoupit s námi do osobního vztahu, pokud jsme my z naší strany ochotni navázat osobní vztah s ním. Stejně jako u každého vztahu není možné takový vztah prožít a ověřit si jeho realitu, dokud nejste ochotni do něho sami vstoupit. A možnost vstoupit je nám všem otevřená. To má na mysli Jan, když o Ježíšových zázracích říká: „Tato *znamení* však zapsána jsou, abyste věřili, že Ježíš je Kris-

tus, Syn Boží, a abyste věřice měli život v jeho jménu“ (Jan 20,31).

Tento experiment může zkusit kdokoli. Je-li Ježíš skutečně Boží Syn, pak nás Janovo evangelium oslovuje s touto autoritou. Je to Boží způsob, jak se s námi dostat do kontaktu. Miliony lidí dosvědčuje, že při čtení Janova evangelia poznali Boha osobně. Nemůžeme všechny ty miliony odepsat jako blázny. Jedinou vědecky správnou reakcí je podrobit toto tvrzení testu, a to tím, že uděláme experiment a sami si evangelium přečteme.

Poznámky:

- 1) Turnbull et al. The correspondence of Isaac Newton, 3:240.
- 2) Science and Modern World, s. 19.
- 3) Miracles, s. 110.

Copak nevedou všechna náboženství k Bohu?

Určitě není přehnané, když řekneme, že pro mnoho lidí není ateismus dnes už životaschopná víra. Potíž, která lidem brání, aby se od ateismu úplně odvrátili, však spočívá v tom, že si nejsou jisti, kterou vírou jej uspokojivě nahradit. Není pro ně samozřejmé, že pochopitelnou alternativou k ateismu je křesťanství. Dejme tomu, že jedinou alternativou k ateismu je věřit v nějakého boha. „Ale proč to musí být křesťanský Bůh?“ ptají se sami sebe, „Proč ne Šiva, Višnu, Rama, Krišna nebo kterýkoli jiný z nesčetných hinduistických bohů? Nebo Alláh, jediný bůh islámu? Nemohl by nejpritažlivější alternativou k ateismu být théravádský buddhismus, který (na rozdíl od mahájánového buddhismu s deseti tisíci božstev) striktně řečeno není vůbec náboženství, ale filozofie, která nevěří v žádného boha? Nabízí však svým stoupencům soubor učení (Tripitaka) a sadu cvičení určených k tomu, aby se vymanili z tyranie svých tužeb a dostali se na cestu života, kde budou svobodní od shonu, stresu a strachu a dostanou se do pokojných vztahů s ostatními lidmi.

Mnoho lidí má za to, že cílem náboženství je přimět člověka k přijatelnému chování. Co na tom, říkají, který

konkrétní systém si vyberete, pokud důsledně a upřímně dodržujete předpisy zvoleného náboženství? Je-li morální cíl stejný, proč na tom záleží, kterým směrem nebo kterou stezkou člověk vyleze na horu? Nakonec se dostanete na stejný vrchol. Copak všechny paprsky kola nevedou do středu? George Bernard Shaw to vyjádřil takto: „Na světě je jen jedno náboženství, i když má stovky verzí.“¹⁾ Copak nevedou stejně všechna náboženství k Bohu?

Co náboženství říkají o sobě

Ne všechna jednotlivá náboženství ovšem budou souhlasit s tím, že jsou prostě alternativní cestou k témuž cíli. Buddha tvrdil, že „existuje jediná cesta očištění lidských bytostí“²⁾ a že „pravda je jen jedna, není žádná druhá.“³⁾ Monoteistický judaismus se nikdy neshodne s hinduismem, že existují miliony bohů. A křesťanství řekne monoteistickému judaismu a islámu, že pod nebem není žádné jiné jméno než Ježíš Kristus, jehož prostřednictvím můžeme být zachráněni (Skutky 4,12). Mnoha lidem se tyto navzájem se vylučující tvrzení o jedinečnosti jeví jako arogantní a nebezpečná, jako něco nemístného v globální vesnici, kterou se stal náš svět. Nebylo by potom nejlepší, aby se ex-ateista dal cestou eklektické filozofie hnutí New Age a ze všech náboženství si vybral, co se mu líbí, aby zkombinoval prvky animismu, přírodního uctívání, panteismu a křesťanské morálky do jedné pragmatické směsi? New Age, který popírá objektivní existenci pravdy, se dokáže přizpůsobit téměř jakékoli

náboženské víře – za předpokladu, že si daná víra neklade absolutní nároky.

Ať to zní jakkoli přesvědčivě, musíme si však dát pozor, jestli toto přitažlivé řešení není iluze, která není podpořena fakty.

Jako první si vezměte tvrzení, že nezáleží na systému, kterým se někdo řídí, pokud to člověk bere upřímně. V žádné jiné oblasti života by se zodpovědný člověk nespokojil s tím, že upřímnost je zárukou pravdy nebo bezpečnosti. Všechny formy lékařské praxe mají podle definice tentýž cíl – léčení nemocných. Ale ne všechny léky jsou stejné účinné nebo stejně bezpečné. Některé léky mají ničující vedlejší účinky. Některé jsou jedy. Nebylo by moudré spolknout obsah lahvičky jednoduše proto, že na ní je nápis „lék“. Když se jedná o lék, všichni věříme v objektivní pravdu!

Za druhé: Dokonce i kdyby byla pravda – jakože není, – že hlavním cílem všech náboženství je přimět lidi, aby se k sobě navzájem chovali dobře, bez dalšího zkoumání by nebylo bezpečné předpokládat, že chovat se dobře k sobě navzájem je dostatečný cíl. V uplynulých staletích se po světových mořích pohybovalo mnoho pirátských lodí. V některých z nich se piráti k sobě navzájem nepochybně chovali dobře a měli pevná pravidla, která dobře dodržovali, aby se zajistilo, že se uloupená kořist spravedlivě rozdělí. V tomto smyslu se mohli spokojit s normami své morálky. Tím bychom však přehlédli základní skutečnost, že to byli piráti ve vzpouře proti zákonné vládě na pevnině! Kdyby je státní orgány chytily, jejich morálka by je před oběšením nezachránila. Předpokládat, že hlavním cílem nábožen-

ství je přimět nás, abychom se k sobě navzájem chovali dobře, přehlídí otázku, zda existuje svrchovaná bytost. Stvořitel, kterému máme projevovat věrnost a kterému budeme skládat účty ze své zrady a ignorování. Jestliže taková svrchovaná bytost existuje a my jsme ji ignorovali a porušovali její zákony, nebudeme mít žádnou výmluvu, až nás zavolá, abychom jí skládali účty, až se budeme hájit, že jsme se k ostatním lidem chovali dobře. V tom tkví nepřekonatelná propast mezi théravádským buddhismem na jedné a křesťanstvím na druhé straně. Pro théravádské buddhisty je člověk věčnou podstatou, je největší duchovní postavou ve vesmíru.⁴¹ Jestliže člověk zaujme takový postoj k sobě samému v judaismu a křesťanství, je to rouhání. Zde je člověk vnímán jako ten, kdo byl stvořen k Božimu obrazu. Člověk však není Bůh. Bůh zůstává největší duchovní realitou. A pokud si toto postavení usurpuje člověk, je to velká vzpoura proti Nejvyššímu.

Existuje ještě další nesmiřitelný rozdíl mezi náboženstvími, jako je hinduismus a buddhismus na jedné a judaismus a křesťanství na druhé straně. První dvě náboženství říkají, že hmotný svět je iluze (májá) a že skutečný cíl moudrého člověka je uniknout z hmotného světa do nehmotné nirvány. Judaismus a křesťanství to kategoricky odmítají. Tvrdí, že hmotné stvoření, jak vyšlo z ruky Stvořitele, je dobré a také že naše hmotné tělo je dobré. I když je poničil hřích, jednoho dne budou fyzicky vzkříšena. Zde jsou tedy dva naprosto protichůdné pohledy na svět. Představa, že by někdo mohl vybrat to nejlepší z obojího a spojit to dohromady, by byla signálem velmi mělkého myšlení. V tom,

který z těchto dvou názoru člověk přijme, se bude samozřejmě ohromně lišit jeho postoj k okolnímu světu a dokonce i k vlastnímu tělu.

Náboženství a problém viny

Je samozřejmě pravda, že když dojde na základní zásady morálky (úcta k rodičům, vraždy atd.), všechna náboženství učí víceméně totéž. Srovnejte například Pět zásad buddhismu s židovským Desaterem. Stručně řečeno, náboženství nám říká, že máme být hodní. Naším problémem je to, že hodní nejsme. Zhřešili jsme proti Bohu, porušili jeho zákony, musíme být potrestáni. Zhřešili jsme proti svým bližním a ublížili jim. Zhřešili jsme sami proti sobě. Jsme-li Božím stvořením, potom hřích proti našim bližním a proti sobě je zároveň bolestný hřích proti Bohu. Lidské bytosti jsou stvořeny tak, že když zhřeší proti Bohu a proti bližním, ozve se provinilé svědomí, které je obírá o pokoj v mysli a pronásleduje je jako kostra ve skříni. Aby mohli získat pokoj a hledět do budoucnosti s důvěrou, musí se dokázat zbavit svého provinilého svědomí. Každé náboženství, které je hodno označení náboženství, se musí vypořádat s otázkou viny. Ale jak? Je marné pokoušet své svědomí očistit od viny tím, že budeme lidem vykládat, že jejich spáchané hříchy a vina nevadí. To by nakonec znamenalo, že na lidech, proti kterým zhřešili, nezáleží, že nezáleží na škodě, kterou způsobili, a že svědomí je pouze slabost charakteru, kterou lze pohodlně potlačit beztrestností. Na takové teorii nelze vybudovat ráj, což znamená, že

na lidských bytostech by nakonec nezáleželo. Je však smutné, že takových pokusů už bylo...

Každý člověk tedy naléhavě potřebuje řešení tohoto problému, který může uchovat jeho morální normy a jeho smysl pro spravedlnost, zároveň mu přinést odpuštění a oprávněně ho vysvobodit z okovů viny.

Zde se ovšem velká náboženství liší, nemá cenu to zakrývat. Některé formy buddhismu říkají, že něco jako odpuštění neexistuje. Lidé prostě musí trpět pod nevyhnutelnou karmou svých vin, kterou si každý jednotlivec pro sebe shromažďuje po dobu svého současného života i životů minulých, dokud se nevyčerpá a pak je vypuštěn do kýžené nirvány. Nemohou počítat s nějakou pomocí zvenčí. „Nikdo nemůže druhého očistit.“⁵⁾ Zákon příčiny a účinku funguje neúprosně a jakoukoli převahu pochybení nad zásluhami si musí člověk odpracovat v možná nekonečném sledu reinkarnací.

Některé rané formy hinduismu nabízejí odpuštění za ceremoniální dary a oběti bohům. Podobně měl judaismus propracovaný systém obětí, na jehož základě mohli lidé od Boha získat odpuštění. Ale samotný judaismus zdůrazňoval, že obětování býků a krav není možné považovat za dostatečné řešení problému lidské viny (Žalm 40,6). A vůbec, co vědí krávy o hříchu? Ty nechodí večer spát pronásledované špatným svědomím. Morální přemýšlení pro ně zůstává navždy jako něco nepochopitelného. Je to sláva i břemeno lidských bytostí, aby si uvědomovaly, co požaduje morálka.

Zvířecí oběti byly tedy přinejlepším symbolickým způsobem přiznání, že je nutné snést trest za hřích, pokud má svědomí získat pokoj odpuštěním. Dnešní ju-

dajismus ztratil i tento systém symbolů a nemá nic, čím by ho nahradil. Tím se podobá islámu, který učí, aby se lidé upínali k milosrdenství Nejvyššího, ale nemůže ukázat na žádnou oběť, která by mohla dostatečně zaplatit cenu za hřích.

Kristova nezpochybnitelná jedinečnost

V této souvislosti je křesťanství jedinečné. I když učí, že lidé mají být dobří, není to hlavní důraz toho, co hlásá. Jádrem křesťanské zvěsti je to, že Bůh jako soudce, proti kterému jsme všichni zhřešili, sám vzal na sebe úkol obhájit čest vlastního zákona a všeobecné spravedlnosti tím, že dal svého Syna jako oběť, kterou odstranil hřích světa.

V tom je Kristus jedinečný. Ze všech velkých náboženských zakladatelů a vůdců je jediný, kdo přichází k nám a říká, že je vtělený Stvořitel, přichází, aby vyřešil problém viny za náš hřích prostřednictvím své oběti na Golgotě, abychom mohli získat odpuštění a pokoj s Bohem. H. D. Lewis například tvrdí: „...a podle známého textu sám Buddha, který popisuje svou nemoc, ve chvíli vlastní smrti říká, že nemá pro sebe žádné zvláštní nároky, které by mu sloužily jako nástroj spasení.“⁶⁾

Ptá-li se někdo, proč musíme akceptovat, že Kristus je jediná cesta k Bohu, znamená to, že tomu vůbec nerozumí. Nikdo jiný nenabízí, že by se zabýval tímto základním problémem. Kristus je jediný, kdo přichází v úvahu. Není to úzkoprsost, když od Krista přijímáme něco, co nikdo jiný nenabízí!

Dále je důležité mít jasno v základní podmínce, na které závisí Kristova nabídka. I v této oblasti je křesťanství jedinečné.

Jelikož to nerozlišují všichni, kdo vyznávají křesťanství, podtrhneme to známou metaforou, která představuje náboženství jako cestu. V buddhismu je to „osminásobná stezka“ nebo „prostřední cesta“. Křesťanství je od počátku známé jako „ta cesta“. V tomto schématu věci je na začátku brána, kterou musí člověk vstoupit, určitý rituál nebo zkušenost, aby se dostal na cestu. V mnoha případech je brána také na konci – ta vede do nebe, do nirvány atd. – i když zen buddhismus tvrdí, že osvícení (satori) je možné v tomto životě. Pro všechny je představa společná v tom, že ať projdete konečnou branou, nebo ne (neboli ať dosáhnete osvícení na cestě, nebo ne), všechno závisí na tom, jak jdete na té cestě – základní princip je zásluha. Lidé to často vidí stejně jako u vysokoškolského titulu. Pokud chcete získat vysokoškolský diplom, musíte projít potřebnou přijímací zkouškou, abyste se kvalifikovali pro vstup na školu. Pokud touto branou neprojdete, nemůžete ani začít studovat to, co si myslíte, že vás přivede k titulu. Avšak vstup touto branou na začátku není žádnou zárukou, že na konci studia diplom dostanete. Na konci je samozřejmě jiná brána, konkrétně státní závěrečná zkouška. To, jestli projdete touto branou, závisí na tom, jak dobře jste si vedli během studia a u státnic. Profesori vám budou podle svých možností pomáhat, ale ani oni nemohou zaručit, že projdete. Nakonec všechno závisí na vašich zásluhách. Musíte si titul zasloužit a teprve při závěrečné státní zkoušce

se rozhodne, zda jste usilovali dostatečně a zda si titul zasloužíte.

V lidovém pojetí patří křesťanství mezi náboženství této skupiny: „Abyste získali spasení a přijetí u Boha, musíte napřed vstoupit branou na začátku cesty, konkrétně křtem. Vstup touto branou vás uvádí do běhu o spasení. To ovšem ještě neznamena, že už jste zachráněni. To, jestli dosáhnete spasení a přijetí u Boha, závisí na tom, jak uspějete u zkoušky na konci, konkrétně na posledním soudu. A úspěch na posledním soudu bude záviset na tom, jak jste si vedli a jakých zásluh jste dosáhli během života. Církev a její hodnostáři vám samozřejmě mají pomáhat, jak nejlépe dovedou, ale ani oni nemohou zaručit, že u posledního soudu obstojíte. Otázka, zda vás Bůh nakonec přijme, zůstává tedy otevřená až do konečného hodnocení, a to kvůli představě, že přijetí u Boha závisí na skutech, růstu a zásluhách člověka.“

To sice zní věrohodně, ale je to pravý opak toho, co o přijetí u Boha skutečně učí Nový zákon, protože v této otázce jde křesťanství proti všem náboženstvím. Zcela kategoricky tvrdí, že záchrana není věcí skutků a zásluh. Je to dar od Boha (Efezským 2,8-9). A jako dar nezávisí na tom, jak dobře si člověk vede na cestě. Vystává tedy otázka: „Ve kterém bodu cesty člověk tento dar dostane? Ve kterém okamžiku nám Bůh dá ujištění, že nás přijal? Na konci cesty? Ne! Na samotném začátku, jak to Pán Ježíš vysvětluje svým současníkům. „Amen, amen, pravím vám, kdo slyší mé slovo a věří tomu, který mě poslal, má život věčný a nepodléhá soudu, ale přešel již ze smrti do života“ (Jan 5,24). Nebo

jak to vyjadřuje Pavel: „Když jsme tedy ospravedlněni z víry, máme pokoj s Bohem skrze našeho Pána Ježíše Krista, neboť skrze něho jsme vírou získali přístup k této milosti. V ní stojíme a chlubíme se naději, že dosáhneme slávy Boží“ (Římanům 5,1-2). A co víc, v obou těchto výrocih vidíme ujištění, že na základě toho, že jsme byli na začátku cesty ospravedlněni, nás Bůh ujišťuje, že projdeme také branou na konci cesty. Pavel říká: „Tím spíše nyní, když jsme byli ospravedlněni prolitím jeho krve, budeme skrze něho zachráněni od Božího hněvu“ (Římanům 5,9).

Příliš výhodné, aby to byla pravda?

Na první pohled se to zdá tak protichůdné proti tomu, co si většina lidí kdy myslela, že to mají chuť hned odmítnout a říct, že to nemůže být správná interpretace křesťanství. Přesto však toto základní ujištění a vnímání přijetí u Boha bylo v Ježíšově vyučování ústředním bodem:

Moje ovce slyší můj hlas, já je znám, jdou za mnou a já jim dávám věčný život: nezahynou navěky a nikdo je z mé ruky nevyrvé. Můj Otec, který mi je dal, je větší nade všechny, a nikdo je nemůže vyrvat z Otcovy ruky. (Jan 10,27-29)

Ale v případě, že je pro nás pořád ještě těžké akceptovat, že ten, kdo uvěří v Krista, může už v tomto životě může zažívat pokoj a radost z toho, že ho Bůh přijal, zamysleme se nad analogií nejhlubšího mezilidského vztahu, vztahu mezi mužem a ženou. Jestliže ženich

stojí o šťastné manželství, bylo by od něho moudré, kdyby po svatbě dlouho čekal, než by své manželce dal najevo a otevřeně jí řekl, že ji přijímá? Tuto otázku stačí jen položit, abychom si uvědomili odpověď. Jestliže by žena měla strávit celé manželství v nejistotě, zda už udělala dost, aby se svému manželovi zalíbila, pak to není manželství, ale otroctví. V normálním manželství muž svou ženu ujišťuje, že ji miluje a přijímá od samého začátku po celý život. Její oddanost a důvěra vůči muži pramení právě z toho, že spoléhá na jeho lásku a přijetí, a to od samého začátku.

Tato analogie není přehnaná. Spasení není v křesťanství způsob, jak hromadit zásluhy, za které by pak bylo možné si u Boha koupit přijetí. Je to otázka navázání osobního vztahu se Stvořitelem, jehož lásku Bible popisuje jako mužovu lásku k manželce (Efezským 5,22-33). Tento vztah není do konce života vztah plný nejistoty. Pokud se má utvářet, musí se utvářet nyní, v tomto životě. Jakmile se vytvoří, bude trvat věčně.

Přesto se mnoha lidem zdá, že tak jednoduché to být nemůže. Myslí si, že pokud by to byla pravda, bylo by to nebezpečné. „Kdybychom si v tomto životě byli jisti, že nás Bůh přijme,“ říkají, „copak by to nevedlo ke zneužívání jeho lásky a milosti?“

Tato otázka se zdá oprávněná, zejména těm, kdo nikdy neprožili, co se stane, když člověk reaguje na Kristovo pozvání a naváže s ním tento osobní vztah. Odpověď na tuto otázku je rozhodně ne! Odpověď zní „ne“ kvůli tomu, jaký charakter má brána, kterou musíme vstoupit na křesťanskou cestu. Tou branou není křest dítěte, které si vůbec neuvědomuje, co se

děje. Je to ryzí nové narození, kterým člověk prochází díky obrozující moci Ducha svatého (Titovi 3,3-7; Jan 3,5-16). Na tuto cestu se nikdo nedostane vlastním úsilím nebo dobrými skutky. Je to dar, který dostává každý, kdo činí pokání a osobně přijímá Krista jako svého Pána a Zachránce (Jan 1,12-13; Efezským 2,8-10). A protože je to dar nového duchovního života s novými možnostmi, novými touhami, novými cíli a především s novým vztahem k Bohu, přirozeně vede k dobrým skutkům, k novému životnímu stylu. To neznamená, že věřící člověk je bezhříšný a dokonalý, ale když zhřeší, opravdově věřící člověk potom upřímně činí pokání, své hříchy vyznává a podle Božího slibu je mu odpuštěno (1. Janův 1,9).

To je tedy sláva křesťanského evangelia. Nese s sebou však závažný důsledek. Jestliže není patrný proměněný životní styl, je pak důvod pochybovat, zda se člověk opravdu narodil znovu, zda skutečně prošel branou. Bible říká: „Jako je tělo bez ducha mrtvé, tak je mrtvá i víra bez skutků“ (Jakubův 2,26). Miminko nedostává život tím, že křičí, ale miminko, které nekřičí, se pravděpodobně narodilo mrtvé.

Tvrzení o Kristově pravdě není tyranie

V souvislosti s Kristovým tvrzením, že je jediný Spasitel, vyvstává ještě jeden poslední bod. On například řekl: „Já jsem ta cesta, pravda i život. Nikdo nepřichází k Otci než skrze mne“ (Jan 14,6). Jeho jedinečnost prohlašovali podobně i jeho učedníci: „V nikom jiném není spásy; není pod nebem jiného jména, zjeveného

lidem, jímž bychom mohli být spaseni“ (Skutky 4,12). V dnešním stále pluralističtějším světě jsou pro mnoho lidí takové výroky nepohodlné. Mají obavy, které vyjádřil Karl Popper ve své knize *Otevřená společnost*: „Víra, že člověk má pravdu, je vždycky už sama v sobě totalitní.“ Popper ukazuje, že od tvrzení „Jsem si jist, že...“ je pak už jen krok k tyranii, která říká: „... a proto mě všichni musí poslouchat.“ To vede Poppera k pohledu, že všechna tvrzení o pravdě je třeba kvůli bezpečnosti společnosti odmítat.⁷⁾ Vzhledem k tomu, že historie poskytuje dost příkladu, kde se tyto obavy naplnily, je důležité, abychom pochopili, že Kristus, který toto o sobě tvrdí, odmítal násilí a tyranii. Jednou ze slavných stránek křesťanské zvěsti je to, že Kristus se nevnucoval do životů lidí demonstrací pouhé moci – a přitom moc nepostrádal. Šlo mu o to, aby muži a ženy dospěli k důvěře a lásce k Bohu – a důvěru či lásku si nelze vynutit, lze ji jen získat. Kristus prokazoval svou lásku a zájem o lidi, což evangelia podrobně popisují. Pokud ho někteří lidé přesto odmítli a chtěli, aby odešel, nesnažil se je násilím podmanit, ale jejich rozhodnutí s lítostí akceptoval a smutně odešel (Matouš 8,34-9,1). Když učedníci tasili meč na jeho obranu, hned je zastavil známými slovy: „Vrať svůj meč na jeho místo; všichni, kdo se chápou meče, mečem zajdou“ (Matouš 26,52). Římskému místodržiteli Pilátovi, před nímž byl obviněn jako možný vzbouřenecký vůdce, řekl: „Moje království není z tohoto světa. Kdyby mé království bylo z tohoto světa, moji služebníci by bojovali, abych nebyl vydán Židům“ (Jan 18,36). Pilát na tento výrok reagoval s veškerou autoritou římské moci, kterou za

sebou měl, slovy: „Já na něm žádnou vinu nenalézám“ (Jan 18,38). Tato slova zazněla v kontextu, kdy Kristus Pilátovi řekl, že přišel na tento svět jako král, aby „přinesl svědectví o pravdě. Každý, kdo je z pravdy, slyší můj hlas“ (Jan 18,37). Pilátův výrok tedy ukazuje, že v Kristových tvrzeních neviděl žádnou politickou hrozbu. A co víc, Kristus se dokonce modlil za vojáky, kteří byli určeni k jeho popravě, Kristu tedy nemůžeme vyčítat, že někteří z jeho vyznavačů v přímém rozporu s jeho vysloveným příkazem použili síly a násilí, aby tyranizovali druhé. Takové chování není křesťanské, právě naopak! Kristova tvrzení, pokud je skutečně přijmeme, vedou lidi k poslušnosti jeho učení a zejména k tomu, aby milovali dokonce své nepřátele. Krista nemůžeme kritizovat za chování těch, kdo po celá staletí až dodnes odmítají jeho učení a převracejí křesťanství v tyranii.

Poznámky:

- 1) Plays Pleasant and Unpleasant, Vol. II, předmluva (1898) z Oxford Essential Quotations.
- 2) Zaehner, The Concise Encyclopaedia of Living Faiths, 265.
- 3) Zaehner, 275.
- 4) Zaehner, 409.
- 5) Zaehner, 265.
- 6) The Study of Religions, 168.
- 7) Viz The Open Society.

Jestliže existuje Bůh, proč tolik lidí trpí?

Získat uspokojivé odpovědi na tento problém je samozřejmě těžký úkol. Jestliže lidé žádné velké utrpení nenesou a dokážou zaujmout objektivní a nezaujatý postoj k věci, hledají racionální vysvětlení, která uspokojí jejich intelekt. Když na druhé straně lidé trpěli nebo stále trpí, ať už mentálně nebo fyzicky, nebo je trápí pocit velké nespravedlnosti, pak pouhá racionální vysvětlení asi nestačí. Hledají odpovědi, které uspokojí nejen jejich hlavy, ale také jejich srdce. Hledají odpovědi, které zmírní jejich bolest, posílí jejich víru, dají jim naději, sílu a odvalu vytrvat.

Dovolte, abych použil ilustraci. Představte si, že jste rodiče dvanáctiletého děvčete a zjistí se, že má něco s páteří. Doktoři říkají, že potřebuje celou sérii operací s komplikovanými posuny kostí, což by mělo pomoci a posílit jí obratle. S operacemi je třeba začít hned, protože v pozdějším věku by už bylo pozdě a v dospělosti by měla velmi bolestivé deformace páteře. Stojíte před otázkou: „Má podstoupit tyto operace, nebo ne?“ Rozhodnutí nemůžete nechat na ni, je příliš mladá, aby tomu porozuměla a dokázala zhodnotit, co vše je v sázce. V konečném důsledku musíte rozhodnout za ni. Co jí řeknete?

Pravděpodobně jí to začnete vysvětlovat tak, aby pochopila fyziologické důvody, proč jsou operace nutné a proč není jiná cesta, jak jí pomoci. Poctivě jí řeknete, že to bude bolestivé, ale že chirurgové jsou velmi hodní a velmi moudří, takže konečný výsledek bude dobrý, a nakonec bude ráda, že operace podstoupila. Jinými slovy, budete cítit, že je velmi důležité ji rozumově připravit, aby dokázala zvládnout trápení, které má před sebou.

Potíž je však v tom, že momentálně žádnou velkou bolest necítí. Jestliže však podstoupí léčbu, pokaždé když se během dlouhé řady operací probudí, a také po dlouhé měsíce později, ji budou sužovat silné bolesti. Jak budete reagovat, když začne vzlykat: „Proč jste dovolili, aby mě to tak hrozně bolelo?“ Pouhé rozumové vysvětlování asi nebude stačit. Budete ji muset ujišťovat, že ji máte rádi, aby cítila, že jste v jejím trápení s ní a budovali v ní naději, že nakonec bude všechno dobré. Mezitím budete dělat všechno možné, abyste posilovali její důvěru ve vás, ve vaši lásku a v moudrost vaši i lékařů. Jestliže totiž ztratí důvěru, její boj s bolestí bude neskutečně těžší.

Tak je to s námi dospělými, když se poprvé setkáme s rozumovým problémem utrpení a potom se samotným utrpením. Budeme potřebovat něco víc než jen vlídnou odpověď. Začněme ale u rozumového problému.

Intelektuální problém

Jedná se ve skutečnosti o dvoustranný problém, protože utrpení na nás přichází ze dvou logicky odlišných

zdrojů (třebaže v praxi jsou tyto dva zdroje někdy neoddělitelně propojené). Jeden zdroj je zlo, za které nese přímou zodpovědnost člověk. Sem patří obchodní, politická nebo občanská nespravedlnost, vykořisťování, agrese, mučení, vražda, znásilnění, zneužívání dětí, manželská nevěra, zrada, otroctví, genocida, válka a každé další zlo, které může sice vypadat jako maličkost, ale přesto stojí za nejrozšířenějším trápením na světě, konkrétně za bolestnými, ubližujícími věcmi, které si pácháme jeden druhému. Říkáme tomu problémem zla.

Druhým zdrojem utrpení jsou přírodní katastrofy: zemětřesení, sopečné erupce, tsunami, záplavy, sesuvy půdy, laviny, ultrafialové záření, sucho a jiné pohromy, hladomor, epidemie, přemnožené kobyly nebo komáři s malárií, za které člověk nenese bezprostřední odpovědnosti (byť může k některým přispívat nezodpovědným poškozováním ekosystému), a další oblasti jako jsou vrozené vady, nemoci, které ničí osobnost (i když k některým může přímo, či nepřímo přispívat). Toto utrpení označujeme jako problém bolesti.

At' se jedná o utrpení z jednoho, nebo druhého zdroje, vždy silně prověřuje víru v Boha. Problém bolesti zní: „Jak můžeme věřit, že svět, ve kterém je tolik přírodních katastrof, stvořil milující, všemocný a vševědoucí osobní Bůh?“ Problém zla dodává: „Jak si dát existenci nesmírného zla a jeho dalšího přetrvávání dohromady s existencí všemocného, svatého Boha, kterému by mělo záležet na spravedlnosti?“ Intelektuální problém je tedy velmi závažný. Bylo by pošetilé ho podcenit nebo dokonce popřít.

Řešení, které činí situaci ještě horší

Ve skutečnosti existuje jeden prostý způsob, jak tento intelektuální problém hned eliminovat: akceptovat ateismus! Popřít Boha. Pak nebudeme mít, komu přičítat zlo a bolest. Pokud neexistuje nějaký inteligentní Stvořitel, pak musíme předpokládat, že náš svět a my sami v něm, jsme vznikli díky nemyslicím neosobním silám, které nevědomě vytvořily a rozvinuly hmotu, která nemůže myslet. Potom po milionech let náhodného permutačního přehazování dala tato nemyslicí hmota vznik inteligentní mysli, která dokázala protestovat proti utrpení. Ale k tomu dospěla náhodou. Nebylo to jejím záměrem. Když k tomu dospěla, neuvědomovala si, co udělala, prostě šla dál svou bezmyšlenkovitou, neplánovanou cestou bez jakéhokoli cíle na obzoru, netrápilo ji, zda výsledek bude dobrý, nebo špatný, intelektuálně akceptovatelný, nebo ne. Za tohoto předpokladu by pak vůbec nebyl problém s tím, abychom někoho obviňovali z existence zla a bolesti. Co jiného bychom mohli očekávat od nemyslicího procesu, než obrovské množství bolesti na každém kroku? (Tím by ovšem samozřejmě vznikla nepřekonatelná potíž, jak vysvětlit důkladný nanejvýš složitý design a neskutečnou nádheru všeho, co pozorujeme všude ve vesmíru.)

Ateismus nás tedy zbavuje intelektuálního problému utrpení. *Nezbavuje však bolesti* a ani ji nepomáhá snášet. Vlastně může způsobit, že snášet ji je ještě těžší. Jestliže existuje osobní Bůh, který nás stvořil, pak máme solidní důvod věřit, že utrpení není jen destruktivní a nakonec nesmyslné, ale Bůh si je může využít pro naše věčné dobro. Za tím se skrývá jednoduchá

úvaha. Normální lidští rodiče přijímají morální zodpovědnost za děti, které přivedly na svět, které milují a usilují o jejich dobro. Takoví rodiče navíc vnímají, že zájem o děti mají vštípený ve své přirozenosti. Je tedy velmi nepravděpodobné, že Bůh, který je stvořil, a vložil jim smysl pro péči o děti do srdce, by se sám vůbec nezajímal o své stvoření a nenesl žádnou morální zodpovědnost za to, že je stvořil (Lukáš 11,13). Zde je tedy dobrý důvod mít naději. Když jsou lidé uprostřed sužující bolesti nebo nespravedlnosti, taková naděje je často to jediné, co dokáže utěšit, podepřít a pomoci těm, kdo to musí snášet. Právě k takovému kontextu má Bible komentář:

A nejen to: i my sami, kteří již máme Ducha jako příslib darů Božích, i my ve svém nitru sténáme, očekávající přijetí za syny, totiž vykoupení svého těla. Jsme spaseni v naději; naděje však, kterou je vidět, není už naděje. Kdo něco vidí, proč by v to ještě doufal? Ale doufáme-li v to, co nevidíme, trpělivě to očekáváme. (Římanům 8,23-25)

Ateismus však takovou naději znemožňuje. Nechává lidi v jejich bolesti, zranění a smutku, bez útěchy, ať už emocionální nebo duchovní, a přitom se jejich intelekt musí podrobit mučivé iracionalitě nesmyslného, beznadějného trápení, které jim přinesly nemyslicí síly bez srdce, které je naneštěstí ovládly.

Vezměte si mladou třiatřicetiletou matku, které zločinci zastřelili manžela a která sama ví, že má nevyлечitelnou rakovinu. Co jí může ateista říct? Její smysl pro spravedlnost zdrtilo to, že její manžel byl zavražděn.

Ale ateista, pokud je poctivý, bude muset říct, že její smysl pro spravedlnost není žádnou zárukou, že nějaká objektivní spravedlnost ve světě nebo ve vesmíru vůbec existuje. Manželovi se v tomto životě nedostalo spravedlnosti. A nedostane se mu jí ani v příštím životě, protože po smrti neexistuje žádný život ani žádný Bůh, který by dohlédl na to, aby se vše spravedlivě potrestalo. Naděje na spravedlnost se pro něho stala prázdným snem. A pokud jde o ni, ateista bude muset říct, že ani její existence nikdy neměla nějaký konečný smysl, stejně jako že ve svém krátkém životě nemá žádný cíl, na který by se mohla těšit. Její utrpení a bolest jsou naprosto bez hodnoty. Proto není naděje. Ateisté jsou, jak to říká Bible, „odloučení od Krista, bez naděje a bez Boha na světě“ (Efezským 2,12).

Řešení, které přináší ateismus na problém zla a problém bolesti, jen zvětšuje bolest. Emocionálně, morálně i intelektuálně je prostě destruktivní.

Existují pokusy vyřešit tento problém bez ateismu, ty ovšem také obcházejí obraz Boha, jak ho máme v Bibli. Nejběžnější z nich je pokus, který připouští, že Bůh je dobrý, ale zároveň říká, že není všemohoucí. Toto „řešení“ ve skutečnosti vůbec není řešení, protože opět řeší do určité míry intelektuální problém, ale stejně jako ateismus naprosto selhává v tom, že nedává někoho, kdo by nám dokázal pomoci v našem utrpení.

To nás tedy vede ke klíčové otázce: je tedy vůbec nějaký důvod myslet si, že jakékoli utrpení není slučitelné s existencí milujícího, všemocného a vševědoucího Stvořitele, který navzdory utrpení, které dopouští, je

svému stvoření nablízku, má pro nás slavný cíl (pokud o něj stojíme) a který může využít bolesti k tomu, aby nás lépe na tento cíl připravil?

Řešení problému zla

Začněme problémem zla, jelikož zlo spáchané člověkem na člověku je ve skutečnosti příčinou daleko většího utrpení než přírodní katastrofy. Vezměme si dvacáté století. Lidí, kteří zahynuli při přírodních katastrofách, bylo daleko méně ve srovnání s miliony lidí zabitých ve dvou světových a mnoha dalších válkách. K tomu můžeme přičíst diktátory jako byli Hitler a Stalin, Pol Pot nebo vládcové v Kongu a dalších zemích v Africe, náboženské a politické pronásledování, mafii a teroristické organizace, sofistikované násilí v Hirošimě a Nagasaki, nelidskou zdivočelost v Jugoslávii a Rwandě, demokratické země, které se chvástají svou ekonomikou a přitom vyrábějí zbraně a prodávají je represivním vládám nerespektujícím lidská práva, průmyslníky, kteří vydělávají na minách prodávaných do Afghánistánu nebo Angoly, kde trhají nohy tisícům nevinných civilistů včetně dětí, podívejme se na vykořisťování nejchudších zemí bohatými zeměmi, na korupci v chudých zemích, které dávají miliony dolarů mezinárodní pomoci do kapes svých diktátorů a ti pak nechávají vlastní lidi v bídě a chudobě. Při srovnání všeho tohoto záměrného zla se přírodní katastrofy, například sopečné erupce, jeví jako nevinné.

Pochopitelnou reakcí mnoha lidí na tuto nekonečnou záplavu zla jsou slova: „Neměl by se Bůh starat o spra-

vednost? Je přece všemohoucí? Proč tedy, je-li Bůh, nezastaví všechno to zlo?“

Bible na jedné straně říká, že tomu všemu jednoho dne zcela určitě udělá konec. Bůh „ustanovil den, v němž bude spravedlivě soudit celý svět skrze muže, kterého k tomu určil. Všem lidem o tom poskytl důkaz, když jej vzkřísil z mrtvých“ (Skutky 17,31).

Mnozí lidé na to řeknou: „Ale co nám pomůže slib, že Bůh jednoho dne kdysi ve vzdálené budoucnosti na konci světa zastaví zlo? Pokud opravdu existuje, proč to neudělá hned a nezasáhne, nezničí nebo nějak nezastaví všechny špatné a zlé lidi? Je přece všemohoucí. A mohl by to udělat? Proč to neudělá?“

No, určitě by to mohl udělat a v některých mimořádných případech to dělá. Bible zaznamenává, že jednou Bůh vyhladil z povrchu země veškeré lidstvo – kromě osmi lidí – prostřednictvím obrovské potopy (1. Mojžíšova 6-8) a totéž udělá ještě jednou, ale to už nebude vodou, ale podle popisu ve 2. Petrově 3 nějakou jadernou reakcí.¹⁾ Podobně když už nebylo možné tolerovat mimořádnou nemorálnost Sodomy a Gomory, Bůh tato města odsoudil a ony lehly popelem (1. Mojžíšova 19).

Problém soudu bez rozlišování

Je zde ale problém, který sama Bible výslovně zmiňuje v souvislosti se Sodomou a Gomorou. Když hrubý hřích nakazí celou společnost, jak může spravedlivý Bůh potrestat relativně nevinného spolu s těmi, kdo se proviňují v mimořádném rozsahu? U malého města jako Sodoma bylo poměrně jednoduché zařídit pro

několik nevinných lidí, aby mohli uniknout celkové zkáze. Někdy však hrubé zlo nakazí celé národy, země a říše. Miliony lidí se pak ocitnou pod krutou, despotickou vládní politikou. Učitelé ve školách musí do myslí žáků vštěpovat řekněme fanatický fašismus nebo genocidní nenávisť k menšinám (jako v hitlerovském Německu), nebo ateismus popírající Boha (marxistické země). Kvůli falešnému patriotismu jsou muži nuceni jít do ideologických válek za účelem imperiální expanze. Univerzitní profesori jsou pod tlakem, aby reinterpretovali historii (a někdy dokonce i přírodní vědy) podle vládní politiky bez ohledu na to, co poznali jako pravdu. Jak může v takovém případě spravedlivý Bůh ničit celé národy a přitom neubližovat masám relativně nevinných (i když hříšných) lidí současně s vinnými?

Někdo nadhodí: „Ale právě o to jde! Jestliže je Bůh vševědoucí a všemohoucí, mohl by soudit každého jednotlivě, potrestat zlé a nechat dobré. Proč to tak nedělá?“

Dobrá, dejme tomu, že by to tak udělal. Dejme tomu, že by dnes zasáhl a zničil všechny zlé a hříšné lidi bez výjimky všude na světě. Kde se jeho férovost zastaví? Kolik lidí by zůstalo? Kde udělá čáru mezi zlými a dobrými? A vůbec, kdo jsou ti zlí lidé a kdo dobří? „Pryč s kapitalisty,“ říkají komunisté „a pak budete mít dobrý svět dobrých lidí.“ Kapitalisté to řeknou naopak. A když to přesuneme na osobní úroveň, co by řekl Bůh na každého z nás?

K tomu patří další úvahy. Představte si dva muže, oba jsou sobečtí, krutí, podléhají špatným náladám,

mají sklony k násilí, lžou, podvádějí. Jeden je soukromá osoba a má malý vliv. Jeho chování však trápí jeho ženu, ničí jejich manželství a na dětech působí vážné, nenávratné psychologické škody. Druhý muž je diktátor ve své zemi. Má obrovskou moc a jeho zlé chování vede k utrpení a smrti tisíců lidí. Jak by to vypadalo, kdyby první muž měl stejnou moc jako ten druhý? Který z nich je ve svém srdci horší?

Podle Bible je Boží úsudek o nás lidech takový, že jsme všichni zhřešili, já, vy a každý další. Podle Božích absolutních norem jsme všichni zlí, ne všichni stejně, ale všichni do určité míry. Nikdo z nás není bez viny (Římanům 3,10-20.23).

Bůh však není jen spravedlivý, ale také soucitný a slitovný. Lidé starověkého města Ninive a zvláště jejich vládci byli proslulí tím, jak byli krutí. Aby upevnili svou imperialistickou moc, deportovali obyvatelstvo porobených národů. Bůh jim za to pohrozil zkázou, ale byl ochoten s výkonem trestu počkat, aby jim dal příležitost dělat pokání. A izraelskému prorokovi Jonášovi vyčetl, že usiloval o okamžitou zkázu (Jonáš 1,1-2; 3,1-4,11).

Podobně Nový zákon vysvětluje, proč je Bůh ochoten čekat – možná i dlouhou dobu – než se světem skoncuje a zlo definitivně zastaví: „Pán neotálí splnit svá zaslíbení, jak si to někteří vykládají, nýbrž má s námi trpělivost, protože si nepřeje, aby někdo zahynul, ale chce, aby všichni dospěli k pokání. Den Páně přijde, jako přichází zloděj. Tehdy nebesa s rachotem zaniknou, vesmír se žářem roztaví a země se všemi lidskými činy bude postavena před soud“ (2. Petrův 3,9-10).

Někdo řekne: „Bůh nás hodlá všechny obvinít jako zlé a hříšníky? Ale on nás stvořil! Proč nas neudělal tak, abychom nemohli zhřešit a páchat zlo?“

Sláva a nevyhnutelná cena lidské bytosti

To mohl udělat. Znamenalo by to však popřít jakoukoli svobodnou vůli a opravdu svobodnou volbu. V takovém případě bychom nebyli morálně zodpovědné lidské bytosti, ale spíš jako předprogramovaní humanoidní roboti. A neznám nikoho, kdo by chtěl být raději robotem.

Abychom mohli být skutečně morálními bytostmi, musíme rozumět rozdílu mezi dobrem a zlem a dále musíme být schopni se svobodně rozhodnout, zda budeme dělat dobro, nebo zlo. Počítač může mít v sobě uloženo obrovské množství „znalostí“, ale nerozumí tomu, co „zná“, nerozumí morálnímu rozhodování. Počítač může dělat jen to, k čemu je naprogramovaný. Jestliže se rozhodne nesprávně nebo se zhroutí, nikdo mu to nemůže vyčítat. Nenese za to zodpovědnost, necítí vinu. Nerozumí tomu, co je to vina, neumí se cítit vinen. Dokonce neumí říct ani to, jak se jako počítač cítí, natož aby se cítil vinen (nebo naopak nevinen). Lidské bytosti, jak všichni pozorujeme, svým Stvořitelem takto naprogramované nejsou. Mají schopnost se rozhodovat a být na to hrdí. Když se někdo například rozhodne, že půjde do nebezpečí, místo aby se mu zbaběle vyhnul, je rád, když ho druzí vnímají jako toho, kdo nese zodpovědnost za své rozhodnutí být statečný, je rád, když ho za to pochválí. Pro většinu lidí je urážkou, když se s nimi jedná jako s miminy nebo neschopnými nebo jako se stroji.

kteří nejsou zodpovědní za své činy. Pouze v případě, že jsme udělali něco hodně špatného, jsme v pokušení popřít svou zodpovědnost a říct: „Já jsem si nemohl pomoci...“

Bůh nás určitě mohl stvořit jako roboty, ale v tom případě bychom zase nebyli schopni pravé, zralé lásky, kterou lze svobodně rozdávat a přijímat. Představte si, že sedíte u sebe v pokoji, vtom přijde robot, vrhne se vám do náruče, ruce vám dá kolem krku a řekne: „Miluji tě.“ Buď se té absurditě zasmějete, nebo robotu s odporem odstrčíte, nebo uděláte obojí. Robot především nechápe lásku jako takovou. I kdyby ji chápal, nerozhodoval by se svobodně, jestli vás bude milovat, nebo ne. Dokázal by udělat jen to, k čemu je naprogramovaný někým jiným. Není to nezávislá osobnost.

V tom je tedy sláva lidské bytosti. Bůh stvořil člověka jako morální bytost schopnou vnímat krásu svatosti svého Stvořitele a morální nádheru jeho charakteru. Bůh mu dal také svobodnou vůli a schopnost milovat tak, že se může svobodně rozhodnout, zda bude svého Stvořitele milovat, důvěřovat mu, uctívat ho, poslouchat a opravdu si užívat skutečného vztahu a přátelství s ním, a to na zemi a jednou v nebi (Jan 4,22-24).

Je jasné, že volba, kterou Bůh dal člověku, nebyl výběr mezi dvěma stejně dobrými alternativami. Bůh je totalita dobra a mimo něho nemůže existovat trvalé dobro. Říct „ne“ Bohu, který je zdroj života, znamená automaticky říct „ano“ naprosté katastrofě a smrti. Nejsou a nemohou existovat dva ráje, jeden se Stvořitelem a druhý bez něho. Bůh proto od samého začátku varoval člověka před fatálními důsledky, které by nevy-

hnutně nastaly, kdyby se člověk rozhodl nevěřit Bohu, neposlouchat ho a jít si svou cestou. Bible však říká, že první člověk Adam udělal právě to. Rozhodl jsem se Boha neposlouchat, jít si svou cestou, brát si to, co považoval za lepší (1. Mojžíšova 2-3; Římanům 5,12). A my všichni jsme do větší či menší míry udělali totéž (Izajáš 53,6; Římanům 3,23) se všemi zlymi důsledky, které dnes vidíme všude kolem sebe i v sobě. Podle Bible je zlo zlé proto, že je to vzpoura proti Bohu. Kdo za to může?

Ale někdo zase namítne: „Copak není Bůh vševědoucí a nevidí dopředu všechny možnosti?“

Ano, je.

„Potom nedohlédl, že když dá člověku svobodnou vůli, tak on ji zneužije, vybere si zlo a přivede na sebe a na celý svět katastrofu?“

Ano, Bůh to věděl předem.

„Co tedy Boha opravňovalo k tomu, aby pokračoval a dal člověku svobodnou vůli?“

Boží záchranná síť

Ještě předtím, než Bůh stvořil lidi, rozhodl se připravit pro všechny dostupnou záchrannou síť, aby i přes svou vzpouru, svéhlavost, hřích a zlo nikdo nemusel natrvalo zahynout. Ve skutečnosti využil lidský hřích k tomu, aby nejen slovy, ale i činem demonstroval, že srdce Stvořitele miluje všechna svá stvoření, dokonce i tehdy, když jsou hříšníci. Bible to vyjadřuje takto:

Sotva kdo je hotov podstoupit smrt za spravedlivého člověka, i když za takového by se snad někdo

odvážil nasadit život. Bůh však prokazuje svou lásku k nám tím, že Kristus za nás zemřel, když jsme ještě byli hříšní. (Římanům 5,7-8)

Když člověk zjistil, jak ničující dopady má hřích, bylo třeba připravit nějaký způsob nápravy, jak se vrátit k Bohu, získat odpuštění, smířit se s ním a obnovit vztah. Prostřednictvím svého Syna, Ježíše Krista sám Bůh zaplatil za hřích člověka. Náklady na nápravu škod způsobených lidským hříchem, které by člověk ze svých zdrojů nemohl nikdy zaplatit, nesl sám Bůh. A co víc, Bůh se zaručil, že až nastane den posledního soudu a on povstane, aby trestal nekající lidi a jednou provždy ukončil zlo, potom ti, kdo činili pokání a vložili svou důvěru v Boha a jeho Syna, Ježíše Krista, nebudou odsouzeni, ale budou mít věčný život s Bohem (Jan 5,24). A ještě něco: Jakmile se člověk smíří s Bohem, Bůh ho ještě tady na zemi začlení do svého velkolepého záměru, který měl na mysli, když tvořil vesmír.

O tom záměru ještě budeme mluvit, zatím se však na chvíli zaměříme na ústřední okamžik Boží záchrany lidstva v historii – na utrpení, bolest a smrt samotného Krista na kříži. Jestliže Bůh existuje, jak to Nový zákon tvrdí, pak nezůstal vzdálený lidskému utrpení, ale sám se stal jeho součástí. A právě tato skutečnost Boží blízkosti může setřít naše slzy, ukončit naši úzkost a přinést nám skutečnou naději. Není to nějaké zjednodušené řešení na bolest, ale možnost mít navzdory bolesti důvěru, že Kristus, Boží Syn, rozumí našemu utrpení a můžeme mu důvěřovat i do budoucna.

Než opustíme téma Kristova utrpení a smrti, měli bychom se ujistit, že máme jasno v tom, za jakých okolností nabízí Bůh smíření díky této smrti. Celý balík záchrany je dar, není třeba si ho nějak zasloužit. Podmínky pro jeho přijetí jsou:

Za prvé pokání před Bohem (Skutky 20,21). „Svévolník ať opustí svou cestu, muž propadlý ničemností svoje úmysly; necht' se vrátí k Hospodinu, slituje se nad ním, k Bohu našemu, vždyť odpouští mnoho“ (Izajáš 55,7).

Za druhé víra v Pána Ježíše Krista (Skutky 20,21). „Amen, amen, pravím vám, kdo slyší mé slovo a věří tomu, který mě poslal, má život věčný a nepodléhá soudu, ale přešel již ze smrti do života“ (Jan 5,24).

Tím se dostáváme zpět k otázce svobodné volby člověka. Bůh nechce nikoho k víře nutit. Nevezme mu svobodnou vůli, dokonce ani proto, aby ho zachránil. Jinak by výsledným produktem nebyla zachráněná a oslavená lidská bytost, ale robot.

Na druhé straně Bůh celým srdcem naléhá na muže a ženy, aby se s ním smířili. On se nebude zdráhat je zachránit (1. Timoteovi 2,3-6):

Neboť v Kristu Bůh usmířil svět se sebou. Nepočítá lidem jejich provinění ... Jsme tedy posly Kristovými, Bůh vám domlouvá našimi ústy; na místě Kristově vás prosíme: dejte se smířit s Bohem! Toho, který nepoznal hřích, kvůli nám ztotožnil s hřichem, abychom v něm dosáhli Boží spravedlnosti. (2. Korintským 5,19-21)

Jestliže však přesto člověk využije svou svobodnou vůli nejen k tomu, aby se napřed od Boha odvrátil, ale potom

navíc k tomu, že odmítne odpuštění a zachraňující Boží lásku, kdo může Bohu vyčítat, že takový člověk skončí špatně?

Dále se podíváme na druhý zdroj utrpení, konkrétně na přírodní katastrofy a na to, co jsme obecně nazvali problémem bolesti.

Poznámky

- 1) Skeptici se takovým biblickým výrokům často vysmívají. Nicméně se jednou obrátí a uvidí důkaz, že v jednom období historie byl vyhlazen téměř veškerý život na této planetě.

Problém bolesti

Není třeba znovu jmenovat všechny přírodní katastrofy, které čas od času postihují naši planetu. A také nemůžeme zavírat oči před ničivými účinky, které mají na lidské životy a majetek. Jenom se podívejme na zemětřesení, záplavy, hladomory, hurikány, nebo koronavirovou pandemii. Neměli bychom však přehlížet skutečnost, že čím více toho věda o naší planetě odhalí, tím více máme důvodů žasnout.

Naše úžasná planeta

Především naše planeta umožňuje život! Nejen život jako takový, ale inteligentní život, který se umí zaměřit na vesmír, začít chápat, jak funguje, a ptát se, jak to všechno začalo a jaký konečný cíl má jeho existence. Proč vůbec ještě existuje? Jak dlouho to bude trvat? Kdy skončí? A konečně proč jsou tu ty přírodní katastrofy?

Významný matematik a fyzik profesor Paul Davies zřejmě nevěří v Boha, jak je popsán v Bibli. Ale pouhá existence inteligentního myšlení tady na naší Zemi ho vedla k tomu, že napsal tyto řádky:

Nevěřím, že naše existence v tomto vesmíru je pouhý záchvěv osudu, historická náhoda, cvaknutí

ve velkém kosmickém dramatu. Způsob, jak se nás to týká, je příliš osobní. Přírodní druh homo nemusí stát za nic, ale existence myšlení v nějakém organismu na nějaké planetě ve vesmíru je určité skutečnost zásadního významu. Díky myslícím bytostem vesmír vytvořil uvědomování si sebe sama. To nemůže být triviální detail, nějaký vedlejší produkt nemyslicích, bezúčelných sil. Bylo něčím záměrem, abychom tu byli.¹⁾

Ne že by planety schopné udržet rozvinuté formy života byly ve vesmíru běžné. Profesor Carl Sagan odhodlaně věřil v možnost, že na jiných planetách ve vesmíru by mohly být inteligentní bytosti. Ale teoreticky odhadoval, že pouze jedna tisícina procenta všech hvězd by mohla mít nějakou planetu schopnou udržet pokročilý život (dnes se ukazuje, že to je příliš vysoký odhad). Strávil celý život zkoumáním a utratil miliony dolarů, aby našel důkazy o existenci takových inteligentních bytostí, ale žádnou nenašel.²⁾

Žádná z dalších planet v našem slunečním systému není schopna udržet rozvinutý život. A když vezmeme v úvahu dlouhý (a stále delší) seznam známých podmínek, které musí naše planeta splňovat, aby se na ní udržel život, důkazy nás přesvědčují, že naše planeta byla důkladně vymyšlená a naplánovaná pro svůj účel.³⁾ Také z toho se zdá – když si vypůjčíme obrat od Paula Daviese – „jde o to, abychom tady byli.“

Dále si vezmeme fantastickou složitost biochemických procesů v každé buňce lidského těla. Cambridgeký astronom Fred Hyle a matematik Chandra

Wickramashinghe ve své knize *Síly kosmického života* o základních enzimech potřebných pro život poznamenávají:

Jednoduchý výpočet ukáže, že pravděpodobnost získání potřebných celkem 2 000 enzymů náhodným slučováním řetězců aminokyselin je mimořádně malá. Pravděpodobnost není jedna ku milionu ani jedna ku bilionu či trilionu, ale $1 : p$, kde p je minimálně obrovské superastronomické číslo 10^{40000} (jednička a za ní 40 000 nul). Jestliže všechny ostatní molekuly relevantní pro život také odpovídají našemu propočtu, situace se stává daleko horší. Pravděpodobnost $1 : 10^{40000}$ je už tak dost malá, ale měla by být ještě menší. Takové číslo překračuje velmi mnoha řády celkový počet základních částic v celém známém vesmíru. Taková je pravděpodobnost, že život vznikl pouze mechanistickou cestou...⁴⁾

Další důkaz tedy ukazuje na skutečnost, že existence nás lidských bytostí na planetě Zemi není výsledkem nemyslicích sil. Občasný výskyt přírodních katastrof tedy nemůže setřít tento mohutný důkaz (a mnoho dalších), že jak naše planeta, tak my sami jsme byli cílevědomě naplánováni. A to vyvolává očekávanou otázku: Kdo je tím designérem?

Bible říká, že to je Bůh. To nás však zase hned vrací k problému bolesti: Jak věřit, že svět, ve kterém je tolik přírodních katastrof, byl stvořen osobním Bohem, který všechny miluje, má veškerou moc a je nekonečně moudrý?

Postoj člověka k bolesti

Začněme přemýšlením o postoji, který Bůh (pokud tedy existuje), ale i muži a ženy obecně zauímají k bolesti. To nám pomůže přinejmenším v tom, abychom náš problém viděli ve správných proporcích.

Rychle můžeme přejít zřejmý postřeh, že ne každou bolest považujeme za zlou. Někdy bolest chrání, a je tedy dobrá. Když náhodou sáhnete na ostří nože, zabolí to a samovolně trhnete rukou, abyste předešli ještě větší újmě.

Strach z bolesti může být preventivní. Strach z popálenin nás chrání, abychom nepokládali ruku na rozpálená kamna. Strach z AIDS některým lidem brání, aby nežili nemorálně. Takový strach je tedy dobrý.

Bolest a strach vždy vyvolávají sympatii, soucit, zájem a sebeobětující nasazení na straně zdravotníků, lékařů, sociálních pracovníků a dalších a v těchto lidech buduje ušlechtilý charakter, jaký by nikdy nevznikl při pouhém úsilí o sobecké potěšení a zaměření na to, aby se člověk za každou cenu vyhnul bolesti a oběti. Také to je dobré. Takové lidi všichni obdivujeme. A přitom na ně přispíváme drobnými almužnami, zatímco na film a hudební celebrity vynakládáme obrovské částky.

Přemýšlejme dále o postoji, jaký mnozí lidé zauímají k riziku vážného zranění, bolesti a dokonce smrti. Nikdo normální není ochoten snášet bolest nebo smrt jen kvůli samotné bolesti či smrti. Ale tisíce normálních lidí jsou ochotni vzít na sebe riziko vážného zranění a někdy dokonce i smrti jen kvůli obyčejnému sportu, jako je ragby, závody formule, létání na rogalu, snowboarding nebo horolezectví.

Obrovské bolesti v nohách snášejí také tanečnice. Je známo, že gymnasté a atleti při tréninku sami dobrovolně překračují práh bolesti. Ale lidský duch je žene, aby získali vládu nad svým dělem, dosáhli dokonalosti, krásy a ladnosti pohybu. Stojí jim za to, aby tu bolest snášeli!

Přesuňme se k ještě vážnějším věcem. Žádný národ se jen kvůli tomu, aby přežil, nemusí angažovat ve výzkumu vesmíru. A přece do toho národy investují, i když si uvědomují, kolik riskují. Stále jsou lidé, kteří dobrovolně podstupují výcvik pro kosmonauty a jdou na vesmírné mise, i když si plně uvědomují, že jiní přitom zahynuli.

Elementární přírodní živly – oheň, vítr, vlny, elektřina, přitažlivost, jaderná síla – to vše je daleko mocnější než člověk. Jsou to síly neosobní, bezmyšlenkovi té, a pokud člověku ublíží, pak bez jakýchkoli výčitek svědomí. Elektřina vám uvaří oběd, ale pokud uděláte nějakou chybu, může vás usmrtit. Nezná odpuštění. Ale člověk stvořený k Božímu obrazu (ať to uznává, nebo ne) a k tomu, aby panoval nad dílem Božích rukou (viz 1. Mojžíšova 1,26; Žalm 8,7) ve svém nitru díky své mysli a inteligenci ví, že je nekonečně významnější než síly přírody. Odedávna tyto síly objevuje a zkoumá, jak si je podrobit, aby sloužily jeho záměrům. Oheň zvládl brzy. Ve vlnách a větru by se člověk utopil, ale díky vynálezu lodi a rozvoji mořeplavectví se může plavit a objevovat. Dnes člověk pokořil dokonce přitažlivost a využívá toho k výrobě vesmírných sond obíhajících kolem Země a pak je vysílá do vesmíru k jiným planetám podobně, jako se z praku vystřelují kameny.

Postoj lidstva k nákladům na pokrok

Celý tento vědecký podnik s pokořováním přírodních sil je velkolepým projevem lidského ducha. Tento proces nese s sebou velká rizika a pokroku se dosahuje za cenu nekonečné bolesti a mnoha životů. Ale obrovský přínos ve prospěch celého lidského pokolení podle většiny lidí převažuje a ospravedlňuje bolest a smrt, což představuje cenu, za kterou se těchto vymožeností dosáhlo.

Ještě bychom měli upozornit na jinou velmi významnou okolnost. Pokořování přírodních sil neznamená, že je zbavíme jejich potenciálu působit bolest a smrt. I když si to nikdo nepřeje. Oheň, který nepálí, není k ničemu. Elektrina, která by vás nedokázala spálit na uhel, by už nedokázala udělat tolik dobrého, které dokáže, pokud je zkrocená. Laserové paprsky dokážou zničit lidskou tkáň. Kdyby toho nebyly schopné, nedaly by se používat při citlivých očních operacích. To samozřejmě znamená, že používání těchto elementárních sil s sebou vždy nese určité riziko. Většina lidí si však myslí, že riziko ublížení nebo smrti stojí za to, když vezmeme v úvahu, jaký přínos to má.

Letadla překonávají přitažlivost. Jejich vynález a zdokonalování stály tisíce životů, ale my v nich pořád létáme, i když si uvědomujeme riziko, že pokud motor letadla selže, přitažlivost zničí jak letadlo, tak všechny, kdo jsou v něm. A přesto by nikoho nenapadlo dohadovat se s Bohem, že měl Zemi stvořit bez přitažlivosti, nebo že přitažlivost měla být daleko slabší, aby se letadlo neroztříštilo, kdyby jeho motory selhaly. Kdyby byla přitažlivost mnohem slabší, v první řadě by neudržela atmosféru a život by vůbec nebyl možný.

Shrňme to tedy. Lidé ve všech dobách byli sami za sebe, aniž by je k tomu někdo nutil, přesvědčení, že kvůli rozvoji potenciálu planety (a dnes i dalších planet) je přijatelné riskovat a podstoupit určitou míru těžkého utrpení a smrti, a to pro velký přínos, jehož bylo možno dosáhnout tím, že podstoupíme tato rizika. Obecně se dá říct, že lidé neobdivují, když někdo odmítá pokrok proto, že se bojí utrpení a bolesti.

To by však znamenalo, že při vši férovosti si lidstvo nemůže stěžovat, jestliže Boží záměr při tvoření naší planety (a nás lidských bytostí na ní) v sobě nutně zahrnoval také utrpení, a to utrpení nejen lidí, ale i samotného Boha – proto, aby Bůh lidem prokázal nekonečně slavné a věčné blaho.

Boží záměr při tvoření světa

Podle Bible nikdy nebylo cílem, aby naše Země existovala navždy, ona jednoho dne skončí (2. Petrův 3,13-18; 1. Janův 2,17; Zjevení 20,11-21,1). Ale člověk, který je duch i tělo, existovat nepřestane. Fyzická smrt pro něho není konec. Navěky bude někde a v nějakém stavu existovat, buď v nebi, nebo v pekle.

Záměrem tedy nebylo, aby Země byla pro člověka trvalým domovem. Má být prostě jen odrazový můstek k dosažení daleko většího poslání pro člověka, poslání, které měl Bůh na mysli ještě předtím, než začal tvořit svět. Toto poslání mělo dvě fáze:

Fáze 1: Člověk se narodí na tento svět jako jedno z Božích stvoření. Bude mít tělo, duši a ducha, dostane rozum, smysl pro morálku, schopnost mluvit a uvě-

domovat si Boha. Nic z toho ovšem nevyžaduje, aby si Bůh předem vyžádal od člověka souhlas nebo spolupráci. Člověk si jednoduše bude uvědomovat, že se narodil a postupně bude objevovat, že má tyto schopnosti.

Fáze 2: Člověku později nabídne možnost, aby se stal někým, kým dosud nebyl, a sice dítětem samého Boha. Ale pro to už bude nutný dobrovolný souhlas a vlastní rozhodnutí.

Abychom porozuměli přechodu mezi těmito dvěma fázemi, musíme si pečlivě všimnout rozdílu v biblické terminologii mezi pojmem Boží stvoření na jedné straně a Boží dítě, syn na druhé straně. Populární náboženské myšlení tyto dvě věci často zaměňuje a mluví, jako by všichni lidé byli Boží děti. To však není pravda. Bůh miluje všechny lidi, protože je jejich Stvořitel a oni jsou jeho stvořením. A pokud nemluvíme technicky přesně, můžeme právem říct, že je hledá jako otec. Ale v biblické terminologii jsou sice všichni lidé Boží stvoření, ale ne všichni jsou Boží děti.

Klasický popis této situace najdeme v Janově evangeliu 1,10-13. Stojí za to, abychom text citovali v plném znění:

[Boží Syn, Ježíš Kristus] na světě byl, svět skrze něj povstal, ale svět ho nepoznal. Přišel do svého vlastního, ale jeho vlastní ho nepřijali. Těm pak, kteří ho přijali a věří v jeho jméno, dal moc stát se Božími dětmi. Ti se nenarodili, jen jako se rodí lidé, jako děti pozemských otců, nýbrž narodili se z Boha.

Z tohoto textu vyplývá pět bodů:

Za prvé člověk není automaticky Boží dítě tím, že se narodí na tento svět. Aby člověk byl Boží dítě, musí se jím stát. Nemůže se stát někým, kým už je.

Za druhé podmínkou pro to, aby se někdo stal Božím dítětem, je to, aby přijal Krista a věřil v jeho jméno. Tomu, kdo ho přijme, dává právo stát se Božím dítětem.

Za třetí ne všichni lidé se stanou Božími dětmi, a to z jednoduchého důvodu, že ne všichni přijmou Krista. Ten přišel mezi své vlastní, a ti, kdo byli jeho vlastními lidmi (jinými slovy, technicky řečeno většina jeho židovských současníků), ho nepřijali. Ani dnes ho mnoho lidí ze všech národů nepřijímá.

Za čtvrté proces, kterým se člověk stává Boží dítě, není stejný, jako když je počat a pak se díky svým rodičům narodí na tento svět. Stejně tak to není něco, co můžeme udělat silou své vůle.

Za páté proces, kterým se člověk stává Boží dítě, znamená, že člověk je zplozen Bohem, Bůh do něho vloží svůj vlastní život.

Poslední obrat, „zplozen Bohem“ jasně ukazuje na rozdíl mezi Božím stvořením a Božím dítětem. Boží stvoření jsou stvořena, Boží děti jsou zplozeny. Použijme analogii. Elektronik nezíská dítě stejným způsobem, jako získává počítač. Počítač může vyrobit nebo vytvořit, ale dítě musí zplodit. Mezi kategoriemi počítač a dítě je obrovský rozdíl. Počítač může být velmi sofistikovaný a schopný provádět ohromně složité operace, které jsou daleko za schopnostmi malého dítěte. Ale počítač v sobě nemá život svého tvůrce elektronika, zato malé dítě z něho život má. S tímto životem malé

dítě poroste a bude si užívat vztahu se svým tatínkem, života svého tatínka, jeho lásky a blízkosti – něco takového počítač nikdy nepozná.

To je tedy to velkolepé poslání, které Bůh choval v srdci ještě dříve, než stvořil svět: přál si, aby mu synové a dcery, kteří v sobě budou mít jeho život, rozuměli, užívali si ho a on jich, ve vztahu, jaký je možný pouze mezi milujícím otcem a jeho dítětem. Biblickým jazykem to zní takto:

V něm nás [Bůh] již před stvořením světa vyvolil, abychom byli svatí a bez poskvrny před jeho tváří. Ve své lásce nás předem určil, abychom rozhodnutím jeho dobroty byli skrze Ježíše Krista přijati za syny a chválili slávu jeho milosti, kterou nám udělil ve svém nejmilejším. (Efezským 1,4-6)

Boží záměr, jak má člověk postupovat, vypadá tedy takto: od fyzického narození do tohoto světa jako Boží stvoření se duchovním narozením máme ještě na tomto světě stát Božími dětmi, abychom mohli žít věčně v osobním vztahu s Bohem v jeho světě.⁵⁾

Trpící Bůh

Obrovský rozsah tohoto projektu je možné vidět především na tom, že tato jeho vymoženost představovala změnu v samotném Bohu. Ten, koho křesťané označují jako druhou božskou osobu, nebyl vždy člověk. Slovo, jak je tato osoba označována, nebylo vždycky tělem. Ale stalo se tělem, stalo se člověkem,

aby se vykoupení muži a ženy mohli k němu duchovně přičlenit, jako k sobě patří jednotlivé části lidského těla (viz Jan 1,1-2.14; 17,20-26; 1. Korintským 12,12-14). Když se toto Slovo stalo skutečným člověkem, jako člověk trpěl, i když byl bezhříšný, trpěl stejně jako my. Díky tomu utrpení se může stát naším vůdcem na cestě do nebeské slávy (Židům 2,17-18; 4,14-16; 5,7-9; 12,1-3). Bůh není statický Bůh, který necítí!

„No, ale,“ namítne někdo, „co to má společného s problémem bolesti a utrpení, o kterém bychom tu měli mluvit?“

To, jestli se někdo stane Božím dítětem, závisí na jeho dobrovolném souhlasu, že přijímá Krista. Z tohoto důvodu (navíc vedle důvodů, o kterých už byla řeč) musel být člověk stvořen v první fázi, jak jsme to nazvali, tak, aby měl naprosto svobodnou vůli. Bůh přesto, jak jsme také už o tom mluvili, ve své vševědouce předem věděl, že člověk hned na začátku zneužije svou svobodnou vůli k tomu, aby se postavil proti Bohu, neposlechne ho a on sám a celé lidské pokolení se vydá na cestu pryč od Boha. Bůh také předem viděl, že jediný způsob, jak lidi zachránit, přivést je zpět a umožnit druhou fázi projektu, je to, aby se Boží Syn nejen sám stal člověkem, ale aby se obětoval místo lidí, jako jejich Vykupitel a Zachránce, aby přinesl obrovskou oběť, snesl utrpení a trest za hříchy lidí, a tím jako Boží beránek sňal hřích světa. Bůh to viděl předem a sám kvůli sobě a kvůli lidstvu byl ochoten podstoupit utrpení, které s sebou nesla záchranná akce, kterou měl na srdci. Beránek byl známý ještě předtím,

než vlastní akce začala, tedy už před založením světa (1. Petrův 1,18-21).

Z toho plynou dva postřehy

Za prvé: Jak obrovský přínos a jakou slávu z toho musí mít Bůh i vykoupení lidé, když sám Bůh uvážil, že stojí za to, aby se stal tělem a snášel utrpení na kříži – kvůli tomu, aby lidi zachránil!

Za druhé: Intelektuální odpovědi na problém bolesti jsou potřebné a jsou užitečné. Ale to, co uklidní srdce věřících a dá jim odvalu podstoupit jakékoli utrpení, které Bůh dopustí, je skutečnost, že Bůh nad tím nezůstal povznesený, není vzdálený. Když jsme v předchozí kapitole uvažovali o problému zla, viděli jsme, že Bůh se rozhodl dosáhnout svého záměru s lidmi tím, že dopustí, aby trpěli, ale ne tak, že by se on sám jakémukoli utrpení vyhnul. Právě proto, že sám Boží Syn trpěl a byl pokoušen, dokáže nyní věřícím pomoci, když jsou v pokušení (Židům 2,18). A protože Bůh dal za ně svého Syna na smrt, Duch svatý učí věřící, aby v hloubi své bytosti věděli, že:

On nešetřil svého vlastního Syna, ale za nás za všecky jej vydal; jak by nám spolu s ním nedaroval všecko? ... Vždyť Kristus Ježíš, který zemřel a který byl vzkříšen, je na pravici Boží a přimlouvá se za nás! Kdo nás odloučí od lásky Kristovy? Snad soužení nebo úzkost, pronásledování nebo hlad, bída, nebezpečí nebo meč? ... Ale v tom ve všem slavně vítězíme mocí toho, který si nás zamiloval. Jsem jist, že ani smrt, ani život, ani andělé, ani mocnos-

ti, ani přítomnost, ani budoucnost, ani žádná moc, ani výšiny, ani hlubiny, ani co jiného v celém tvorstvu nedokáže nás odloučit od lásky Boží, která je v Kristu Ježíši, našem Pánu. (Římanům 8,32-39)

Důsledky lidské vzpoury ve fázi 1

Musíme se nyní ve svém přemýšlení vrátit k tomu, co jsme nazvali fáze 1 v Božím projektu pro lidstvo. Podle Bible to byla právě vzpoura lidí v této fázi, která je od té doby příčinou mnoha utrpení na světě.

Řekli jsme, že fáze 1 byla jen první potřebný odrazový můstek k dosažení hlavního Božího záměru. To však neznamena, že by v sobě neměla žádnou zvláštní hodnotu nebo význam. Naopak, postavení a role, které Bůh člověku dal ve vztahu k planetě Zemi, byly a zůstávají mimořádně, velkolepé a vznešené. Člověk měl být Boží místokrál, stvořený k Božímu obrazu, postavený nad Zemí a vším, co je na ní, jako hlavní Boží správce, aby ji a celý její potenciál rozvíjel. Byl to úžasně povzbuzující, vzrušující a zodpovědný úkol, s cílem rozvíjet nejen své technické schopnosti, ale také morální charakter. Navzdory tomu, že se lidstvo vzepřelo a od Boha odcizilo, tento úkol zůstává. Ale kdyby to bylo v nenarušeném a trvalém vztahu se Stvořitelem a podle jeho morálních pokynů, mohl by se celý svět změnit v ráj.

Biblická zpráva říká, že pro začátek naplňování této role člověka vybudoval Bůh na jednom místě na Zemi zahradu a tam nově zformovaného místokrále postavil. To však ukazuje, že zbytek planety nebyla zahrada;

a poslání člověka znamenalo, že člověk a jeho potomci mají vyjít ven a rozvíjet potenciál celé planety, nad kterou jim Bůh svěřil vládu.

Tento úkol by nebyl bez možných rizik a bolesti, jak vidíme ze skutečnosti, že Bůh ve své předvídatosti dal lidskému tělu různé obranné a nápravné mechanismy, například imunitní systém, aby odolával nemoci, srážlivost krve, aby se rány mohly hojit a nedošlo k vykrvácení. Celé Boží stvoření bylo dobré, jak to zhodnotil sám Bůh (1. Mojžíšova 1,31). Ale ne všechno bylo nutně bezpečné, že by s tím nebylo třeba zacházet opatrně.

Člověk se však vzepřel. Ne že by se najednou stal zlý. Stalo se něco zásadně vážnějšího. Byl vystaven pokušení myslet si, že život by se mohl rozvíjet daleko inteligentněji, krásněji a uspokojivěji, kdyby našel odvahu být na Bohu nezávislý. Rozhodl se, podobně jak se rozhodují mnozí lidé dodnes, že Boží varování o tom, že určité postoje a chování povedou ke smrti, je omezující nesmysl. A svévolně vystoupil z morální a duchovní závislosti na Bohu.

Tím člověk nepřišel o svou roli správce planety Země, ale došlo ke dvojí velké změně.

Za prvé Bůh dopustil, že stvoření se dostalo do područí marnosti a frustrace (Římanům 8,20).

Ke znázornění se používají dvě metafory. V první z nich je stvoření přirovnáno rodící ženě: stvoření v bolesti přivádí na svět něco nádherného a lidstvo o to má citlivě pečovat.

Stvoření toho však dosud nikdy nebylo schopno, a to i přes bolest a všechno úsilí. Je to proto, jak uka-

zuje druhá metafora, že stvoření se stalo otrokem zkázy (Římanům 8,20-22). Bible zároveň hned vysvětluje, že stav, do kterého se příroda dostala, nemá trvat věčně. Jednoho dne bude stvoření vysvobozeno, uskuteční svůj plný potenciál a dosáhne slavného cíle.

Když však člověk nemoudře sáhl po nezávislosti na Bohu, bylo mu to k dobrému v tom, aby si uvědomil pošetilost svého postoj. Svět mu nezačal patřit. On ho nevymyslel. Patří svému Stvořiteli. Kdyby člověka trápila marnost stvoření a přivedla ho k bolesti a lítosti, že by činil pokání a obrátil se k Bohu, bylo by to dobré a zdravé.

Bolesti na hrudi našeho těla, které nás varují, že naše srdce je nemocné a potřebuje pozornost, jsou dobré! A jestliže frustrace, marnost a sténání stvoření neustále světu připomínají, že lidstvo je ve vzpouře proti Bohu a potřebuje se s ním smířit, to je také dobré.

Za druhé se sám člověk dostal do područí smrti (1. Mojžíšova 2,17; 3,17-24).

Neposlušnost ke Stvořiteli a odloučení od zdroje života nevyhnutně mění samého člověka a jeho postoj k Bohu i ke stvoření. Znamená to pro něho úpadek, stárnutí a nakonec smrt na všech úrovních. I když stvoření existuje dále, i když je člověk z hlediska fyzického, emocionálního, estetického, intelektuálního i praktického života stále něco slavného, musí na vlastní kůži poznat, že nebude žít pouze chlebem, ale každým slovem, které vychází z Božích úst (5. Mojžíšova 8,3; Matouš 4,1-4). Užívat si všech rozkoší bezbolestného ráje a nemít přitom osobní vztah s Bohem, i kdyby to bylo možné, by znamenalo duchovní katastrofu.

Ale to možné není. Odcizení člověka od Stvořitele a neposlušnost vůči jeho morálním příkazům znetvořila člověka jako správce toho, co je na zemi, i jako správce elementárních sil. V důsledku toho bolest a smrt mnoha lidí jsou často (i když samozřejmě ne vždy) způsobeny nebezpečími elementárních sil na zemi, ani přírodními katastrofami jako takovými, ale hříšným užíváním těchto sil a zdrojů. Podívejme se na několik příkladů.

V minulém století člověk objevil, jak rozbit atom, a potom, jak způsobit jadernou fúzi. To byl vynikající úspěch lidského intelektu v oblasti vědy. Ale první použití tohoto objevu znamenalo zkázu statisíců jiných lidských bytostí. Několik desetiletí potom Východ i Západ vyráběl za nesmírnou cenu tisíce jaderných hlavic, ničilo to jejich hospodářství a navzájem je to ohrožovalo. Kdyby byly použity, mohlo to vést k obrovské, celosvětové přírodní katastrofě, ne-li k úplné devastaci planety. Dnes leží nevyužitě ladem, rozpadají se a spolu s jadernými elektrárnami jsou možným zdrojem zhoubných deformací, nemoci a smrti.

V minulých desetiletích hladomor ničil tisíce lidí po celém světě. Na Západě se však použitím vědeckých metod v zemědělství podařilo vyprodukovat hory obilovin, masa a másla, které zůstaly nevyužité ve speciálně vybudovaných skladech. Když však tisíce lidí umíraly v některých afrických zemích hlady, evropské země se dlouho zdráhaly poskytnout tyto obrovské nadbytky a zachránit Afričany před vyhladověním, aby to neublížilo evropské ekonomice.

Silné národy spotřebují obrovské sumy na zbrojení v naději, že jejich hrozbou odvrátí agresi. Kdyby si národy uměly navzájem důvěřovat, mohly by investovat peníze do toho, aby se zbavily chudoby, nemocí nebo pouští. Místo toho se velké sumy peněz, intelekt a čas vynakládají na výrobu ještě důmyslnějších zbraní.

Průmyslové procesy v našem moderním světě produkují škodlivé emise chemikálií, které vytvářejí díry v ozónové vrstvě a přispívají tak ke globálnímu oteplování, což by mohlo vést k celosvětovým přírodním katastrofám. Přesto některé bohaté země odmítají podnikat něco pro snížení těchto průmyslových emisí, nedovoluje jim to nenasytný konzum jejich lidí.

Nevíme, je-li možné, aby na planetě, jako je ta naše, neexistovaly vnitřní síly a procesy, které vedou k posuvu zemských tektonických desek a někdy k zemětřesením a sopečné činnosti. Jasně však vidíme, že tento svět by mohl být blíže ráji, nebýt hříšné zvrácenosti v tom jak lidé spravují a využívají elementární síly Země a její zdroje.

Boží program na obnovu stvoření

Ale naděje existuje! Podívejme se na její základ. Bible nás ujišťuje, že stvoření je poddáno marnosti pouze na čas. Jednoho dne bude stvoření vysvobozeno z otroctví zániku (Římanům 8,21).

Obnova vlastně už začala. Když člověk ve své slepotě zavraždil Ježíše Krista, původce života a samotného Božího Syna, Bůh ho fyzicky vzkřísil z mrtvých. Jeho vzkříšení nese důsledky pro celé stvoření.

Bible říká, že vzkříšený Kristus je první úroda těch, kdo usnuli (tedy zemřeli). Sklizeň se bude týkat všech vykoupených ve všech stoletích od začátku časů (1. Korintským 15,20-28). Samo stvoření bude vysvobozeno z otroctví zániku (Římanům 8,21). Jednou zde bude nové nebe a nová země (2. Petrův 3,13; Zjevení 21,1). Kdo ví, kolik dalších projektů Bůh veškeré vynalézavosti pak ještě uskuteční?

Někdo se zeptá: „Proč ale musíme čekat ještě tolik staletí na slíbenou obnovu? Není důvod si myslet, že tento slib nebyl nikdy ničím víc než toužebnou představou náboženských lidí?“

Určitě to není důvod, jakým sama Bible vysvětluje zdržení. Říká, že obnova stvoření čeká na „zjevení synů Božích“ (Římanům 8,19). Co by z toho Bůh měl, kdyby obnovil stvoření a pak ho zase dal do rukou stejně křehkých a hříšných lidských bytostí jako dřív? Jinými slovy, stvoření čeká na dovršení toho, co jsme výše nazvali jako fáze 2 Božího projektu. Zrození Božích dětí a potom jejich růst do plně dospělých Božích synů (Koloským 1,28; 1. Janův 3,1-2), schopných převzít a provozovat správu nového nebe a nové země jakožto Kristův výkonný orgán (Koloským 1,13-20; Efezským 1,9-10. 19-23).⁶⁾

Jak jsme už výše viděli, prvním krokem v tomto procesu je to, aby se lidské bytosti stvořené Bohem staly Božími dětmi. Až se to stane, neznamena to, že pak už budou ušetřeni utrpení, jaké běžně prožívají ti, kdo Boží děti nejsou. „A nejen to: i my sami, kteří již máme Ducha jako příslib darů Božích, i my ve svém nitru sténáme, očekávající přijetí za syny, totiž vykoupení svého těla,“ říká Bible (Římanům 8,23). Možná zjistí, že stát se Bo-

žím dítětem je navíc vtáhne do pronásledování a dokonce smrti pro Krista (Jan 15,18-16,4; 1. Janův 3,13-16), jak tomu bylo často v případě křesťanů po celá staletí v totalitních zemích. Navíc je zde další problém pro věřící, a to disproporce v tom, jak je kde pronásledování rozšířeno.

Nerovnoměrně rozložené utrpení

Ať se jedná o utrpení pramenící ze špatného a nespravedlivého chování lidí mezi sebou, nebo utrpení, které vzniká při nehodě, nemoci či přírodních katastrofách, někteří lidé trpí daleko víc než jiní. Není to jen utrpení samo o sobě, co je zmáhá, ale i pocit, že je to hrubě nespravedlivé, když musí tolik trpět, zatímco jiní trpí méně. „Proč já?“ ptají se.

Bible samozřejmě uznává tento problém a uznává také, že právě utrpení prověřuje víru do krajnosti, dokonce i u těch, kdo věří v Boha. Například autor Žalmu 73 věřil v Boha, ale připouští (v. 2 a následující), že se jeho víra v Boží spravedlnost téměř zhroutila, když sledoval, že zlým, bezohledným, násilnickým lidem se daří, bohatnou a mají málo zdravotních problémů, zatímco mnoho dobrých lidí ve srovnání s nimi mimořádně trpí (v. 3-4). Podobně Jób, jehož příběh popisuje stejnojmenná starozákonní kniha, věřil v Boha a byl to člověk příkladného charakteru a sociálního citění. Přesto ho potkalo několik přírodních katastrof po sobě, hrozná nemoc a trýznivá mentální a fyzická úzkost daleko horší, než běžně prožívají bezbožní lidé. Jeho víru v Boží lásku a spravedlnost to téměř úplně zničilo, i když nakonec triumfoval.

Bible na tyto problémy nejen upozorňuje, ale má na ně odpovědi. Přitom bychom si měli všimnout dvou věcí. Bible se nesnaží dát plnou a konečnou odpověď na tyto problémy okamžitě. Z povahy věci takovou odpověď není možné dát, dokud neskončí celá historie v celé své téměř nekonečné složitosti a nebude možné zvážit detaily každého osobního případu v kontextu všeho života a jeho viditelných věčných důsledků. A za druhé Bible nám sice dává nějaké odpovědi, které zatím uspokojují náš intelekt, ale zaměřuje se spíš na odpovědi, které se dotýkají našeho srdce. Hlavním cílem Bible v tomto kontextu je podpořit naši víru v Boha a pomoci, abychom si zachovali odvahu, dokud Bůh své cesty s námi na posledním soudu plně nevysvětlí a neobhájí. (Vzpomínáte si na začátek kapitoly 5, na to, co museli udělat rodiče pro svou dceru, která trpěla deformací páteře?)

Odpovědi, které se dotýkají srdce, se ukáží jako účinné u lidí, kteří už mají zkušenosti s Boží láskou v Kristu jako realitou, a to dříve než je potká těžké utrpení. Ve srovnání s tím nemusí mít žádnou váhu u ateistů, jejichž nevěra jim nikdy nedovolila jakoukoli osobní zkušenost s Kristovou láskou. Ale to pouze odhaluje bezútěšnost postoje ateistů, kteří jsou nuceni akceptovat, že nerovnoměrné rozdělení utrpení je prostě další iracionální dopad v podstatě iracionálního, amorálního a krajně nespravedlivého a beznadějného vesmíru.

U věřících je to jinak. Když přijde na nespravedlivé utrpení, které jim způsobí zlí lidé, mají odvahu spolehnout se na Boží slib zaručený jeho charakterem a potvrzený Kristovým vzkříšením, že jednou bude poslední

soud, kde všechno zlo dojde spravedlnosti. Podobně jako pisatel Žalmu 73 berou v úvahu definitivní konec zlých lidí a i přes vlastní utrpení a zdánlivou prosperitu bezbožných by si to věřící s nevěřícími nikdy za žádnou cenu nevyměnili (Žalm 73,17 násl.).

Křesťany navíc nepřekvapí, že sami v rukou zlých lidí trpí mnohem víc než obyčejní lidé – jak je tomu dodnes v mnoha zemích. Křesťané totiž od začátku vědí, že jsou povoláni následovat příklad, který jim zanechal Kristus, který „hříchu neučinil a v jeho ústech nebyla nalezena lest. Když mu spílali, neodplácel spíláním; když trpěl, nehrozil, ale vkládal vše do rukou toho, jenž soudí spravedlivě“ (1. Petrův 2,22-23).

Kristus snášel utrpení od zlých lidí s jistotou, že na posledním soudu Bůh dohlédne na to, aby se spravedlnosti učinilo zadost. Navíc se modlil za své popravci a snášel trest za hřích z Božích rukou proto, aby všichni mohli být zachráněni, pokud budou chtít.

Pro křesťany tedy platí výzva, aby i oni trpěli pro svého Zachránce, Krista, když směle hlásají víru v něho, a trpěli i pro své bližní, když nesou nabídku pokoje a odpuštění světu, který je ve svém nitru k Bohu nepřátelský. Pro křesťany však takové utrpení není důvodem, proč pochybovat o Boží lásce a spravedlnosti: považují to za potvrzení pravdivosti Kristova upozornění (Jan 15,8-16,4) a jako poctu (Matouš 5,10-12; Skutky 5,40-42; 1. Petrův 4,12-14).

Ale co jiný druh utrpení, který pochází ne od lidí, ale má příčiny v přírodě, nehodách, katastrofách, nemoci, oplakávání zemřelého a podobně? Bible nevysvětluje, proč někteří věřící trpí nepoměrně víc než jiní. Bible

– a vezmu velmi extrémní případ – na Jóbově utrpení ukazuje, že Bůh utrpení dopustil a použil ho k tomu, aby ukázal, že Jóbova víra je ryzí, aby ji pročistil a posílil a pak ještě i rozšířil. Bible vysvětluje, že víra je jako zlato (1. Petrův 1,6-7). Cenný kus skutečného zlata může mít v sobě nečistoty. Zlatník ho proto nechá projít ohněm zkušebního kelímku, aby strusku odstranil. Zlato pak bude ještě cennější. Stejně tak je třeba, aby se ukázalo, že víra je nefalšovaná a ryzí (1. Timoteovi 1,5). Je tedy třeba ji pročistit, abychom Boha milovali a důvěřovali mu kvůli němu samému, a ne kvůli výhodám, které od něho dostáváme (Jób 1,9). Víra se navíc může lišit svým množstvím (velká víra, malá víra, viz Matouš 14,31; 15,28) i kvalitou (slabá, silná, viz Řimanům 4,19-20). Podobně jako svaly v lidském těle také víra roste a rozvíjí se tím, že ji používáme a zkoušíme ve stále náročnějších situacích. Bůh nám nevysvětluje, proč některé lidi vystavuje tomu, co se nám jeví jako nepřiměřeně kruté zkoušky. Až věčnost odhalí, co ukázaly výsledky takových zkoušek. Bible nás ujišťuje (1. Petrův 1,7), že všechny zkoušky víry, mírné i tvrdé, sklidí chválu, slávu a čest, až přijde Ježíš Kristus ve svém druhém příchodu. A čím větší zkouška, tím větší sláva a čest.

Naši záchranáři konají velmi důležitou práci. Nemusí však procházet tak náročnými zkouškami jako ti, kdo se mají stát chirurgy. Leteční piloti chodí každý měsíc na simulátor, kde jsou vystavováni nejrůznějším sotva představitelným nouzovým situacím, u kterých hrůzou vstávají vlasy na hlavě, a to proto, aby se prověřily jejich dovednosti. Někdy to i silné chlapy přivede k sl-

zám. Ale nikdo se neptá, proč jsou jejich pravidelné zkoušky daleko náročnější, než u uchazeče o řidičský průkaz. Kristus říká, že naše postavení a zodpovědnost v budoucím království bude částečně záviset na tom, jak trpíme tady na zemi (Marek 10,37-39). Čím větší utrpení, tím vyšší postavení a zodpovědnost v budoucnosti.

Nejlepší přístup k problému utrpení

V posledních dvou kapitolách jsme strávili mnoho času, někomu by se mohlo zdát, že až příliš mnoho, tím, že jsme přemýšleli, jak projít mnoha problémy spojenými s utrpením. Nejlepší způsob ovšem není, abychom se napřed snažili sami vyřešit všechny problémy a potom přišli ke svému Stvořiteli a uvěřili v něho. Nejprve bychom měli přijít, napřed mu důvěřovat a teprve potom ho nechat, aby nám pomáhal při přemýšlení o našich problémech.

Bible v jedné zajímavé metafoře říká, že všichni jsme jako ovce, které potřebují pastýře. Ale náš Stvořitel nám dal velkého dobrého pastýře, který za ovce položil svůj život. Vstal z mrtvých a všem svým ovcím zaručuje věčnou jistotu, která sahá dál než na několik krátkých let našeho života na zemi (Jan 10). Ví, jak „pomazat naše hlavy olejem, jak nás provést údolím stínu smrti, aniž bychom se báli zlého, a jak nás nakonec přivést k tomu, abychom navždy bydleli v Hospodinově domě“ (Žalm 23). Zatím se můžeme choulit v jeho blízkosti a mít v nitru pokoj a uklidnění pro své starosti, i když na definitivní odpovědi na naše otázky musíme ještě čekat.

Konečný kontrast

Už jsme několikrát ukázali, že ateismus nemůže nabídnout naději. Ale jeho pozice je ještě horší. Neochota a možná neschopnost věřit v Boha neznamena, že Bůh neexistuje. Ateista věří, že pro jednotlivce smrtí všechno končí, že žádný další život není. Ale jeho víra na realitě nic nezmění. Smrt neznamena zánik. Po smrti přijde soud (Židům 9,27-28). Kristus zemřel proto, aby všichni, kdo udělají pokání a uvěří, mohli být zachráněni a nakonec vejít do Božího nebe. On však nezemřel s tím, že to nebylo třeba. Zemřít jako nezachráněný neznamena konec utrpení: je to začátek věčného trápení, kdy je člověk navždy vyloučen z Boží přítomnosti. Sebevražda určitě není řešení utrpení. Smrt je pro nevěřícího člověka – podle samotného Krista – vstup do věčného trápení (Lukáš 16,19-31). Z povahy věci to nemůže být jinak.

S tím kontrastuje to, že pro věřícího člověka není utrpení – ať už jakéhokoli druhu – nikdy pouze destruktivní. Jak jsme viděli, je to jeden z procesů, kterým Bůh rozvíjí ty, kdo se stali jeho dětmi, do morální a duchovní zralosti dospělých Božích synů (Židům 12,1-13; Jakub 1,2-4; 1. Petrův 1,6-7). Není třeba předstírat, že by si věřící v utrpení libovali. Ale učí se zaujmout postoj, jaký vyjadřuje křesťanský apoštol Pavel:

A proto neklesáme na mysli: i když navenek hyneme, vnitřně se den ze dne obnovujeme. Toto krátké a lehké soužení působí přenesmírnou váhu věčné slávy nám, kteří nehledíme k viditelnému, nýbrž k neviditelnému. Viditelné je dočasné, neviditelné však věčné. (2. Korintským 4,16-18)

Kromě toho má smrt pro Boží dítě jiný aspekt. Věřící se neradují z procesu umírání a ani to nepotřebují předstírat. Ale nebojí se smrti samotné ani toho, kam vede. Kristus za ně zlomil strach ze smrti (Židům 2,14-15). Odejít z tohoto těla pro ně znamená být s Pánem (2. Korintským 5,1-8).

Věřící má tedy nejlepší postavení, aby viděl, jaké jsou skutečné hodnoty života a aby na nich stavěl. V tomto životě jsou některé hodnoty, které jsou důležitější než samotný fyzický život. Nejvyšší z nich je věrnost pravdě, Stvořiteli, Božímu Synu, Duchu svatému a všem morálním a duchovním dopadům, které z toho vyplývají. Naopak právě člověk, který věří, že po fyzické smrti nic není, se snadno ocitne v pokušení dělat kompromisy s tím, co poznal jako pravdu, a to proto, že lpí na životě.

Věřící v Krista berou realitu budoucího vzkříšení těla stejně vážně, jako bylo vzkříšeno z mrtvých Kristovo tělo (srov. 1. Korintským 15). A Kristovo vzkříšení, jak jsme už poznamenali u Pavlových slov (Skutky 17), je Boží zárukou světu, že jednoho dne nastane soudný den. Ano, někteří lidé považují samotnou představu Kristova vzkříšení z mrtvých za směšnou, jiní zase cítí, že o tom nemají dost informací a rádi by slyšeli více, podobně jako v Pavlových dnech (Skutky 17,32). Kvůli těmto oběma stranám a kvůli závažnosti důsledků tohoto ústředního bodu křesťanského evangelia, se nyní podíváme na některé důkazy Kristova vzkříšení.

Poznámky:

- 1) The Mind of God, 232
- 2) Informace převzata z Hugh Ross: „Earth, the Place for Life“ [*Země, místo pro život*], The Creator and the Cosmos, 131-134.
- 3) Například proto, aby planeta měla světlo a teplo potřebné pro život, musí obíhat kolem nějaké hvězdy (naše Slunce je hvězda). Ale přitom nesmí být ke hvězdě moc blízko, jinak by zde bylo příliš teplo, aby to člověk přežil, ani moc daleko, aby nebylo zase příliš chladno. Stejně doba denní rotace kolem vlastní osy nemůže být příliš dlouhá, jinak by vznikal silný vítr jako na Jupiteru, ani příliš krátká, jinak by v noci bylo příliš zima a ve dne příliš horko. Astrofyzik Hugh Ross (str. 138-145) vyjmenovává 33 příkladů přesných hodnot, které musí naše Země mít, aby se zde udržel lidský život.
- 4) Str. 134.
- 5) To je velmi odlišné od vývoje, jak ho předkládá darwinovská evuce: od protozoonu za pomoci bezmyšlenkovitých, bezcílných změn k životu odsouzenému k tomu, aby jednou skončil v zapomnění.
- 6) Všimněte si, že apoštol Pavel nepoužívá pojmu „synové“ v genderově výlučném smyslu, ale v technickém, který odráží status prvorozených synů, jak to čtenáři znali v jeho době. Zachováváme zde toto užití.

Důkazy Kristova vzkříšení

Jestliže z kamenného oblouku vyjmeme vrcholový kámen (tzv. klenák), oblouk se zřítí. Existence oblouku závisí na tomto vrcholovém kameni. Stejným způsobem závisí celé křesťanství na Kristově vzkříšení. Pokud Kristus nebyl vzkříšen, tedy kdyby se jeho novozákonní popis ukázal jako nepravdivý, pak by se zhroutilo celé křesťanství. Nic podstatného by z něho nezůstalo.

Sami při čtení Nového zákona vidíme, jak klíčové bylo vzkříšení při kázání a vyučování. Ale daleko významnější je to, že sami první křesťané si byli vědomi toho, že pokud by Kristus nebyl vzkříšen, pak by nic z křesťanství nestálo za řeč. Vezměme například apoštola Pavla. Když píše obráceným lidem do Korintu, říká: „Nebyl-li však Kristus vzkříšen, je vaše víra marná, ještě jste ve svých hříších“ (1. Korintským 15,17).

Je snadné pochopit, proč tomu tak bylo. Ústředním bodem křesťanství je evangelium. Bible říká (Římanům 1,16), že ono je Boží mocí ke spasení. Jak to funguje? Je to nabídka odpuštění hříchu a také jejich skutečné odpuštění, usmíření a pokoj s Bohem, a to skrze Kristovu smrt na kříži. Ale smrt obyčejného člověka by nemohla přinést zadostučinění za hříchy celého světa. To mohl udělat pouze jediný, Boží Syn. Ježíš předpověděl nejen to, že zemře za naše hříchy, ale že také vstane

z mrtvých. Jeho vzkříšení má dokázat, že je Boží Syn. Předpokládejme, že by Ježíš ve skutečnosti z mrtvých nevstal. Jeho předpověď by se ukázala jako falešná. Už bychom nemohli věřit, že byl Boží Syn. Jeho smrt bychom pak museli považovat jen za jednu dalších krutostí, jakými trpělo mnoho lidí. V tom případě by Ježíšova smrt nemohla zajistit lidstvu odpuštění hříchů o nic víc než smrt kohokoli jiného. Křesťanství by zůstalo bez evangelia a nemělo by co hlásat.

Pavel o sobě a dalších křesťanských apoštolech a kazatelích říká:

A jestliže Kristus nebyl vzkříšen, pak je naše zvěst klamná, a klamná je i vaše víra, a my jsme odhaleni jako lživí svědkové o Bohu: dosvědčili jsme, že Bůh vzkřísil Krista, ale on jej nevzkřísil, není-li vzkříšení z mrtvých. Neboť není-li vzkříšení z mrtvých, nebyl vzkříšen ani Kristus. (1. Korintským 15,14-16)

Tady nám Pavel bez okolků říká, že kdyby nebylo pravda, že Kristus vstal z mrtvých, pak by on Pavel a další apoštolové byli usvědčeni jako úmyslní, do očí bijící lháři. V jádru jejich poselství bylo tvrzení, že Bůh fyzicky vzkřísil Ježíše z mrtvých a že se s ním po jeho vzkříšení osobně setkali, viděli ho a mluvili s ním. Jak by pak někdo mohl brát křesťanství vážně, natož mu věřit, kdyby jeho první propagátoři byli lháři?

Někteří předkládají, že kdyby Pavel žil dnes, nelpěl by na Kristově doslovném a fyzickém zmrtvýchvstání, protože by věděl, že mnoho moderních vědců a filozofů zastává teorii, že fyzické vzkříšení není možné. Tento

nápad však nevede nikam. Ve výše citovaném úseku nám Pavel říká, že mnoho filozofů a „vědců“ jeho doby zastávalo podobnou teorii, že vzkříšení (jakékoliv) je prostě nemožné. Pavel znal jejich názor. Ale byl přesvědčen, že pouhá historická skutečnost Kristova vzkříšení a následná zjevení dosvědčená mnoha spolehlivými očitými svědky včetně jeho samého převáží – a ve skutečnosti eliminuje pouhou teorii současných filozofů a vědců. Kdyby však Pavel věděl o všech těch jejich teoriích a pak by sám spolu s ostatními apoštoly schválně vymyslel story o Kristově vzkříšení, a přitom ve svém nitru věděl, že vzkříšeného Krista neviděl, a nemluvil s ním, že to byl pouze mýtus, který si sami vymysleli, pak by to všechno bylo jen náboženské plašení hodné pohrdání. Křesťanské evangelium by bylo v troskách.

V tomto světle je důležité vědět, kdo to byl, kdo jako první světu řekl, že Kristův hrob byl tři dny po jeho pohřbu prázdný.

Ne křesťané, ale farizeové!

Podívejme se, co je zaznamenáno v Matoušově evangeliu:

Nazítří, po pátku, shromáždili se velekněží a farizeové u Piláta a řekli: „Pane, vzpomněli jsme si, že ten podvodník řekl ještě za svého života: ‚Po třech dnech budu vzkříšen.‘ Dej proto rozkaz, ať je po tři dny hlídán jeho hrob, aby nepřišli jeho učedníci, neukradli ho a neřekli lidu, že byl vzkříšen z mrtvých; to by pak byl poslední podvod horší než první.“ Pilát jim odpověděl: „Zde máte stráž,

dejte hrob hlídat, jak uznáte za dobré.“ Oni odešli, zapečetili kámen a postavili k hrobu stráž... Když se ženy vzdálily, někteří ze stráže přišli do města a oznámili velekněžím, co se všechno stalo. Ti se sešli se staršími, poradili se a dali vojákům značné peníze s pokynem: „Řekněte, že jeho učedníci přišli v noci a ukradli ho, když jste spali. A doslechne-li se to vladař, my to urovnáme a postaráme se, abyste neměli těžkosti.“ Vojáci vzali peníze a udělali to tak, jak se jim řeklo. A ten výklad je rozšířen mezi židy až podnes. (Matouš 27,62-66; 28,11-15)

Když se ženy vzdálily, někteří ze stráže přišli do města a oznámili velekněžím, co se všechno stalo. Ti se sešli se staršími, poradili se a dali vojákům značné peníze s pokynem: „Řekněte, že jeho učedníci přišli v noci a ukradli ho, když jste spali. A doslechne-li se to vladař, my to urovnáme a postaráme se, abyste neměli těžkosti.“ Vojáci vzali peníze a udělali to tak, jak se jim řeklo. A ten výklad je rozšířen mezi židy až podnes. (Matouš 27,62-66; 28,11-15)

Z tohoto úseku vidíme, že to byla židovská vrchnost, kdo jako první oznámili, že hrob je prázdný. Křesťané to zatím nikomu neřekli (jen mezi sebou). Trvalo dalších padesát dní, než přišly Letnice, kdy začali veřejně prohlašovat, že Ježíš vstal z mrtvých (viz Skutky 1-2).

Proč tedy Židé předběhli křesťany a oznámili, že hrob je prázdný? *Protože to byla skutečnost!* A jak Matouš dává najevo, měli velmi silné důvody, proč to neskrývat! Co by Pilát řekl, kdyby po padesáti dnech

zjistil, že Židé byli zapleteni do zatajování skutečnosti? Měli naléhavé důvody k tomu, aby veřejnosti podali vlastní vysvětlení a získali pokud možno ihned její důvěru. Věděli, že křesťané by okamžitě tvrdili, že hrob je prázdný díky tomu, že Ježíš vstal z mrtvých. Uvědomovali si, že musí křesťany předběhnout. Doufali totiž, že první vysvětlení, které se objeví, získá větší důvěryhodnost.

To, jak Židé vysvětlili prázdný hrob, je očividně nepravdivé. Tomu se nedá uvěřit. Ale na skutečnosti prázdného hrobu se nic nemění. Jak to tedy vysvětlit?

Jak vzkříšení popsali křesťané

Někteří lidé říkají, jestli by nebylo přesvědčivější, kdyby některé záznamy o vzkříšení byly napsány nevěřícími lidmi. Aspoň by nebyli zaujatí, neměli by předsudky, jejich nezávislé svědectví by bylo působivější.

Možná. K tomu následující úvahy: Za prvé se lidé, kteří se tehdy v prvních dnech přesvědčili, že Ježíš vstal z mrtvých, stali křesťany. Bylo by opravdu těžké najít někoho, kdo byl přesvědčen o Kristově vzkříšení a nestal se křesťanem, a mohl by tedy podat „nezaujatou“ zprávu o důkazu vzkříšení. O tisících lidí, kteří se v těch prvních dnech stali křesťany, je důležité poznamenat, že ve chvíli, kdy poprvé uslyšeli tvrzení, že Ježíš vstal z mrtvých, ještě nebyli křesťany. Obrátili se právě silou důkazu jeho vzkříšení.

Takové bylo obrácení Saula z Tarsu:

Saul nepřestával vyhrožovat učedníkům Páně a chtěl je vyhladit. Šel proto k veleknězi a vy-

žádal si od něho doporučující listy pro synagogy v Damašku, aby tam mohl vyhledávat muže i ženy, kteří se hlásí k tomu směru, a přivést je v poutech do Jeruzaléma. Na cestě, když už byl blízko Damašku, zazářilo kolem něho náhle světlo z nebe. Padl na zem a uslyšel hlas: „Saule, Saule, proč mne pronásleduješ?“ Saul řekl: „Kdo jsi, Pane?“ On odpověděl: „Já jsem Ježíš, kterého ty pronásleduješ. Vstaň, jdi do města a tam se doviš, co máš dělat.“ Muži, kteří ho doprovázeli, zůstali stát a nebyli schopni slova; slyšeli sice hlas, ale nespátřili nikoho. Saul vstal ze země, otevřel oči, ale nic neviděl. Museli ho vzít za ruce a dovést do Damašku. Po tři dny neviděl, nic nejedl a nepil. (Skutky 9,1-9)

Případ Saula z Tarsu je zvláštní v mnoha směrech. Z vyprávění je však jasné: nejen že nebyl křesťan, ale aktivně a agresivně se stavěl proti křesťanství, chtěl zničit to, co považoval za podvodné povídání o Kristově vzkříšení. Pak se mu však na cestě do Damašku zjevil vzkříšený Kristus. Obrátil se díky realitě vzkříšeného Krista!

Nikdo nemůže popřít historicitu Pavlova obrácení. Právě on jako apoštol Pavel svými misijními cestami, kázáním a psaním udělal pro upevnění křesťanství v Asii a Evropě víc než kdokoli jiný. Právě jeho spisy později v době reformace proměnily Evropu. A dodnes mají jeho dopisy mimořádný vliv na miliony lidí. Pavlovo obrácení tedy nelze ignorovat. Jeho dopady jsou obrovské a přetrvávají. Co způsobilo jeho obrácení? On

sám říká, že to bylo osobní setkání s Ježíšem poté, co vstal z mrtvých. A nepřekvapí, že jeho následná kázání a spisy jsou plné reality, zázraků a slavných důsledků Kristova zmrtvýchvstání. Kdyby jeho vzkříšení nebylo realita, jakou jinou odpovídající příčinu bychom mohli připsat Pavlovu obrácení?

Ale vraťme se k otázce, proč ve prospěch Ježíšova vzkříšení neexistují žádné záznamy ze strany nekřesťanů – současníků prvních křesťanů. Tato otázka, jak jsme právě viděli, nám moc nepomůže. Lepší otázka by byla: Kde jsou důkazy ze strany tehdejších nepřátel křesťanství, že Kristus z mrtvých nevstal? Jakmile mnoho současníků uslyšelo křesťany, že Kristus vstal z mrtvých, okamžitě to vypustilo z mysli jako nesmysl. Tak je to u mnoha lidí dodnes. Ale židovská vrchnost v Jeruzalémě si to nemohla dovolit. Oni byli iniciátoři jeho justiční vraždy a v prvních týdnech po Letnicích, kdy křesťané denně v chrámě prohlašovali, že Ježíš vstal z mrtvých, kdy se obrátilo několik tisíc obyvatel Jeruzaléma včetně řady kněží, tehdy židovská vrchnost pochopitelně vynakládala obrovské úsilí na to, aby zardousila křesťanství hned u jeho zrodu (viz Skutky 2-9). Vodili křesťany na výslechy, bili je, věznili je a (neúspěšně) se snažili potlačit veškeré řeči o Ježíši.

Proč tedy v těchto prvních týdnech neudělali něco, co by křesťanství zastavilo? Proč neukázali Ježíšovo tělo a nedali veřejně najevo, že je mrtev? Měli k dispozici veškeré prostředky státní moci včetně mučení a podpory ze strany římského místodržitele, aby Ježíšovo tělo našli a ukázali, pokud ho křesťané ve skutečnosti tajně ukradli. Proč tedy neukázali mrtvé tělo?

„Protože nemohli,“ říkali křesťané. „Tělo je pryč. Ježíš opravdu vstal z mrtvých.“

To, že neexistuje negativní důkaz (tedy toho, že nevstal z mrtvých), je velmi významné. Nyní si ovšem musíme položit otázku: „Jaké měli první křesťané důkazy, že Kristus z mrtvých *vstal*?“ A na tuto otázku se nyní zaměříme.

A: Fyzický důkaz

Napřed se podíváme na důkaz ze strany jednoho z Kristových učedníků, Jana. Říká, že když poprvé uslyšel, že Ježíšovo tělo není v hrobě, šel se tam okamžitě podívat. Zjistil, že tělo bylo opravdu pryč, ale hrob nebyl úplně prázdný: stále tam byla pohřební roucha, do kterých byl Ježíš předtím zabalený. Navíc to, kde a v jakém stavu ta roucha byla, ho přesvědčilo, že jediným uspokojivým vysvětlením toho, co viděl, mohl být zázrak, a to, že Ježíš vstal.

Mnozí z nás jsme četli detektivky nebo jinak zblízka sledovali důkazy v procesu některé známé osobnosti. I když jsme obyčejní amatéři, můžeme své detektivní schopnosti aplikovat na to, co nám dává Jan. Napřed však zkusme odhadnout spolehlivost Jana jakožto svědka.

Spolehlivost Jana jako svědka

Řešíme otázku: Můžeme si být jisti, že Jan poctivě popisuje, co viděl, a neříká úmyslně nepravdy? Zeptejme se tedy: Jaké by měl motivy lhát? Sám píše, že večer v den, kdy našel hrob prázdný, byl on a ostatní učedníci

kvůli strachu ze Židů zavření v místnosti (Jan 20,19). O několik týdnů později ho úřady dvakrát uvěznilly a pak nechaly zbičovat za to, že veřejně kázal, že Ježíš vstal z mrtvých (Skutky 4,1-21; 5,17-42). Později byl jiný křesťan, Štěpán, ukamenován k smrti (Skutky 6,8-7,60). Pak jeho vlastního bratra Jakuba popravil král Herodes za to, že věřil ve vzkříšeného Krista. Všeobecné pronásledování bylo tak kruté, že mnoho křesťanů muselo pro záchranu života utéct z Jeruzaléma (Skutky 11,19; 12,1-2). Během pozdějšího pronásledování za císaře Nerona sneslo mnoho křesťanů krutou smrt. Sam Jan byl ve stáří vyhnán na ostrov Patmos (Zjevení 1,9). Máme si tedy myslet, že tolika lidem lhal o tom, co viděl v hrobě, a tak je přesvědčil, že Ježíš vstal z mrtvých, a potom byl ochoten stát a dívat se, jak jsou pronásledováni a popraveni kvůli lžím, které si vymyslel? A pak sám být uvězněn, mít strach ze smrti a vyhnanství kvůli něčemu, o čem věděl, že je lež?

O pár stránek dříve zaznamenává Jan ve svém evangeliu (18,37) Kristova slova před Pilátem: „Já jsem se proto narodil a proto jsem přišel na svět, abych vydal svědectví pravdě. Každý, kdo je z pravdy, slyší můj hlas.“ Je pravděpodobné, že krátce potom, co to Jan napsal, úmyslně lhal o tom, co viděl v hrobě, a to jenom proto, aby podpořil Ježíšovo tvrzení, že je svědek o pravdě? Pokud ano, byl by to náboženský šarlatán hodný největšího opovržení. Ale náboženští šarlatáni nepišou knihy, které mají takovou morální moc a takovou duchovní krásu jako je evangelium Jana. Můžete si myslet, že se Jan mýlil, že podlehl nějakému podvodu ohledně toho, co viděl v hrobě, ale není možné si o něm myslet, že by to byl úmyslný lhář.

Vyšetřeme nyní, (a) co říká o způsobu, jak byl Ježíš pohřben, (b) co třetí den po pohřbu viděl v hrobě a (c) co vyvodil z toho, co viděl. Pak budeme mít dost podkladů, abychom se sami rozhodli.

Jak byl Ježíš pohřben

Potom požádal Piláta Josef z Arimatie – byl to Ježíšův učedník, ale tajný, protože se bál Židů – aby směl Ježíšovo tělo sejmout z kříže. Když Pilát k tomu dal souhlas, Josef šel a tělo sňal. Přišel také Nikodém, který kdysi navštívil Ježíše v noci, a přinesl sto liber směsi myrhy a aloe. Vzali Ježíšovo tělo a zabalili je s vonnými látkami do lněných pláten, jak je to u Židů při pohřbu zvykem. V těch místech, kde byl Ježíš ukřižován, byla zahrada a v ní nový hrob, v němž dosud nikdo nebyl pochován. Tam položili Ježíše, protože byl den přípravy a hrob byl blízko. (Jan 19,38-42)

Z těchto veršů a z Jana 20,1 (a Lukáše 23,53) se dozvídáme, že Ježíš nebyl pohřben v hrobě vykopaném do země, ale v hrobce vytesané do skály. Vstup do hrobky a prostor uvnitř byl dost velký, víme (Jan 19,40.42 a 20,6-8), že dovnitř mohli vejít s mrtvým tělem nejméně dva dospělí lidé. Mrtvé tělo se nepokládalo na zem, ale do výklenku vytesaného do stěny hrobky. Směs myrhy a aloe, kterou přinesl Nikodém, mohla vážit nejméně 25 kg. To není přehnané, pohádkové číslo, ale obvyklé množství při pohřbu vážené a uznávané osobnosti ve starověkém Předním východě.¹⁾ Jak myrha (voňavá

pryskyřice), tak aloe (vyrobené z aromatického santalového dřeva) se používaly v podobě prášku. Ježíšovo tělo bylo zabaleno do pásů plátna prokládaných kořeními. Hlava (viz Jan 20,7) se zabalovala velkou látkou přes obličej pod bradou, potom přes temeno a pak přes čelo a týl, čímž se zabránilo tomu, aby padala čelist. Tělo se potom položilo na kamennou lavici, na jejímž jednom konci byl malý výstupek, který sloužil jako polštář pod hlavu.

Co v hrobě viděli Jan a Petr

První den po sobotě, když ještě byla tma, šla Marie Magdalská k hrobu a spatřila, že kámen je od hrobu odvalen. Běžela k Šimonu Petrovi a k tomu učedníkovi, kterého Ježíš miloval, a řekla jim: „Vzali Pána z hrobu, a nevíme, kam ho položili.“ Petr a ten druhý učedník vstali a šli k hrobu. Oba dva běželi, ale ten druhý učedník předběhl Petra a byl u hrobu první. Sehnul se a viděl tam ležet lněná plátna, ale dovnitř nevešel. Po něm přišel Šimon Petr a vešel do hrobu. Uviděl tam ležet lněná plátna, ale šátek, jímž ovázali Ježíšovu hlavu, neležel mezi plátny, nýbrž byl svinut na jiném místě. Potom vešel dovnitř i ten druhý učedník, který přišel k hrobu dřív; spatřil vše a uvěřil. Dosud totiž nevěděli, že podle Písma musí vstát z mrtvých. (Jan 20,1-9)

Je jasné, že Petr, Jan i Marie Magdaléna, přestože jim to Ježíš předem řekl, nepočítali s tím, že by vstal z mrt-

vých. Jinak by byli čekali u hrobu, aby to viděli. A když Marie zjistila, že hrob je prázdný, neříkala by Janovi: „Vzali (neznámo kdo) Pána z hrobu a nevíme, kam ho položili.“ A dokonce i když Petr a Jan uslyšeli, co Marie říká, pořád ještě jim nedošlo, jaké bude mít dopady, že Pán vstal z mrtvých a Marii to nevysvětlili. Prostě utíkali zjistit, co se stalo. Vykrádání hrobů bylo v té době běžné (římský císař Klaudius, 41-54 po Kristu, vydal dekret, jehož opis vytesaný do skály byl nalezen v Palestině, to zakazoval pod trestem smrti). Bylo tedy možné, jak Petr a Jan předpokládali, že vykrádači hrobů odvalili velký kámen zakrývající vstup do hrobky poté, co bylo tělo uloženo dovnitř, a ukradli tělo v naději, že najdou drahokamy a další drobné cennosti, nemluvě o velkém množství velmi drahých balzámů zabalených do velkého – a cenného – plátna).

Když Jan přiběhl ke hrobu, říká, že nevešel dovnitř, ale díval se zvenku. Přitom jeho zrak upoutalo, že i když tělo bylo pryč, ležela tam pohřební roucha. Dále ho zvláštním způsobem zarazilo (zmiňuje to dvakrát, v 5. a potom znovu v 6. verši), že tam pohřební roucha nejen byla, ale ležela tam. To znamená, že nebyla na hromadě, nebyla rozházená po celé hrobce (jak by to asi zloději udělali, kdyby je rychle strhávali z těla), ale ležela stále na výstupku, jako když v nich bylo tělo, jen byla trochu plošší, protože tělo z nich zmizelo.

Potom Jana dohonil Petr a svým typicky impulzivním způsobem (všimněte si, jaký má vyprávění spád, jak je pravdivě živé) se nahnul do hrobu a Jan s ním. Oba uviděli, co Jan zvenku neviděl – šátek, který býval na Ježíšově hlavě.

Nemohli si nevšimnout, že neležel u ostatního roucha, ale byl svinutý zvláště, jako byl na Ježíšově hlavě. Ležel samostatně, pravděpodobně na nízkém výstupku, který slouží jako polštář pod hlavou.

Co Jan vyvodil z toho, co viděl

Příběh říká, že Jan uviděl a uvěřil. Čemu že uvěřil? Nejen tomu, co jim řekla Marie, že tělo zmizelo. To by Jan na potvrzení Mariiných slov nepsal, že pohřební roucha zůstala tam, kde byla, a v jakém stavu. Jan by viděl, že tělo zmizelo, kdyby tam nebyla pohřební roucha. Ani mu to nepřipomnělo, jak sám píše, starozákonní texty, které ukazovaly, že Mesiáš má vstát z mrtvých, což by ho vedlo k tomu, aby došel k závěru, že se určitě naplnilo Písmo. V tuto chvíli říká, že on ani Petr si neuvědomili, že Starý zákon prorokoval o Mesiášově zmrtvýchvstání. A co víc, zatím nepotkal vzkříšeného Pána, setkal se s ním až večer.

Z toho, že tam pohřební roucha zůstala a z toho, jak byla poskládaná, vyvodil, že Ježíš prošel těmi plátny, aniž by je rozbalil, ona zůstala nepohnutá, možná se trochu prohnula dolů. Jinými slovy stal se zázrak. Kristovo tělo nějak zmizelo a zůstal po něm hrob a pohřební roucha. Bylo to vzkříšení, ať to znamená cokoli.

Odůvodněnost Janovy víry

Z toho, co Jan viděl, můžeme hned vyvodit, že tělo neukradli vykrádači hrobů. Ti by to neudělali tak, že by vzali tělo a nechali na místě pohřební roucha a balzámy, které byly cennější než mrtvé tělo. A když rozmotávali roucha

a šátek, aby se dostali k tělu, pak by se nezdržovali tím, že by roucha zase ukládali, jak byla předtím, než vzali tělo, zvláště proto, že venku byla na stráži vojenská hlídka, která měla na starost střežit hrob (viz Matouš 27,62-66).

Zkusme předpokládat něco nemožného. Někomu, kdo stál na Ježíšově straně, se podařilo pod nosem vojáku strhnout z hrobu pečeť a odvalit kámen s cílem odnést Ježíšovo tělo z důvodů náboženských nebo sentimentálních. Je pochopitelné, že by tělo vysvlékli z pohřebních rouch, aby nebyli tak nápadní, když ponесou ulicemi mrtvé tělo. Také si umíme představit, že mohli roucha dát zpět, aby si vojáci při případné kontrole mysleli, že tělo je stále na místě. Ale nemohli by nechat odvalený kámen a hrob otevřený. Od Matouše víme, že když se podívali do hrobu, nemysleli si, že tam tělo stále ještě je (Matouš 28,11-15). Ale tato nepravděpodobná spekulace stojí na tom, že pokud by nějaký Ježíšův příznivec tělo odnesl a kvůli bezpečnosti ho pochoval jinde, určitě by ostatním učedníkům řekl, kde je tělo pochované.

Předpokládejme tedy dále, že někdo odnesl tělo a úmyslně naaranžoval pohřební roucha tak, aby to vypadalo, že se stal zázrak. Kdo by ten někdo mohl být? Určitě by to neudělal někdo z vrchnosti v Jeruzalémě. A z důvodů, které jsme už probrali, by Jan ani nikdo z prvních křesťanů nespáchali takový podvod – kvůli vojenské stráži by ani nemohli.

Závěr

To, co Jan a Petr viděli, když tehdy v neděli brzy ráno vstoupili do hrobky, tvoří silnou součást fyzického dů-

kazu Kristova vzkříšení. A mohli bychom toho ukázat víc. Večer se téhož dne ukázal Kristus učedníkům v horní místnosti, ukázal jim své ruce a bok (Jan 20,30), vyzval je, aby si zkusili, že není duch bez těla, ale tělo z masa a kostí. Vyžádal si jídlo, v jejich přítomnosti pojedl (Lukáš 24,36-43) a podobným způsobem se jim ukazoval ještě dalších čtyřicet dní. Tento souhrn fyzických důkazů potvrzuje to, co Jan původně vyvodil z pohřebních rouch. Kristovo vzkříšení nezůstalo jen teorií, která vyplývala z neživých fyzických důkazů, ale stalo se osobním zážitkem s živým Pánem.

Nyní však musíme prověřit jiný druh důkazu vzkříšení.

B: Psychologický důkaz

Uvádíme zde zarážející skutečnost, že v celém Novém zákoně (na rozdíl od pozdějších dekadentních staletí) není ani nejmenší náznak, že by první křesťané uctívali Kristův hrob nebo z něho dělali nějaké svaté místo. To je zvláštní, protože Židé té doby měli zvyk hroby svých slavných zemřelých proroků uctívat (viz Lukáš 11,47-48). Křesťané však žádné náhrobky kolem Ježíšova hrobu nepostavili ani z něho nedělali nějaké zvláštní poutní nebo modlitební místo. Nikde v Novém zákoně není žádný náznak, že by návštěva Ježíšova hrobu měla nějaký duchovní užitek nebo dopad. Čteme, že když se čas od času apoštol Pavel na svých misijních cestách vracel do Jeruzaléma, svolal křesťanské vedoucí, že navštívil židovský chrám, že slavil Letnice, ale nikde není zmínka, že by šel ke Kristovu hrobu.

A to vše je ještě zajímavější: těsně po Kristově pohřbu se ženy chovaly způsobem, který by – pokud by je něco nezastavilo – přirozeně vedl k tomu, že se hrob změní v modlitebni místo nebo místo zasvěcené Kristu. Něco je však zastavilo. Co to bylo? Jaká moc nebo vliv byl natolik silný, že překonal přirozený psychologický instinkt, který nutí lidi a zvláště ženy, aby lpěly na ostatcích milovaných zemřelých? A co zastavilo jakoukoli pověřčivou tendenci si představovat, že by Kristův hrob měl magickou moc?

Rekonstrukce událostí

Všechna čtyři evangelia jsou zajedno v tom, že prvními lidmi, kteří třetí den po jeho pohřbu navštívili hrob, bylo několik žen z Galileje. Z vděčnosti za to, co pro ně Kristus udělal, absolvovali za ním dlouhou, pomalou cestu do Jeruzaléma, pomáhaly mu a podporovaly ho z toho, co měly. Mohly si to dovolit, protože byly poměrně zámožné. Jedna z nich, Johanna, byla manželkou Chuzy, který byl správcem domácnosti krále Heroda (Lukáš 8,3). Když byl Ježíš přibit na kříž, z určité vzdálenosti ho spolu s dalšími Kristovými známými pozorovaly (Lukáš 23,49). Když ho potom bohatí muži Josef a Nikodém pohřbivali, ani tyto zámožné ženy z Galileje se nebály a přidaly se k malému pohřebnímu doprovodu. Viděly, do jakého hrobu byl pochován, přesně si zapamatovaly jeho polohu a také to, kde bylo tělo do hrobu umístěno. Dívaly se, jak ho Nikodém balil pásů plátna s 25 kg masti. Ale jim nestačilo toto velké množství drahé-

ho balzámu. Chtěly vyjádřit vlastní lásku a oddanost Kristu. Vrátily se tedy na různá místa v Jeruzalémě, kde zůstaly během Velikonoc (Johanna je možná strávila s manželem v Herodově paláci v Jeruzalémě). Připravily další kořeněné masti (Lukáš 23,55-56). Měly v úmyslu se hned po sobotním odpočinku vrátit ke hrobu a s úctou a láskou Ježíšovo tělo pomazat ještě více.

Ale tady narážíme na potíž, která mnoho lidí, kteří si přečetli evangelia povrchně, přivedla k závěru, že popisy Kristova vzkříšení si navzájem protřečejí. Není to pravda. Potíž vyvstává jednoduše proto, že ani jeden z evangelistů nezaznamenal všechno, co se stalo. Každý pisatel čerpá ze svých zdrojů to, co ho konkrétně zajímalo, a zařazuje to do toku svého vlastního vyprávění. Tím přirozeně vynechává nebo odsouvá jiné události. Jestliže však sesbíráme všechno, co evangelia říkají o ženách z Galileje, dokážeme sestavit soudržný záznam toho, co dělaly a kde v daný den chodily. Příběh vypadá takto:

V neděli ráno za úsvitu přišly ke hrobu a polekaly se, když zjistily, že kámen je od hrobu už odvalený (Lukáš 24,1-2). Některé z nich vešly dovnitř – sotva se tam všechny dostaly – a okamžitě rozhlásily ostatním šokující objev, že tělo zmizelo. Načež Marie Magdaléna nečekala, co bude dál. Mezitím se v hrobě ukázali dva andělé a řekli jim, že Kristus vstal z mrtvých (Lukáš 24,4-8). Marie hned běžela do domu, kde byli právě Jan a Petr. Bez dechu jim vyprávěla, co považovala za samozřejmé vysvětlení, že někdo odnesl tělo z hrobu a že ona ani další ženy nevědí, kde je. Hned

nato Petr a Jan běželi k hrobu. Z toho, že pohřební roucha byla v hrobě a v jaké poloze byla, Jan vyvodil, že se stal zázrak: Kristus musel vstát z mrtvých. S tím se spolu s Petrem vrátili (přímo, nebo nepřímo) do domu, kde byli ubytováni, a čekali, co se bude dít dál (Jan 20,1-10).

Marie se však vrátila k hrobu. Ostatní ženy už odešly. Ze zjevení andělů, z toho, že jim andělé poručili, aby to řekli apoštolům, byly tak vyděšené, že o tom zpočátku s nikým nemluvily (Marek 16,8). Nato strach vystřídala radost a vyrazily k apoštolům. Vtom se s nimi potkal vzkříšený Pán a potvrdil zprávu, kterou měly vyřídít (Matouš 28,9-10). Šly tedy dále – ale na rozdíl od Marie, která běžela do domu Jana a Petra – do malé horní místnosti v Jeruzalémě, kterou si pronajalo jedenáct apoštolů a kde se setkávali. Tam ženy řekly úžasnou zprávu apoštolům, mezi kterými už byli zase Jan i Petr.

Na chvíli je tam nechejme a vraťme se k Marii, která stála u hrobu.

Ale Marie stála venku před hrobem a plakala. Přitom se naklonila do hrobu a spatřila dva anděly v bílém rouchu, sedící na místě, kde před tím leželo Ježíšovo tělo, jednoho u hlavy a druhého u nohou. Otázali se Marie: „Proč pláčeš?“ Odpověděla jim: „Odnegli mého Pána a nevím, kam ho položili.“ Po těch slovech se obrátila a spatřila za sebou Ježíše; ale nepoznala, že je to on. Ježíš jí řekl: „Proč pláčeš? Koho hledáš?“ V domnění, že je to zahradník, mu odpověděla: „Jestliže tys jej, pane, odnesl, řekni mi, kam jsi ho položil, a já pro něj

půjdu.“ Ježíš jí řekl: „Marie!“ Obrátila se a zvolala hebrejsky: „Rabbuni“, to znamená ‚Mistře‘. Ježíš jí řekl: „Nedotýkej se mne, dosud jsem nevystoupil k Otci. Ale jdi k mým bratřím a pověz jim, že vystupují k Otci svému i Otci vašemu a k Bohu svému i Bohu vašemu.“ Marie Magdalská šla k učedníkům a oznámila jim: „Viděla jsem Pána a toto mi řekl.“ (Jan 20,11-18)

Vezměte v úvahu toto:

1. Marie původně přišla toho rána k hrobu spolu s dalšími ženami z Galileje, aby vzdala poctu Kristovu tělu. I když byl Kristus mrtev, nemohla to nechat tak. Chtěla svou lásku k Pánu vyjádřit tím, že pomaže jeho tělo drahou mastí, ať jeho mrtvé tělo nasaje vůni koření.

2. Rozrušená tím, že tělo zmizelo, si myslela, že by ho měla najít. I když se jednalo o mrtvé tělo, mluví o něm jako o člověku. Pro ni z něho zbylo jenom tělo. „Řekni mi,“ říká domnělému zahradníkovi, „kam jsi ho položil, a já pro něj půjdu.“ Bylo pro ni nesnesitelné, aby nevěděla, kde je jeho tělo, a ona z něho neměla nic na památku, dokonce ani hrob, kde by mu mohla projevovat úctu.

3. Předpokládejme, že „zahradník“ by jí ukázal, kde je tělo, a ona by si ho vzala. Co by s ním asi dělala? Bez ohledu na cenu by pro ně, nebo spíš pro Něho, spolu s dalšími ženami koupila ten nejlepší dostupný hrob. S láskou by ho pochovaly a jeho hrob by se pro ně stal nejsvatějším místem na světě. Udělali by z něho svatyni, zbožňovaly ji a chodily by sem co nejčastěji.

4. Ale s Marií se tehdy v zahradě stalo něco, co odválo všechny takové nápady z jejího srdce i hlavy, a to navždy. Muselo to být něco mocného, co rázně a kompletně zaplašilo všechny dosavadní psychologické instinkty a reakce. Co se stalo?

5. Toho dne se v zahradě setkala s živým Pánem Ježíšem, který vstal z mrtvých. Odešla od hrobu! Přece nebudete chodit na hrob někoho, kdo je živý a s kým jste se právě setkala! Nikdo se nechodí modlit na hrob někoho, s kým může vést přímý živý rozhovor!

6. A to není všechno! Dřívější Mariina zkušenost s Ježíšem byla úžasná, ale smrt jako by ji zničila, nezbylo jí nic než mrtvé tělo: příjemné vzpomínky, ale bolavé srdce. Teď udělal Ježíš něco skvělého. Tu dřívější zkušenost nahradil naprosto novým, vřelým, živým vztahem mezi Marií a Bohem Otcem, mezi Marií a jím samým, vztah utkaný životem, který nezničí ani smrt samotné Marie. „Jdi a pověz mým bratřím,“ řekl jí. „Vystupuji k Otci svému i Otci vašemu a k Bohu svému i Bohu vašemu.“ Od té chvíle Marie věděla, že byt' je stále na zemi, je připoutána k Bohu a Kristu v nebi nezničitelnou mocí věčného života, který už má, do kterého vstupuje a ze kterého se raduje. A totéž platí o všech ostatních učednících. A platí to o všech, kdo vyznávají Ježíše jako Pána a věří, že ho Bůh vzkřísil z mrtvých.

Se svým nově nalezeným životem a s extatickou radostí šla teď Marie říct zprávu o vzkříšeném Pánu ostatním učedníkům. Tentokrát nešla do domu, kde byli Jan a Petr, ale do horní místnosti. Tam jedenácti a všem ostatním oznámila, že viděla Pána (Lukáš 24,10; Jan 20,18). To bylo samozřejmě víc, než co dosud zažili Petr, Jan

a kdokoli z jedenácti učedníků. Zmatený Petr odešel prozkoumat hrob znovu (Lukáš 24,12). Krátce na to se Pán ukázal Petrovi (1. Korintským 15,5 – zde Petr jako Kéfas) a potom se znovu ukázal všem apoštolům v horní místnosti. Bylo třeba vyřešit bolestnou záležitost s Petrovým zapřením Pána, nejlépe v soukromí (viz Římanům 10,9).

A potom první křesťané už neprojevovali žádný zájem o hrob, kde kdysi leželo Kristovo tělo. Neměli důvod tam chodit – věděli, že Kristus vstal z mrtvých.

C: Důkazy Starého zákona

Pisatelé Nového zákona nám poctivě říkají, že když učedníci viděli při různých příležitostech Pána, tak někteří z nich pochybovali (Matouš 28,17). Důvodem, proč váhali uvěřit, bylo někdy to, že jim to připadalo příliš úžasné, příliš radostné, příliš dobré, než aby to byla pravda. Nechtěli věřit nekriticky s tím, že to neobstojí při stroze rozumovém prozkoumání (Lukáš 24,41). Dále se jim zázračný rozměr vzkříšení, jak o něm napřed slyšeli od žen, které tvrdily, že se setkaly se vzkříšeným Pánem, zdál spíš jako výsledek přehnané představivosti, než že to byla holá objektivní skutečnost. Ale tuto nechut' uvěřit nakonec smetl jasný, konkrétní, hmatatelný důkaz, když je Pán vyzval, aby si na něho sáhli, když fyzicky seděl s nimi a jedl obyčejné jídlo (Lukáš 24,41-42).

Existovala ještě jiná podoba nedůvěry, jejíž příčina byla hlubší a bylo třeba ji překonat poněkud jiným způsobem, jak dále uvidíme.

A hle, téhož dne šli dva z nich do vesnice jménem Emaus, vzdálené šedesát stadií od Jeruzaléma,

a rozmlouvali spolu o tom všem, co se přihodilo. A stalo se, jak tak spolu rozmlouvali a probírali to, že se k nim přiblížil sám Ježíš a šel s nimi. Ale jejich oči byly drženy, takže ho nepoznali. Řekl jim: „O jakých věcech to spolu cestou rozmlouváte?“ I zůstali stát zasmušilí. Jeden z nich, jménem Kleofáš, mu odpověděl: „Ty jsi snad jediný, kdo pobývá v Jeruzalémě a nedověděl se, co se v něm v těchto dnech stalo!“ I řekl jim: „Co to je?“ Oni mu řekli: „To s Ježíšem Nazaretským, který byl muž prorok, mocný v činu i slově před Bohem i přede vším lidem; jak ho velekněží a naši vládci vydali k odsouzení na smrt a ukřižovali ho. My jsme však doufali, že on je ten, který má vykoupit Izrael. Ale přes to všechno je to už třetí den od toho, kdy se to stalo. Některé z našich žen nás však ohromily. Byly zrána u hrobky, a když nenalezly jeho tělo, přišly a říkaly, že měly dokonce vidění andělů, kteří řekli, že je živ. A někteří z těch, kteří byli s námi, odešli k hrobce a našli vše tak, jak řekly i ženy, jeho však nespatriili.“ A on jim řekl: „Ó, nerozumní a zpozdilého srdce, abyste věřili tomu všemu, co mluvili proroci! Což to neměl Kristus vytrpět a vejít do své slávy?“ A začal od Mojžíše a od všech proroků a vysvětlil jim ve všech Písmech to, co o něm bylo napsáno. (Lukáš 24,13-27)

Proč byli poutníci v deziluzi

Dva poutníci propadli deziluzi a šli do Emaus. Důvod? Při Pánově poslední návštěvě v Jeruzalémě se přidali k velkým davům lidí, kteří si opravdu mysleli, že Ježíš

je Mesiáš, jehož příchod sliboval Bůh prostřednictvím starozákonních proroků. Na základě svých (pravděpodobně zběžných a povrchních) znalostí Starého zákona očekávali, že až přijde Mesiáš, ukáže se jako mocný vojenský a politický vůdce, který zavede vojsku a povede izraelský národ k úspěšnému povstání proti imperialistickým silám římské okupace. „Doufali jsme,“ vysvětlují neznámému, který se k nim cestou přidal, „že to bude ten, kdo osvobodí Izrael.“

Ale víme, že Ježíš nic takového neudělal. Místo aby osvobodil Izrael, byl sám zatčen, vyslýchán, odsouzen a ukřižován spojenými silami židovských náboženských vůdců a římského vojenského guvernéra. A během výslechu se Ježíši veřejně posmívali, že prý je králem. Celé hnutí se jednou ranou zhroutilo jako nějaké patetické, neúspěšné, špatně zorganizované rolnické povstání. K čemu byl dobrý politický osvoboditel, který nedokázal ani sám uniknout ukřižování? Tito dva poutníci šli tedy domů hluboce zklamani.

Proč nedokázali napoprvé přijmout skutečnost, že Ježíš vstal z mrtvých? Bylo to vinou jejich myšlení, že Ježíš nesplnil starozákonní sliby, že přijde jako král-vysvoboditel. Místo toho přišla porážka, ukřižování, selhání. Takže to nebyl ten zaslíbený Mesiáš. Potom se tedy ty fámy, že vstal z mrtvých, zdály nejen samy o sobě neuvěřitelné, ale přestaly být zajímavé. Jestliže nebyl Mesiáš, co na tom, že vstal z mrtvých?

Co se tedy muselo stát, aby mohli uvěřit ve vzkříšení? Všimněte si, že na začátku jejich rozhovoru se je vzkříšený Pán nepokoušel přesvědčit, že je Ježíš. Napřed je jemně pokáral, že četli Starý zákon nedbale

a jen si z něho něco vybírali. Četli úseky, které se jim líbily, které slibovaly příchod krále-osvoboditele. Přehlédli však, nepochopili nebo obyčejně zapomněli na úseky, které předpovídají, že Mesiáš musí napřed trpět a zemřít a teprve potom vstane z mrtvých a vejde do slávy. Tak je ten neznámý poutník provedl celým Starým zákonem a ukazoval úseky, které to buď konstatovaly, nebo to z nich jasně vyplývalo. Je zřejmé, o co při jeho vyučování šlo: Jestliže Starý zákon prorokoval, že Mesiáš musí napřed trpět a zemřít, potom Ježíšova utrpení a smrt vůbec nedokazují, že není Mesiáš, ale naopak to jasně dotvrzují. Jestliže navíc Starý zákon prorokoval, že po své smrti bude Mesiáš zase žít, vysvobodí svůj lid a bude se s nimi dělit o kořist z velkého vítězství, znamená to, že musí vstát z mrtvých.²⁾ Takže to, co tito dva poutníci slyšeli od žen, že Ježíš vstal a že ho viděly, může být nakonec pravda. Tak byla odstraněna překážka, která jim bránila věřit.

Jaký má tato událost význam pro nás

Jedním z nejdůležitějších důkazů Kristova vzkříšení je i pro nás dnes to, že Starý zákon předpověděl, že Mesiáš nejen vstane z mrtvých, ale jeho zmrtvýchvstání bude zároveň nedílná součást Božího plánu pro vykoupení lidstva. Všimněte si opakovaného důrazu této skutečnosti ve velkém Pavlově prohlášení:

Odevzdal jsem vám především, co jsem sám přijal, že Kristus zemřel za naše hříchy podle Písem a byl pohřben; byl vzkříšen třetího dne podle Písem. (1. Korintským 15,3-4)

Bylo by těžké uvěřit neslýchané zprávě, že nějaký obyčejný člověk byl nečekaně a bez nějakého zjevného důvodu vzkříšen z mrtvých. Mohli bychom se zeptat: „Proč právě on?“ a „O co při tom šlo?“ nebo „Jak máme věřit, že nastala taková mimořádná výjimka z přírodních zákonů bez nějakého zjevného důvodu?“ Jistě, ateisté věří, že vesmír jako celek vznikl bez nějakého zjevného důvodu. Jeho existence nelze vysvětlit, je to prostě daná, nevysvětlitelná skutečnost. Avšak pro ty, kdo věří v inteligentního Tvůrce, by bylo těžké uvěřit, že se Stvořitel schválně postavil nad normální přírodní zákony proto, aby bez zřejmého důvodu vzkřísil z mrtvých nějakého tajemného jednotlivce.

Ježíš však nebyl obyčejný člověk! Byl to vtělený Bůh. Jeho vzkříšení nebylo izolovanou událostí. Byla to součást gigantického stvořitelského plánu na vykoupení lidstva s cílem obnovy vesmíru. Příběh o vzkříšení nevymysleli Kristovi učedníci. Bůh jeho vzkříšení oznámil prostřednictvím svých proroků a nechal zapsat ve Starém zákoně staletí předtím, než se Ježíš do našeho světa narodil. Dodnes máme otevřenou možnost Starý zákon vážně studovat a sami se přesvědčit, zda Kristovo narození, život, smrt a vzkříšení odpovídají starozákonním Bohem daným proroctvím.

Když Ježíš udělal těm dvěma učedníkům rychlý přehled Starého zákona, zmizela hlavní potíž v tom, aby uvěřili. Ale stále nepoznali, že ten neznámý je ve skutečnosti zmrtevýchvstalý Ježíš. Jak ho nakonec poznali?

Musíme se na to podívat podrobně, protože to vyvolává velkou obecnou otázku.

Jak poznali, že je to skutečně on?

Co učedníky přesvědčilo, že ten člověk, který šel s nimi, byl skutečně Ježíš a ne nějaké zjevení?

Když už byli blízko vesnice, do které šli, on jako by chtěl jít dál. Oni ho však začali přemlouvat: „Zůstaň s námi, vždyť už je k večeru a den se schyluje.“ Vešel tedy a zůstal s nimi. Když byl s nimi u stolu, vzal chléb, vzdal díky, lámal a rozdával jim. Tu se jim otevřely oči a poznali ho; ale on zmizel jejich zrakům. Řekli si spolu: „Což nám srdce nehořelo, když s námi na cestě mluvil a otvíral nám Písma?“ A v tu hodinu vstali a vrátili se do Jeruzaléma; našli jedenáct učedníků a jejich druhy pohromadě. Ti jim řekli: „Pán byl opravdu vzkříšen a zjevil se Šimonovi.“ Oni pak vypravovali, co se jim stalo na cestě a jak se jim dal poznat, když lámal chléb. (Lukáš 24,28-35)

Naši dva poutníci pozvali neznámého, aby šel na noc s nimi, a posadili se s ním k večeři. Ale pořád ještě nepoznali, kdo to je. Pak vzal chleba, který byl na stole, vzdal díky, lámal a začal jim ho podávat. V tom okamžiku se jim otevřely oči a poznali ho. On jim zmizel z očí. Když se později vrátili do Jeruzaléma a vyprávěli svou zkušenost, popsali, že Ježíše poznali, když s nimi lámal chleba.

Co bylo na tom tak zvláštního, když lámal chleba? Především to, že ho vzal, vzdal díky, lámal a podával jim ho v jejich domě – tím se postavil do role hostitele. To muselo upoutat jejich pozornost. Za druhé ve chvíli, kdy lámal chleba, mohli na jeho rukou zahlédnout jizvy

po hřebech. A ještě něco! Když viděli, jakým způsobem láme rukama chléb, vzpomněli si, co mohli znát jen Ježíšovi nejbližší učedníci. Než odešli do Emaus, mohli od jedenácti apoštolů slyšet, jak během velikonoční večeře, kdy byl zrazen, vzal chleba, lámal ho a vyslovil něco, co muselo tehdy znít velmi tajemně, ale byla to slova, která jim nikdo nikdy ještě neřekl: „To je mé tělo, které se dává za vás.“ A pak nastala (pro ně) zničující zkušenost s ukřižováním. Teď však poslouchali, jak tento neznámý člověk vykládá starozákonní texty. Tyto texty nejen prorokovaly, že Mesiáš musel umřít a zase vstát z mrtvých, ale také vysvětlovaly proč: Musel zemřít za hříchy svého lidu, vlastně i za ně samé. Když ho teď uviděli s rukama probodenýma hřeby, jak láme chléb a osobně jim ho podává, vyvolalo to v nich hlubokou ozvěnu, jakou by nikdo jiný nevymyslel. Bylo to něco naprosto typického pro Ježíše a okamžitě ho poznali. To musel být Ježíš!

Jak víme, že to byl skutečně on?

A co ty miliony lidí, jako jsme my dnes, kteří Ježíše nikdy neviděli a nikdy ho na vlastní oči neuvidí?

Tomáš, jinak Didymos, jeden z dvanácti učedníků, nebyl s nimi, když Ježíš přišel. Ostatní mu řekli: „Viděli jsme Pána.“ Odpověděl jim: „Dokud nevidím na jeho ruku stopy po hřebech a dokud nevložím do nich svůj prst a svou ruku do rány v jeho boku, neuvěřím.“ Osmého dne potom byli učedníci opět uvnitř a Tomáš s nimi. Ač byly dveře zavřeny, Ježíš přišel, postavil se a řekl: „Po-

koj vám.“ Potom řekl Tomášovi: „Polož svůj prst sem, pohleď na mé ruce a vlož svou ruku do rány v mém boku. Nepochybuj a věř!“ Tomáš mu odpověděl: „Můj Pán a můj Bůh.“ Ježíš mu řekl: „Že jsi mě viděl, věříš. Blahoslavení, kteří neviděli, a uvěřili.“ (Jan 20,24-29)

Všimněte si, že Ježíš Tomášovi nevyčítá pochybnosti. Respektoval jeho čestnost. Nevyčítá mu, že požadoval důkazy, než uvěří. Ježíš mu dal právě ty důkazy, které chtěl.

To ukazuje něco zajímavého a důležitého. Ježíš zřejmě věděl, co Tomáš říkal, a slyšel jeho požadavky, i když si Tomáš jeho přítomnost neuvědomoval. Když totiž vešel do místnosti, nečekal, až Tomáš něco řekne, ale hned mu dal důkaz, který chtěl.

Když Ježíš vstal z mrtvých, slyší i v tuto chvíli, co říkáme, a ví, co si myslíme. Určitě se můžeme svobodně vyjádřit, a pokud to myslíme doopravdy, také můžeme říct: „Jestliže je Ježíš opravdu živý, ať mi dá důkaz, abych mohl uvěřit, a potom v něho uvěřím.“

Napřed se ale hlouběji zamysleme, co ještě říká Ježíš Tomášovi: „Protože jsi mě viděl, věříš. Blahoslavení, kteří neviděli, a uvěřili.“ To, že někteří Ježíše viděli vlastníma fyzickýma očima, není jediný druh důkazu, že Ježíš žije. Jinak by ho totiž fyzicky slepí lidé nemohli vidět. Ve skutečnosti to není ani nejlepší typ důkazu. Důkaz, který vnímáme svým svědomím, srdcem a duchem, je daleko nejlepší. K našemu srdci nikdo nemluví tak jako Ježíš. Říká, že nás osobně miluje a že zemřel za naše hříchy podle Písem, že také vstal podle Písem.

A pokud mu otevřeme svá srdce, on vejde a naplní je svou přítomností a láskou. Jestliže mu svědomím, srdcem a duchem nasloucháme, jak nám vysvětluje Bibli podobně jako těm dvěma poutníkům, a jestliže uvidíme jeho ruce přibité na kříž, jak sám sebe vydává na smrt za nás osobně, pak zjistíme, že „vira je tedy ze slyšení zvěsti a zvěst skrze slovo Kristovo“ (Římanům 10,7 ČSP). A také uvidíme, jak v nás naše srdce hoří, když vypravuje o své životní cestě a otvírá nám Písma.

Poznámky

- 1) Jistý Onkelos použil o něco později v prvním století n. l. 35 kg vonných látek k pohřbu rabina Gamaliela. („Onkelos and Aquila“ v *Encyclopaedia Judaica*, 2007) a při pohřbu Heroda Velikého na přelomu letopočtů bylo podle Josepha použito ještě mnohem většího množství (*Židovské starožitnosti*, 17.8.3).
- 2) Izajáš 53,8-12 naznačuje, že Mesiáš bude napřed trpět a umře, a potom vstane z mrtvých. Podobně viz Žalm 16, srovnej se Skutky 2,25-32.

Hledání duchovního uspokojení

Všichni prahneme po uspokojení. Jsme tak stvořeni. Fyzická chuť, estetický vkus, morální úsudek, láska – to vše touží po uspokojení.

Často ho dosáhneme, ale často také ne. A když se nám to nepodaří, cítíme se zklamání, podvedení, sražení. Nedokážeme se smířit s představou, že život jako by neměl smysl. Rozum nějakými teoriemi neuchlácholíme. Ani naše zklamání představy a sny neuchlácholíme. Věda všude odhaluje důkazy racionálního designu a záměru. Dovedeme si představit, jak by život mohl být krásný, kdyby se lidé chovali rozumně a život šel podle záměru, se kterým byl stvořen.

Proč to tak nefunguje?

Touha po uspokojení

Proč se lidé často chovají tak nerozumně? Proč naše sny, očekávání a dobře myšlené plány tak často zmaří nemoc, válka, anonymní finanční procesy nebo někým vnucená ideologie? A když na to přijde, proč já sám ničím svou šanci na štěstí tím, že si iracionálně dopřávám něco, o čem vím, že ublíží mně a zraní ty, na jejichž

lásce závisí mé štěstí? Zklamání nás žene, abychom hledali odpověď. Nemůžeme jen rezignovat, zůstat stále neuspokojení a prožívat stále další zklamání. Jestliže nenacházíme uspokojení, pak hledáme přinejmenším nějaké uspokojivé vysvětlení proč. Proč se život, zdánlivě tak slibný, tak často zvrtné? Chceme vědět, jestli existuje nějaký způsob, jak to špatné napravit, jestli existuje vůbec nějaká cesta k uspokojení.

Dříve nebo později se obrátíme k náboženství. Jistě, víme, nebo aspoň předpokládáme, že víme, co nám řekne.

Řekne vám, že našim základním problémem je hřích.

To je naprostá pravda. Ale to nám samo o sobě pravděpodobně příliš nepomůže. Jako byste člověku s rakovinou řekli, že jeho základním problémem je nemoc.

Všichni víme, že jsme hříšníci. Je otázka, jak to změnit, jak vymazat problém, jak zastavit morální hnilobu, která hrozí tím, že sežere naše štěstí a zklame naše naděje, že bychom kdy dosáhli uspokojení?

A zase víme, nebo si přinejmenším myslíme, že víme, co nám náboženství asi předepíše: ještě pilněji se snaž být lepší, laskavější, méně sobecký, čistší, modli se, zapírej se, ukáźňuj se. To všechno je silný lék. Hm, ale jestli má život stát za to, pak se vyplatí, abychom to brali vážně.

Tak se pokoušíme brát náboženství vážně a dodržovat, možná až příliš upjatě, své náboženské povinnosti.

Je s podivem, že ani to nás neuspokojuje. Zřejmě proto, že jsme prostě dělali to, co jsme si mysleli, že bychom podle svého náboženství měli dělat, ale nezastavili jsme se dostatečně, abychom si poslechli, co

přesně nám říká Ježíš osobně. Určitě nám může dát uspokojení, do hloubky pronikající, trvalé uspokojení, studnu živé vody v nás samých, jak to kdysi popisoval v Janovi 4,13-14, takové uspokojení, které jednou přijmeme a pak ho už nikdy nebudeme postrádat. Ale abychom získali toto uspokojení, musíme napřed přijmout diagnózu našeho problému a pak jeho léčbu. Obojí je radikálnější, než jsme si možná představovali.

Uspokojení z toho, když jsme s Bohem zadobře

Zásadní nespokojenost, ze které plyne veškerá další potenciální nespokojenost lidského srdce, pramení z toho, že naše hříchy urážejí všemohoucího Boha, který nás stvořil. Ty jsou v přímém rozporu s jeho zákony a provokují jeho hněv (Římanům 1,18; 2,1-3; 3,19). Proto postrádáme pokoj s Bohem, bez něhož se žádné Boží stvoření nemůže cítit v pohodě nebo být plně uspokojené.

Z toho vyplývá, že prvním krokem k uspokojení je smířit se s Bohem. Je třeba naplnit nároky svatého Božího zákona. Bůh musí být naprosto uspokojen, že spravedlnost byla naplněna, že už na nás nikdy nebude muset zaměřovat svůj hněv.

A z naší strany si musíme být naprosto jisti, že Bůh nás přijal. Jinak smíření není smíření.

Jako ilustraci Bible vypráví příběh o usmíření na lidské rovině, které nebylo úplné, nestačilo.

Absolon, syn krále Davida, zabil svého nevlastního bratra Amnóna a ve strachu z královy spravedlnosti utekl ze země. Za nějaké tři roky přátelé krále Davida pře-

svědčili, aby se nad to povznesl a dovolil Absolonovi vrátit se. Král však s takovou spravedlností nebyl spokojen, proto se pokusil o kompromis. Absolon se směl vrátit, ale nesměl přijít do jeho přítomnosti. Nesměl vidět jeho tvář, jak to hebrejščina svérázně vyjadřuje. Ale takové usmíření napůl není skutečné usmíření. V této situaci to vedlo jen k další přetvářce, odcizení a nakonec katastrofě (2. Samuelova 13,23-18,33).

S tím našťěstí kontrastuje to, že když nás Kristus smíří s Bohem, Bůh nás přijímá a vítá bez výhrad. Můžeme přicházet do Boží přítomnosti kdykoli (Římanům 5,2; Efezským 2,18). Nemusíme čekat, až umřeme, abychom zjistili, jestli budeme vpuštěni do jeho přítomnosti, nebo ne. Můžeme přijít okamžitě, jisti tím, že Boží hněv proti nám je věcí minulosti (Židům 10,19-22), že se už nemusíme bát, že v budoucnu přijde odsouzení nebo odmítnutí (Židům 10,14-18; 1. Janův 4,17-19). Boží láska vyhání strach. Boží přítomnost se nám stává domovem. Ale podmínky jsou přísné.

Z naší strany to vyžaduje radikální pokání před Bohem a víru v to, co pro nás udělal Kristus, v nic jiného a v nikoho jiného (Římanům 5,9; 8,1; Jan 5,24). Skutečné pokání není jen připustit, že například pýcha, lež nebo nečistota jsou špatné a hříšné, ani se jen rozhodnout tyto věci opustit. Skutečné pokání před Bohem znamená vypořádat se s naší právní situací ve světle rozsudku, který Bůh vyjadřuje ve svém slově. V tuto chvíli je snadné, že nebudeme ve svém myšlení dostatečně důslední, a tedy ani dost realističtí ve svých postojích, a proto se nakonec budeme pokoušet o povrchní řešení, které nemohou přinést uspokojení Bohu ani nám.

Víme, že jsme hříšníci, a jako takoví jsme pro Boha nepřijatelní. Máme poctivý úmysl a děláme, co je pro nás samozřejmé: začneme se polepšovat v naději, že jednou se staneme pro Boha přijatelní (Skutky 20,21). Přitom jsme ale ve dvou ohledech mimo realitu.

Za první hříchy, kterých jsme se už dopustili, samy o sobě stačí na to, že si zasloužíme smrt a Boží odmitnutí. Ať se v budoucnu polepšujeme sebevíc, nemůžeme setřít viny minulosti, nevynahradíme je, nevykoupíme se tak z trestu, který si zasloužíme.

Za druhé dokonce i kdybychom se začali okamžitě polepšovat (doufejme), zkušenosti i samotné Boží slovo nás varuje, že do konce života se nepolepšíme natolik, aby nás Bůh na základě tohoto našeho úspěchu přijal. Boží verdikt nad námi bude stejný, jako je nyní: všichni jsme v minulosti zhřešili a v současnosti stále nesplňujeme Boží normy (Římanům 3,23). Bůh ve vši své lásce k nám nebude předstírat, že bychom je splňovali, Bůh se nespokojí s naším nedostatečným snažením. Biblický překlad Ronalda Knoxe to vyjadřuje otevřeně: „Dodržování zákona nemůže žádnému lidskému stvoření získat přijetí u Boha“ (Galatským 2,16).

To vypadá dost ponuře. Ale my se s touto realitou musíme vypořádat. Uspokojení sotva dosáhneme tím, že strčíme hlavu do písku. Naše situace před Boží spravedlností je extrémně vážná. Aby tedy Bůh našel uspokojivé řešení, tedy smíření, musela jeho spravedlnost jít také do extrému – Bůh musel nechat vlastního Syna za nás strpět sankci podle Božího zákona. Nebylo jiné cesty. Kdyby bylo možné se zalíbit Bohu naším polepšováním, Kristus by nemusel umřít, nebylo by to třeba. Ale taková cesta

neexistuje, a proto Ježíš musel umřít (Galatským 2,20-21; 3,21-22; Římanům 4,25; 8,32).

Ale z jeho smrti pramení největší a nejslavnější zvěst, jakou kdy kdo slyšel. Kristus dosáhl toho, co by nedokázal nikdo z nás. Naplnil Boží spravedlnost, zaplatil trest za náš hřích (2. Korintským 5,20-21; Galatským 3,13-14).

Bůh může nyní s naprosto dokonalou spravedlností přijmout každého, kdo věří v Krista a přichází k Bohu výlučně na základě této oběti. Bůh bezvýhradně přijímá každého takového člověka. Bohu opravdu záleží na tom, aby ukázal, jak dokonale a natrvalo takového člověka přijímá. Upozorňuje na to tím, že Krista hned vzkřísil z mrtvých, Kristus vstoupil do nebe a přišel do bezprostřední Boží blízkosti. Dále ukazuje, že Ježíš do Boží přítomnosti nepřišel jen sám za sebe, ale jako zástupce a předchůdce všech, kdo v něho věří. A nakonec Bůh prohlašuje, že všichni, koho Ježíš takto zastupuje, mohou sami vědět, že je Bůh plně a definitivně přijal stejně jako jejich zástupce Krista (Židům 6,17-20; 9,11-14. 24-28; 10,1-18; Efezským 2,1-10).

V tom tedy spočívá tajemství hlubokého a trvalého uspokojení. Vědět, že mě Stvořitel plně a navždy přijal, znamená mít pokoj s Bohem. A pokoj s Bohem je jediný bezpečný základ pro pravé a trvalé uspokojení.

Uspokojení z toho, že jsme se stali tím, kým jsme měli být

To, že by nás Bůh přijal na milost jenom díky Ježíšově oběti a smrti, zní mnoha lidem, kteří to slyší poprvé, jako příliš jednoduché na to, aby to byla pravda.

Zní to, jako že můžeme pokračovat v hříchu a vůbec to nevadí: Bůh tě stejně přijme prostě díky tomu, že Ježíš umřel za tvé hříchy, když řekneš, že v něho věříš. Jinými slovy to zní jako bychom mohli beztravně pokračovat v hříchu.

To samozřejmě není pravda. Ale je zajímavé, že právě to říkali lidé, když poprvé slyšeli apoštoly kázat evangelium (Římanům 3,8; 6,1-2.15). To ukazuje, že určitě jsme na správné cestě – víme, jak apoštolové odpověděli.

Není to pravda vzhledem k tomu, co znamenají slova „věřit v Ježíše jako Zachránce“.

Věřit v Ježíše neznamena jen přikývnout, že umřel za naše hříchy. Znamená to svěřit se mu bezvýhradně jako Pánovi.

Dále to znamená přijmout Ježíše jako někoho živého (Jan 1,12), znamená to být s ním spojen jeho Duchem (Římanům 6,5), stát se s ním jedno (Jan 17,20-21; Římanům 8,9-11), připojit se k němu (1. Korintským 6,15-17) a vytvořit živé duchovní partnerství.

Už jsme (ve 4. kapitole) přemýšleli o tom, že nejbližší analogií v běžných vztazích je to, když se manžel a manželka stanou „jedním tělem“, už nejsou zcela oddělení a nezávislí jednotlivci, ale tvoří živé spojení (Římanům 7,1-4). A v tomto spojení s Kristem je klíč k Boží cestě, jak nás Bůh dělá takovými, jakými bychom měli být.

Bez toho, abychom se stali tím, kým nás chtěl původně mít náš Stvořitel, a bez toho, abychom se podle toho chovali, nemůže existovat nebe, bez toho nenajdeme plné uspokojení. My to instinktivně děláme. Ale

Boží cesta, jak se takovými stát, je radikálně odlišná od toho, co si o tom normálně myslíme.

Přirozeně předpokládáme, že se máme zlepšovat. Rádi si o sobě myslíme, že jsme v podstatě v pořádku, s nějakou tou morální skvrnkou, možná se objeví tu a tam nějaká špatnost, která kazí jinak dokonale krásné jablko. Doufáme a očekáváme, že pomocí nějaké náboženské sebekázně, možná únosně hluboké duchovní operace se jednou tak polepšíme, že se staneme schopnými radovat se a nějak přispět k Božímu nebi.

Ale Bůh takhle vůbec neuvažuje. Nový zákon nikde nemluví o polepšování nás samých nebo našeho starého života či staré přirozenosti. Bůh dělá něco daleko radikálnějšího.

Vstěpuje do věřícího člověka nový život (1. Petrův 1,23-2,3), což představuje novou přirozenost (2. Petrův 1,4; Koloským 1,27; 3,3-4) s novou mocí, novými pohnutkami a novým potenciálem. Proto když se v dávných dobách stal někdo křesťanem, dostal nebo si dal nové jméno. Například někdejší Šimon se začal jmenovat Petr (Jan 1,42). Nové jméno nebylo vyjádřením zbožné naděje, že se jednoho dne snad polepší. Bylo to uznání, že Kristus mu dal nový život (Římanům 6,4), novou moc, novou přirozenost, kterou dříve neměl. To „nové já“ nebo „nová přirozenost“ (Koloským 3,10) či „nové stvoření“ (2. Korintským 5,17) patří mezi pojmy, které první křesťané používali pro označení daru nového duchovního života, který získali tím, že se sjednotili s Kristem.

Věřící v Krista tedy nemá už jednu, ale dvě přirozenosti – starou a novou. Má stále obnovovat své rozhod-

nutí a úsilí „svlékat starého člověka“ (Efezským 4,22-23) a „umrtvovat jej“ (Koloským 3,5), „nenechávat ho vládnout“ (Římanům 6,12). Naopak má oblékat novou přirozenost, která se stále obnovuje – což je znakem života – v poznání podle obrazu Stvořitele Boha (Efezským 4,24).

To je samozřejmě práce na celý život, abychom stále svlékali to staré a rozvíjeli nové. Je to boj (Galatským 5,16-17), válka, ve které nevyhrajeme každou bitvu, ale ve které existuje odpuštění za porážku (1. Janův 1,7-9). A také jistota konečného triumfu (Římanům 5,2; 8,29-30). V každém věřícím bude nový život růst a rozvíjet se, až se nakonec bude podobat samému Kristu.

Možná se zeptáte, co se stane, když někdo přijme nový život a pak ho zanedbává, a místo toho si hová ve starém životě? A záleží na tom?

Záleží.

Jestliže se tak chováme, Bůh nás vychovává, ukazuje. Musíme využívat nových schopností, abychom předcházeli tomu, že by padlá přirozenost získávala navrch. Pokud ne, Bůh bude muset podniknout drastičtější kroky, což může znamenat například nemoci, nebo dokonce předčasnou fyzickou smrt. Je to tak závažné téma, že Pavel se tomu rozsáhle věnuje v 1. Korintským 11,23-32. Celý tento úsek je důležitý.

Boží kázeň má svůj význam, Bůh to myslí vážně. Pokud jsme opravdu Kristovi následovníci, nedovolí nám, abychom se stali samolibými nebo cynickými (Židům 12,3-11; Filipským 3,10-14). A dokud s námi není spokojen, nenechá nás, abychom byli spokojeni sami se sebou. Všimněte si, že dokonce i v mimořád-

ném případě, kdy věřící člověk v rámci Boží kázně pro svůj bezohledný životní způsob fyzicky zemře, Bible výslovně říká, že takový člověk nebude odsouzen spolu se světem (1. Korintským 11,32). Je to proto, že náš vztah s Bohem, to, jak je nám spolu dobře, závisí na tom, jak rozvíjíme nový život, který jsme získali skrze Krista, avšak to, že nás Bůh přijal za své děti, bude vždy záviset pouze na tom, co pro nás udělal Kristus svou smrtí, a ne na tom, jak se nám daří duchovně růst. Naše přijetí za Boží děti je tedy na věky jisté.

To je tedy Boží způsob, jak z nás dělá lidi, jací bychom měli být. Je to ta jediná účinná a úspěšná cesta (Galatským 1,8; Koloským 2,20-23).

Uspokojení z práce, jakou pro nás Bůh zamýšlel

Teď je na čase uvést, že jestliže nás Bůh stvořil a stvořil nás především k tomu (jak říká Bible), abychom konali jeho vůli a naplňovali jeho radost (Zjevení 4,11; Koloským 1,16), nenajdeme uspokojení, dokud nebudeme pracovat tak, jak Bůh chtěl, a nenaplníme záměr, pro který nás udělal. To ovšem znamená vzdát se vlastních cest a myšlenek, které se liší od těch Božích. Znamená to, že jednou pro vždy řekneme: „Ať se děje ne moje, ale tvoje vůle.“

Popravdě řečeno, pro mnohé z nás to zní jako ponurý a nepřitažlivý životní styl.

Nevadí nám, když jsme mírně náboženští, ale „uvádět do zajetí každou myšlenku, aby byla poslušna Kris-

ta,“ (2. Korintským 10,5, ČSP), konzultovat s Kristem jako Pánem všechno, co v životě děláme a přijímat ve všem jeho vedení – hm, něco takového by dokázal jenom ten, kdo už se jako svatý narodí – i takový z toho sotva bude mít radost.

Asi je to přirozená úvaha. Nečekaně to však ukazuje, jak si vytváříme docela nepravdivé myšlenky o Bohu, jako by nám kazil každou radost, nebo nás chtěl dokonce týrat. Myslete si o Bohu, co chcete, nic to nemění na skutečnosti, že naší povinností jakožto jeho stvoření je sloužit mu. Ale sloužit mu jenom z povinnosti není žádná radost, dokonce i kdybychom to dokázali, vzbudí to v nás mučednického ducha, což si my „dobří lidé“ příliš nepřejeme.

Jediný uspokojivý způsob, jak soužit Bohu, je sloužit mu ochotně, rád, z celého srdce, myslí, duše a síly, spíše z lásky než z povinnosti.

Ale jak to udělat?

Pokud se budete hodně snažit, můžete sami se donutit Bohu sloužit, ale nemůžete se donutit k tomu, abyste ho milovali. V čem je tedy tajemství toho, abychom Boha milovali a sloužili mu, jak bychom měli?

Říká nám to Pavel. Je to směs lásky a logiky. Když pochopíme, co pro nás Kristus udělal, pak naše vděčnost ovlivní nejen to, co cítíme, ale má to také dopady na to, jak žijeme. Pavel, který byl tak vnímavý k tomu, jak ho Kristus miluje, prohlásil:

Život, který zde nyní žiji, žiji ve víře v Syna Božího, který si mne zamiloval a vydal sebe samého za mne. (Galatským 2,20)

A jinde píše:

Neboť Kristova láska nás váže, když jsme usoudili toto: Protože jeden zemřel za všechny, tedy všichni zemřeli. A on zemřel za všechny, aby ti, kteří žijí, nežili už sami sobě, nýbrž tomu, kdo za ně zemřel a vstal z mrtvých. (2. Korintským 5,14-15, ČSP)

Pavel (Filipským 3,4-6) říká, že vždycky měl náboženské smýšlení, ale ne vždy uvažoval takto. V rané dospělosti si myslel, že sloužit Bohu je jakýsi způsob, jak si hromadit zásluhy, a že tím získá spasení. Sloužil tedy Bohu s nesmírným nasazením a odhodláním. To vše dokázal pro něho dělat – jak sám o sobě říká – aby nahromadil množství náboženských skutků, které nemají v Božích očích naprosto žádnou cenu (Filipským 3,7-8), jen se z něho stal hrdý, tvrdý a krutý člověk (1. Timoteovi 1,13; Skutky 26,9-11).

Změna nastala, když zjistil, kdo Kristus ve skutečnosti je, co pro něho udělal a že on sám potřebuje Krista, aby pro něho mohl něco udělat. Zjistil, že to, co dělá, nejsou náboženské úspěchy, ale že sám je zkažený hříšník hodný pohrdání. Jeho domnělé zásluhy byly špínou, jeho náboženské cvičení nemělo cenu, dosud si myslel, že dodržuje Boží zákon, ale ten ho jen odsuzoval.

A potom objevil Krista. Zjistil, kdo to je. Tento Ježíš, kterému se vzpíral a kterého v Božím jménu pronásledoval, nebyl nikdo jiný než vtělený Bůh.

Toto zjištění bylo zdrcující.

Ukázalo se, že Pavlova nábožnost byl jen projev jeho svévole, jen chvástání a služba vlastnímu egu pod

pláštěm náboženství, ve skutečnosti (i když to nevěděl) se tím vzpíral Bohu.

Potom objevil na Božím Synu něco jiného a tento objev udělal revoluci v motivaci jeho života.

Objevil, že i když sám měl Ježíše za nepřítele, Ježíš ho miloval a dobrovolně za něj umřel, aby nemusel umřít pod Božím hněvem.

Důsledkem byla Pavlova neustálá vděčnost.

A nejen vděčnost, na základě obyčejné logiky viděl, že kdyby Kristus za něho neumřel, musel by umřít on sám.

Celý svůj život teď zasvětil Kristu. Už nebyl svůj, patřil Ježíši, vždyt' on si ho koupil svou smrtí (1. Korintským 6,19-20). Musí teď žít naplno pro Krista. A žil tak dobrovolně a rád. Jen tím uspokojil svou lásku k Ježíši.

Dále Pavel objevil, že když z lásky a vděčnosti vydá svůj život pod Kristovu vládu, jeho „jho“ je ve skutečnosti lehké, jak říká sám Ježíš, a břemeno netíží (Matouš 11,28-30).

Kristus je vlastně náš Stvořitel. Ví, jak bychom měli fungovat. Jeho vedení a usměřování není tyranie, která by nás nutila žít nějak nepřírozeně. Vede nás tak, jak je to třeba, abychom nezničili sami sebe. Je to jediná cesta ke skutečnému naplnění, k tomu, abychom žili a pracovali tak, jak to Bůh původně zamýšlel.

Pavel dále objevil, že služba Kristu má velkou odměnu (1. Korintským 3,15). Odměnou není spasení nebo to, že nás Bůh přijímá. Čeká nás odměna za vykonanou práci (1. Korintským 3,14), zatímco spasení vůbec není důsledek toho, co jsme dělali – je to nezasloužený dar (Efezským 2,8-10).

Odměnou za práci pro Krista je především radost a požitek z toho, že víme, že děláme, co se líbí Pánu (Matouš 25,23). Za druhé je odměnou uspokojení, že jsme dosáhli něčeho, co má hodnotu a význam pro věčnost (1. Korintským 3,14; 1. Petřův 5,4). A za třetí je odměnou vědomí, že rozvíjíme svůj potenciál, abychom konali větší a důležitější práci (Lukáš 19,16-17).

Pokud měl Pavel nějaké motto, pak si myslím, že je vyjádřují slova: „Život, to je pro mne Kristus“ (Filipským 1,21). A když přišel čas, aby umřel, neměl čeho litovat. Byl naprosto spokojený (2. Timoteovi 4,6-8).

Možná si pomyslíme, že Pavel byl takový velikán, že jeho hodnocení vlastního života nemá s námi nic společného. Ne. Sám nám říká, že Bůh používá jeho obrácení jako příklad pro všechny ostatní (1. Timoteovi 1,16).

Uspokojení z toho, že víme, co bude dál

Je frustrující, když nevíme, co bude dál. Když nás někdo požádá nebo přiměje, abychom na něčem pracovali, a neřekne nám, jaký je vlastně cíl, když se od nás čeká, že budeme bojovat a přinášet oběti za něco, o čem nevíme, jestli se to vyplatí, nebo jestli to celé neskončí nakonec katastrofou – to všechno nám bere sílu a motivaci – a taková práce neuspokojuje.

Naneštěstí právě takto žije, pracuje a umírá mnoho lidí. Když jim život nabízí nízké cíle, plány a ambice, potom se pochopitelně snaží definovat si vlastní cíle, odhadovat jejich šance na úspěch a rozhodovat se, jestli stojí za to, aby do těchto cílů investovali své úsilí.

Ale pokud jde o smysl samotného života, o to, co je po něm, jestli se nakonec ukáže, že životní dřina a oběti stály za to, nebo jestli celý život skončí věčnou katastrofou – o tom všem mají tito lidé jen nejasnou představu a velmi nejisté naděje. Někteří dokonce předpokládají, že je to tak správné, když žijeme v nejistotě, že prý víra znamená žít odvázně v nejistotě. Avšak víra v biblickém smyslu je pravý opak nejistoty. „Véra,“ říká Bible, „je tedy ze slyšení zvěsti a zvěst skrze slovo Kristovo“ (Římanům 10,17, ČSP).

Víra je jinými slovy naše reakce na to, co říká Bůh. Jestliže Bůh něco říká, pak nejistota jako reakce by měla být to poslední na světě. Když posloucháme Krista, zahání to jakoukoli nejistotu.

Objevujeme v něm nejen toho, *jímž* bylo všechno učiněno, ale také *pro koho* to bylo učiněno (Koloským 1,16). On je dědicem všeho: obrovské výnosy historie budou patřit jemu, on je cílem všech věcí (Židům 1,2) Navíc nás nadržuje v nevědomosti ohledně svých záměrů, nás osobně, ani celý svět jako takový. Jsme omezená stvoření a na světě se toho bude dít ještě mnoho, co nelze říct, protože bychom to ve svém současném stavu nepochopili. Ale řekl nám toho mnoho a určitě to stačí pro naši víru a pro to, aby náš život měl význam a smysl.

„Už vás nenazývám služebníky,“ říká náš Pán, „protože služebník neví, co činí jeho pán. Nazval jsem vás přáteli, neboť jsem vám dal poznat všechno, co jsem slyšel od svého Otce“ (Jan 15,15). Víme tedy, že Ježíš, který odešel do nebe, se má vrátit. „V domě mého Otce je mnoho příbytků; kdyby tomu tak nebylo, řekl bych vám to. Jdu, abych vám připravil místo. A ode-

jdu-li, abych vám připravil místo, opět přijdu a vezmu vás k sobě, abyste i vy byli, kde jsem já“ (Jan 14,2-3). Máme tedy pevnou naději na vzkříšení při Kristově druhém příchodu, a to je k našemu potěšení a povzbuzení (1. Tesalonickým 4,13-18).

Smrt nemá poslední slovo, nebude slavit poslední vítězství (1. Korintským 15,54-58). Neredukuje život na nicotnost, na to, že by nakonec neměl smysl. Kristus přijde. Maranatha – aramejský výraz pro „Pán přichází“ (1. Korintským 16,22) je slovo burcující k bdělosti každého křesťana.

Každý věřící jednotlivec může vědět, co se s ním osobně stane při smrti, pokud nastane před tou velkou událostí jeho příchodu. Podobně jako se zahraniční pracovník žijící daleko od domova vrátí po skončení práce domů, tak i věřící při smrti odchází, aby „byl s Kristem“ (Lukáš 23,43; Filipským 1,23; 2. Korintským 5,6-8), tedy „doma u Pána“.

Pro každého jednotlivce je to obrovská úleva. Bůh má však daleko větší plány, než nás zachránit a udělat z nás dokonalé jednotlivce. Kristus říká, že celé stvoření bude obnoveno. Příroda nebude na věky v okovech frustrace, zkázy a rozpadu. „Samo tvorstvo,“ říká Bible, „bude vysvobozeno z otroctví zániku a uvedeno do svobody a slávy dětí Božích“ (Římanům 8,18-22). Nevíme, co to bude přesně prakticky znamenat, tomu nemůžeme porozumět svým omezeným chápáním. Ale to nevadí. Důležité je, že vtělení a fyzické vzkříšení Pána Ježíše nám společně říkají, že hmota je v podstatě dobrá. Svět přírody není iluze, není to nesmyslný cyklus, ze kterého bychom měli utíkat.

Byl to Bůh, kdo vymyslel hmotný svět. Dočasně ho pokazila vzpoura inteligentních stvoření nesoucích před Bohem morální zodpovědnost. Ale tak to nezůstane. Stvoření samo bude usmiřeno a bude sloužit vůli Stvořitele (Koloským 1,20). Hmota bude jednou dokonale sloužit k Boží slávě.

V tom je tedy smysl dějin, možná je skrytý, ale je. Lidské úsilí není nutně zbytečné. O Kristově vzkříšení se mluví jako o „první úrodě“ při sklizni. Součástí sklizně bude i vzkříšení těch, kdo jsou s Bohem smířeni. Jestliže jsme věřící, dává nám to jistotu, abychom žili a pracovali naplno, protože víme, že to, co děláme, není zbytečné (1. Korintským 15,58). V tom je tedy uspokojení a naplnění.

Ať nikdo neříká, že je to únik. To znamená, že každé rozhodnutí, všechno, co děláme v tomto životě, má důsledky do věčnosti. Pro křesťana je to slib života, který je teď a který přijde (1. Timoteovi 4,8). Pro nevěřící to znamená, že se nakonec ukáže, že tento život byl až příliš důležitý (Jan 3,36; Zjevení 21,8; Matouš 12,36-37).

Cesta k uspokojení

V těchto kapitolách jsme se zabývali tím, zda je křesťanství pouze opium k otupení bolesti plynoucí ze samotné existence, nebo je to Boží pravda, díky níž můžeme poznat původce života. Tato otázka nás nutně přivádí k další otázce: Jestliže existuje duchovní uspokojení, jak je tedy získat? Proč si s něčím pohrávat, jestliže to nakonec nedovedeme k této praktické osobní otázce?

Odpověď je jednoduchá: „Uvěř v Pána Ježíše, a budeš zachráněn ty i tvůj dům“ (Skutky 16,31). Ale ta jednoduchost může být mučivě obtížná. Copak stejně už nějakým způsobem v Ježíše nevěříme?

V určitém smyslu ano. Ale je zřejmé, že víra, která získává od Ježíše uspokojení, které on dává, musí být něco hlubšího, reálnějšího, intimnějšího a osobnějšího než povrchní obecná víra v Ježíše.

Skutečná víra, říká Bible (Římanům 10,17), plyne z toho, když posloucháme, co Ježíš říká. Nejde samozřejmě o hlasy z nebe, ale o to, abychom naslouchali Ježíši, jak mluví v Bibli a abychom umožnili jeho Duchu, aby se v nás stal živou, tvůrčí realitou. Právě proto nám zanechal zaznamenaný rozhovor, který vedl s ženou na téma, jak získat duchovní uspokojení. Přečtěte si ten příběh. Čtěte ho víc než jednou. A když uslyšíte, jak Ježíš mluvil s ženou před mnoha staletími, modlete se, aby prostřednictvím svého Ducha teď mluvil k vám. A on bude mluvit! (Jan 6,37)

Na té cestě přišel k samařskému městu jménem Sychar, v blízkosti pole, jež dal Jákob svému syny Josefovi; tam byla Jákobova studna. Ježíš, unaven cestou, usedl u té studny. Bylo kolem poledne.

Tu přichází samařská žena, aby načerpala vody. Ježíš jí řekne: „Dej mi pít!“ – Jeho učedníci odešli před tím do města, aby nakoupili něco k jídlu. – Samařská žena mu odpoví: „Jak ty jako Žid, můžeš chtít ode mne, Samařanky, abych ti dala napít?“ Židé se totiž se Samařany nestýkají. Ježíš jí odpověděl: „Kdybys znala, co dává Bůh, a věděla, kdo ti říká, abys mu dala pít, požádala bys ty jeho, a on

by ti dal vodu živou.“ Žena mu řekla: „Pane, ani vědro nemáš a studna je hluboká, kde tedy vezmeš tu živou vodu? Jsi snad větší než náš praotec Jákob, který nám tuto studnu dal? Sám z ní pil, stejně jako jeho synové i jeho stáda.“ Ježíš jí odpověděl: „Každý, kdo pije tuto vodu, bude mít opět žízeň, kdo by se však napil vody, kterou mu dám já, nebude žíznit navěky. Voda, kterou mu dám, stane se v něm pramenem, vyvěrajícím k životu věčnému.“ Ta žena mu řekla: „Pane, dej mi té vody, abych už nežíznila a nemusela už sem chodit pro vodu.“

Ježíš jí řekl: „Jdi, zavolej svého muže a přijď sem!“ Žena mu řekla: „Nemám muže.“ Nato jí řekl Ježíš: „Správně jsi odpověděla, že nemáš muže. Vždyť jsi měla pět mužů, a ten, kterého máš nyní, není tvůj muž. To jsi řekla pravdu.“ Žena mu řekla: „Pane, vidím, že jsi prorok. Naši předkové uctívali Boha na této hoře, ale vy říkáte, že místo, na němž má být Bůh uctíván, je v Jeruzalémě!“ Ježíš jí odpoví: „Věř mi, ženo, že přichází hodina, kdy nebudete ctít Otce ani na této hoře ani v Jeruzalémě. Vy uctíváte, co neznáte; my uctíváme, co známe, neboť spása je ze Židů. Ale přichází hodina, ano již je tu, kdy ti, kteří Boha opravdově ctí, budou ho uctívat v Duchu a v pravdě. A Otec si přeje, aby ho lidé takto ctíli. Bůh je Duch a ti, kdo ho uctívají, mají tak činit v Duchu a v pravdě.“ Žena mu řekla: „Vím, že přichází Mesiáš, zvaný Kristus. Ten až přijde, oznámí nám všecko.“ Ježíš jí řekl: „Já jsem to – ten, který k tobě mluví.“ (Jan 4,5-26)

Použitá literatura

- Bruce, F. F. *The New Testament Documents: Are They Reliable?* Leicester: Inter-Varsity Press, 2000.
- Craig, William Lane. *Reasonable Faith: Christian Truth and Apologetics*. [1984] 3d edn. Wheaton: Crossway, 2008.
- Davies, Paul. *The Mind of God*. London: Simon & Schuster, 1992.
- Documents of the 22nd Congress of the Communist Party of the Soviet Union, October 17-31, 1961. New York: Crosscurrents Press, 1961.
- Habermas, Gary. *The Case for the Resurrection of Jesus*. Wheaton: Crossway, 2008.
- Hoyle, Fred and Chandra Wickramasinghe. *Cosmic Life Force*. London: J. M. Dent, 1988.
- Josephus. *Antiquities of the Jews*.
- Kitchen, K. A. *On the Reliability of the Old Testament*. Grand Rapids: Eerdmans, 2003.
- Knox, Ronald A. *The New Testament of our Lord and Saviour Jesus Christ*. London: Burns & Oates, 1945; repr. 1966.
- Lewis, C. S. *Miracles: A Preliminary Study*. 1947; repr. London: Collins, 1974.

- Lewis, C. S. and Walter Hooper (ed.). *Fern-Seed and Elephants and Other Essays on Christianity*. 1975; repr. Glasgow: Collins, 1982.
- Lewis, H. D. and R. L. Slater. *The Study of Religions*. Harmondsworth: Penguin Books, 1966.
- Moule, C. F. D. *Phenomenon of the New Testament*. Grand Rapids: Kregel, 2004.
- Popper, Karl. *The Open Society and its Enemies*. London: Routledge & Kegan Paul, 1966.
- Ross, Hugh. *The Creator and the Cosmos: How the Greatest Scientific Discoveries of the Century Reveal God*. Colorado Springs: Navpress, 1995.
- Shaw, George Bernard. *Plays Pleasant and Unpleasant*. Vol. II. 1898.
- Skolnik, Fred, and Michael Berenbaum, eds. *Encyclopaedia Judaica*, 22 vols. 2nd edn, Detroit: Macmillan Reference, 2007.
- Turnbull, H. W. et al., eds, *The Correspondence of Isaac Newton*. 7 vols. Cambridge: Cambridge University Press, 1959–77.
- Whitehead, Alfred North. *Science and the Modern World*. London: Macmillan, 1925.
- Zaehner, R. C. *The Concise Encyclopaedia of Living Faiths*. London: Hutchinson, 1977.

David W. Gooding & John C. Lennox
Křesťanství – opium, nebo pravda?
Copyright © českého vydání: The Myrtlefield Trust 2020

Překlad z anglického originálu
Christianity: Opium or Truth?
© The Myrtlefield Trust 2014
Vydal: The Myrtlefield Trust,
P. O. Box 2216, Belfast, N. Ireland BT1 9YR
www.myrtlefieldhouse.com
Překlad: Jan Vopalecký
Biblické citáty dle Českého ekumenického překladu

První české vydání
2020 ALEF Křesťanské sbory, s. r. o.
Šámalova 3915/15a, Brno, 615 00
info@krestanskesbory.cz
vydáno ve spolupráci (co-publication)
s © 2020 Myrtlefield House
P. O. Box 2216, Belfast, N. Ireland BT1 9YR

Korektury: Lenka Látalová
Typografická úprava: Jan Vopalecký
Obálka: Ben Bredeweg, foto na obálce: © Alan Lesheim
Tisk: TISKSERVIS Jiří Pustina, Ostrava
Distribuce: www.alef-knihy.cz, www.ethos.cz

ISBN 978-80-906732-7-4 (ALEF Křesťanské sbory)
ISBN 978-1-874584-92-6 (Myrtlefield House)

Křesťanství – opium nebo pravda?

Je křesťanství jen víra, která otupuje bolest naší existence pomocí snů, které jsou sice krásné, ale nereálné? Nebo je to přesný záznam skutečnosti, našeho stavu před Bohem a Božího postoje k nám? Profesori David Gooding and John Lennox se dotýkají zásadních otázek, kvůli kterým je pro přemýšlivé lidi těžké přijmout to, co křesťanství říká. Na tyto otázky odpovídají a ukazují, že poctivé myšlení nestojí v konfliktu s osobní vírou v Ježíše Krista.

David Gooding byl profesorem starozákonní řečtiny na Královské univerzitě v Belfastu a člen Královské irské akademie.

John Lennox, profesor matematiky na Univerzitě v Oxfordu, je světově uznávaný řečník v mezioborové oblasti vědy, filozofie a náboženství.

MyrtlefieldHouse.com

alef-knihy.cz

ISBN 978-80-906732-7-4

